

ચિત્રલેખા

1950થી સદા અગ્રસર

૨૭ જૂન, ૨૦૨૨ | ₹૪૦

chitralekha.com

ફાધર્સ ડે નિમિત્તે ખાસ...

બાપથી સવાયા પિતા

VISIT...

LANZAROTE
Caliente.COM

— ગુલાબને મળ્યો —
નાવો લૂક!

શું આપ રોજ અવનવિ વાનગીઓની મઝા માણવા માંગો છો ?

SINCE 2008

રેડી-ટુ-કૂક મસાલા

...તો આજે જ લઈ આવો
ચાઈનીઝ અને પંજાબી વાનગીઓના
મસાલાના વિવિધ કોમ્બો પેક

માત્ર રૂ. **25/-** માં...
બે વાનગીઓની મઝા માણો
(બે વાનગીના મસાલાનું કોમ્બો પેક)

**BUY 1 & GET 1
FREE**

★ શરતો લાગુ.

અગ્રાણ્ય પ્રોવિઝન /
કિરાણા સ્ટોર્સમાં પણ ઉપલબ્ધ

હવે ઑનલાઈન શોપિંગ કરો... www.shriharimasala.com

amazon

Flipkart

Mfg. by: SHRI HARI MASALA, Guj., INDIA. AN ISO 22000 CERTIFIED CO.
E-mail: shriharimasalahalal@gmail.com / E-mail: mktg@shriharimasala.com

CUSTOMER CARE :
94092 00015 / 90235 48349

અમે સાવ મધ્યમ અમે સાવ વચ્ચે
અમારાથી કાંઈ ન ઉત્તમ થવાનું
ન રાખી શક્યા એક પણ ઊંચું સપનું
અમારી તો ઈચ્છા ને સપનાંય મધ્યમ.

– હિતેશ વ્યાસ

અમે સાવ વચ્ચે...

મધ્યમ સ્વરમાં કહીએ તો મધ્યમ વર્ગના માણસની કુંડળીમાં બધું મધ્યમ જ લખાયેલું હોય. ઉત્તર-ચઢાવ જરૂરી હોય છતાં ઈકો કાર્ડિયોગ્રામ કરાવે તો ગ્રાફ એવરેસ્ટ શિખર જેટલો ઊંચો ન જાય કે તિબેટની ઝાંગબો વેલી જેટલો નીચે ન ઊતરે.

આ વર્ગ પાસે સપાટી છે, સનસનાટી નથી. કૂદકો છે, છલાંગ નથી. એ ટોળાનો એક હિસ્સો છે. ચુનિક આધાર કાર્ડ ધરાવતો સામાન્ય ચહેરો છે. પબ્લિક લિમિટેડ કંપનીની જેમ એની સફળતા અને સમૃદ્ધિનું લિસ્ટિંગ થતું નથી. એનાં કાર્યો પુરુષાર્થસભર હોવા છતાં રોજિંદાં છે.

સરખામાણી વિચિત્ર લાગે, છતાં કહેવાનું મન થાય કે આ વર્ગભેદ મિસાઈલ જેવો લાગે છે. ભારતની પ્રહાર, પૃથ્વી, ધનુષ, સાગરિકા, અગ્નિ... શ્રેણીની મિસાઈલ દોઢસોથી ત્રણ-ચાર હજાર કિલોમીટરની રેન્જ ધરાવે છે. મિસાઈલોમાં પણ મધ્યમ વર્ગ છે. આપણે આવકશક્તિને આધારે ગરીબ, મધ્યમ વર્ગ અને અમીર એવા ભેદ પાડીએ છીએ. મિસાઈલમાં મારકશક્તિને આધારે નજીકની, મધ્યમ ને દૂર સુધીના ભેદ પડે છે. ટૂંકમાં, મિસાઈલ હોય કે માણસ, સવાલ આખરે પહોંચનો છે.

મરસાલા ચા પીને ઊંડા ઊતરીએ તો વળી એક ભેદ નજરે ચડે. બાર હજાર કિલોમીટરની ક્ષમતા ધરાવતી અમેરિકાની ટ્રાઈડન્ટ ડીપ સામે આપણી મારકણી અગ્નિ મિસાઈલ પણ મધ્યમવર્ગી લાગે. એટલું જ નહીં, ભારતના અને અમેરિકાના મધ્યમ વર્ગ વચ્ચે પણ ફેર હોવાનો. દેશ પ્રમાણે સમસ્યામાં પણ ફરક હોય અને સમાધાનમાં પણ.

ચેન્નઈ એક્સપ્રેસ ફિલ્મમાં દીપિકાને હાથ આપી શાહરુખ ખાન ચાલતી ટ્રેને ચડવામાં મદદ કરે છે. આ રીતે લિફ્ટ કરા દે જેવી વિનંતી કોઈ પણ શાસકને કરવી અસ્થાને છે. ગરીબ વર્ગ માટે અનેક સરકારી યોજનાઓ હોય છે. અમીર વર્ગ પોતાનું ફોડી લેવા સક્ષમ છે. મધ્યમ વર્ગ બિચારો હાથ ફેલાવી શકતો નથી. હોમ લોનનો એક હપ્તો ચૂકી જાય તો ઈમાનદારીથી ટેક્સ ભરતા આ વર્ગને અપરાધભાવ ઘેરી વળે. વિજય માલ્યા કે અડંગ રાજકારણીની જેમ એ ગફલા

કરી શકતો નથી. સાચું કહીએ તો ચીટિંગ કરવાની આવડત જ એનામાં નથી. કદાચ કોઈ વાર કોઈકનું કરી નાખે તોય એની રેન્જ પાંચ-પચીસ હજાર રૂપિયાની ઉઠામણક્ષમતાએ માંડ પહોંચી શકે.

મધ્યમ વર્ગ માટે કફોડી સ્થિતિ કરપીણ નહીં, પણ કાંટાભરી તો જરૂર હોય છે. પોતાના ભાગે જે સુખ નથી આવ્યું એ સુખ સંતાનોને આપવાની જવાબદારી એના માથે છે. બે દાયકા પહેલાં આખર તારીખમાં દસ-વીસ રૂપિયાની સિલક બચી હોય તો એનું રૂપાંતર આજની તારીખમાં સો-બસસોમાં થયું છે. આવક અને જાવક જોડિયા ભાઈઓ છે. એકબીજા જેવા લાગવાના ને સાથે સાથે ચાલવાના.

જીવન ચલને કા નામ. મોટું ઘર લેવા ચાલતી વર્ષોની મથામણ, કાર ખરીદી મા-બાપને જાતરા કરાવવાની અંતરની ઈચ્છા, પાંચ-દસ વર્ષે એકાદ વાર મોટા પ્રવાસની ઝંખના, મલ્ટિપ્લેક્સમાં પોપકોર્ન અને કોલ્ડ ડ્રિન્કસના ભાવ જોઈને ફાટી જતી નજરો, ઘરમાં મોટી માંદગી આવતાં વધી જતો સારવારનો ખર્ચ, લોકલ ટ્રેનના સેકન્ડ ક્લાસમાં સેકન્ડ હેન્ડ સપનાંઓનું કોકટેલ એના ગ્લાસમાં ભરેલું છે.

ઉપરવાળો આપે એને છપ્પરકાડ આપે, ન આપે એને માથે છાપરું ન થવા દે અને મધ્યમ વર્ગને એવી છત આપે કે ડામરના લપેડા કરવાની કડાકૂટથી લઈ દીવાલોના રંગો ઊખડી જવાની દહેશત ઝેલવી પડે.

સંસ્થાપક: વજુ કોટક
સહસંસ્થાપક: મધુરી કોટક
પથદર્શક: હરકિસન મહેતા

ચિત્રલેખા

તા. ૨૭ જૂન, ૨૦૨૨ | વર્ષ: ૭૩
અંક: ૧૦ | સળંગ અંક: ૩૭૬૬

ચેરમેન: મૌલિક કોટક

વાઈસ ચેરમેન: મનન કોટક

તંત્રી: હીરેન મહેતા

chitralekha.com

chitralekha.com/facebook

chitralekha.com/twitter

chitralekha.com/youtube

chitralekha.com/instagram

મુખ્ય કાર્યાલય | તંત્રી વિભાગ | પ્રકાશન સ્થાન

‘ચિત્રલેખા’: ૨૫, અંધેરી ઈન્ડસ્ટ્રિયલ એસ્ટેટ,

ઑફ વીરા દેસાઈ રોડ, અંધેરી (વેસ્ટ),

મુંબઈ-૪૦૦૦૫૩.

તંત્રી વિભાગ

ફોન: (૯૧-૨૨) ૬૬૮૨૧૬૮૨,
૬૭૩૦૮૮૮૮

જાહેરખબર વિભાગ

ફોન: (૯૧-૨૨) ૬૬૮૨૧૯૧૦

પ્રકાશક:

મૌલિક કોટક

મુદ્રણ:

એલાઈડ ઓફસેટ પ્રિન્ટર્સ (ગુજ.)
પ્રાઇવેટ લિમિટેડ, ૧૪/૨, કાલિદાસ
મિલ કમ્પાઉન્ડ, ગોમતીપુર,
અમદાવાદ: ૩૮૦૦૨૧

ઈ-મેઈલ

editorial@chitralekha.com

subscribe@chitralekha.com

advertise@chitralekha.com

સરકારી વિભાગ

મહારાષ્ટ્ર: ૦૨૨-૬૭૩૦૮૮૮૮

અમદાવાદ: (૦૭૯) ૨૬૪૬૧૭૧૧

રાજકોટ: (૦૨૮૧) ૨૪૬૭૫૨૬

વડોદરા: (૦૨૬૫) ૨૩૩૮૦૮૭

વાર્ષિક લવાજમ

ભારતમાં: ₹ ૨૨૦૦

(દેશ-દીપોત્સવી વિશેષાંક,
વાર્ષિક વિશેષાંક તેમ જ યોનસ રૂપે
ઈ-મેગેઝિન)

સંપર્ક: ૦૨૨-૬૬૮૮ ૮૩૧૬

Ext-૨૫/૭૨ વિદેશમાં: ₹ ૭૮૦૦

માલિક: ‘ચિત્રલેખા’ Member: INS

અ તુ ક મ

૨૪ | કવર સ્ટોરી

મારે પણ એક પપ્પા હોય

અનાથ... બહુ ડરામણો શબ્દ છે આ. ગરીબી એ પણ એટલો જ ડરામણો. દુનિયામાં અનેક હતભાગીઓનાં જીવનમાં આ બે શબ્દો અવળા ગ્રહની માફક બેઠા હોય છે. જો કે અવળચંડા ગ્રહનો પ્રકોપ ઓસરાવી શકતા વિદ્વાન જ્યોતિષીની જેમ કેટલાક લોકો એવા પણ છે, જે અનાથ-ગરીબ બાળકોના પિતા બનીને એમનાં જીવનને પ્રકાશમય બનાવતા હોય. આ ફાઇર્સ ડે (૧૯ જૂન) નિમિત્તે મળીએ છીએ આવા જ કેટલાક પપ્પાઓને, જેમણે પારકાના અંશને દિલથી પોતાના જણ્યા માન્યા છે.

૩૦ | આપણી આજકાલ

મોબાઈલની લત... જનેતાની હત્યા સુધી ખતરનાક ગેમ્સ અને લાઈક્સનાં પ્રલોભન, ભણતર-ગણતરથી લઈને સંપર્કસેતુ માટે આજે જ્યારે મોબાઈલ જરૂરી બની રહ્યા છે ત્યારે આ ચબરાક ફોન બહુ સ્માર્ટલી મસળી રહ્યા છે કુમળાં બાળમાનસને.

૧૪ | મંતવ્ય

આવી ગુસ્તાખી નહીં ચાલે, જનાબ!

મોહમ્મદ પયગંબરના કથિત અપમાનને મુદ્દે ભારત સરકારને ખરી-ખોટી સંભળાવનારા આરબ દેશોમાં ભલા વિદ્યર્મીઓને કેવા હક મળે છે? આની ચોંકાવનારી વિગત આપે છે ગલ્ફમાં વસતાં એક ગુજરાતી સંજ્ઞા.

૩૭ | નવલકથા

તસવીરમાં કોના છે ચહેરા?

પ્રકરણ-૩૮

૩૩ | પ્રિયદર્શિની | સિદ્ધિ

પર્યાવરણ જાગૃતિ-જતન ઉપરાંત સાંસ્કૃતિક વારસાની જાળવણી માટે અનેક લોકો કાર્યરત છે, પણ અમદાવાદની આર્યા ચાવડા એની નાનકડી હથેળીઓથી વિશ્વ બદલી દેવાનાં સ્વપ્ન સાથે આ ભગીરથ કાર્યમાં જોડાઈને અનેક હમઉમ્મરને પ્રેરણા આપી રહી છે.

ઉપરાંત

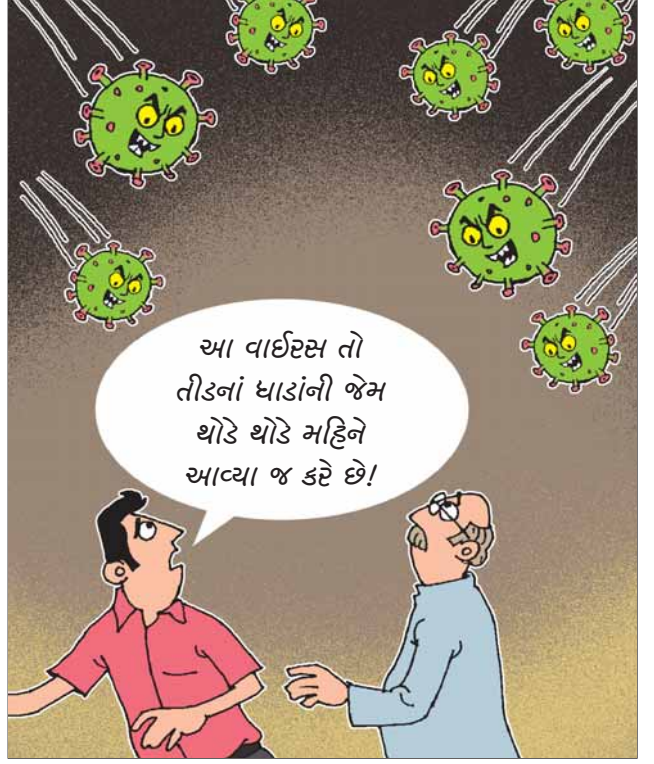
પલક, વાહ ભાઈ વાહ!, કહેવત-કથા, જસ્ટ, એક મિનિટ, હાસ્ય બારેમાસ, વ્યાપાર-વિશ્વ, જલસાધર અને છેલ્લે... મુખવાસ

મુખપૃષ્ઠ તસવીર: ચિત્રલેખા ગ્રાફિક્સ

વેકેશન પૂરું... સ્કૂલ શરૂ!

કોરોના વાઈરસ ફરી ભ્રાટક્યા

રાહુલ ગાંધી ED કાર્યાલયમાં હાજર થયા...

જસ્ટ,
એક મિનિટ...

રાજુ અંધારિયા

કલાસમાં બે વિદ્યાર્થીને એકબીજા સાથે ઉગ્ર દલીલબાજી કરતા જોઈને શિક્ષકે બન્નેને બોલાવી પોતાના ટેબલના એકબીજાથી વિરુદ્ધ છોડે ઊભા રાખી આંખ બંધ કરવા કહ્યું. બન્નેએ આંખ બંધ કરી એટલે ટીચરે એક બોલ કાઢીને ટેબલની વચ્ચેવચ મૂકી દીધો. આંખો ખોલવાનું કહીને પૂછ્યું: ‘કહો જોઈએ, આ બોલનો રંગ શું છે?’

એક વિદ્યાર્થી કહે: ‘સફેદ.’ તો બીજો કહે: ‘કાળો.’

બન્નેના જવાબ જુદા હોવાથી બન્ને ફરી દલીલબાજીમાં ઊતરી ગયા. ટીચરે એમને શાંત પાડીને પોતપોતાની જગ્યા બદલવાનું કહ્યું ને પછી પૂછ્યું: ‘હવે આ બોલ જોઈને કહો કે એ કયા રંગનો છે?’

પહેલા વિદ્યાર્થીએ કહ્યું: ‘કાળો.’ તો બીજાએ કહ્યું: ‘સફેદ.’

પોતાના જવાબથી બન્ને વિદ્યાર્થીને નવાઈ લાગી અને ખબર પડી કે બન્ને પોતપોતાની રીતે સાચા જ હતા. એ પછી ટીચરે સમજણ આપતાં કહ્યું: ‘આ બોલ બે રંગનો બનેલો છે. એક બાજુએથી કાળો દેખાય છે ને બીજી બાજુએથી સફેદ. એ રીતે તમારા બન્નેનો જવાબ સાચો હતો, ફરક હતો માત્ર તમારા દૃષ્ટિકોણનો...’

ટીચર આગળ કહે: ‘...આપણી જિંદગીનું પણ એવું જ છે. એ જરૂરી નથી કે કોઈનો અભિપ્રાય તમારા અભિપ્રાયથી જુદો હોય તો એ ખોટો છે. એ તો હોય છે દૃષ્ટિકોણનો તફાવત. આવી સ્થિતિમાં દલીલ કરવાને બદલે સામેની વ્યક્તિના દૃષ્ટિકોણને સમજવાનો પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. એ દૃષ્ટિકોણને સમજી શકીએ તો આપણા દૃષ્ટિકોણને પણ સમજાવવાનું આસાન થઈ જાય.’

બન્ને વિદ્યાર્થીને એમની વચ્ચેની તકરારનું મૂળ સમજાઈ ગયું.

દૃષ્ટિકોણની સમસ્યાને કારણે અભિપ્રાયમાં ભેદ રહેવાનો, પણ પોતાના જ અભિપ્રાયને વળગી રહેવાને બદલે બીજાના મંતવ્યને પણ સમજવાની કોશિશ કરીએ તો સંબંધોમાં કટુતાને બદલે મીઠાશ ફેલાય.

Now Buy online...

Utility & Veg. Knives

be a proud owner

Mrs. Glare Cutlery Private Limited | store: store.glarecutlery.com

નવ્વાણુંનો ધક્કો

નવ્વાણુંનો ધક્કો જેને લાગ્યો હોય એનો વ્યવહાર મધ્યમ જ રહે છે.

એક વાણિયો અને લુહાર બાજુબાજુમાં રહેતા હતા. બન્ને સાતું કમાતા. વાણિયો ખૂબ કરકસરથી રહેતો. બીજી તરફ, લુહારના ઘેર રોજ નવી નવી વસ્તુ આવતી અને પતિ-પત્ની ખૂબ પૈસા ઉડાવતાં.

એક દિવસ વાણિયાની પત્નીએ કહ્યું: ‘આપણે કેટલાં કરકસરવાળાં અને બાજુમાં જુઓ, એ લોકો કેટલા જલસા કરે છે.’

વાણિયાએ કહ્યું: ‘હવે જોજે એને નવ્વાણુંનો ધક્કો કેવો વાગે છે.’

બીજે દિવસે એણે એક કોથળીમાં નવ્વાણું કોરી ભરીને લુહારના ઘર પાસે મૂકી દીધી. લુહાર પતિ-પત્નીને આ કોથળી મળી ને એમાં રહેલી કોરીની ગણતરી કરી તો સોમાં એક ખૂટતી હતી. બીજે દિવસે બન્નેએ નક્કી કર્યું કે આજે એમાં એક કોરી ઉમેરીશું. એ દિવસે એમણે ભર્ય ન કર્યો, પણ એક કોરી બચાવી. બીજે દિવસે એમને વિચાર આવ્યો: રોજ એક-એક ને બદલે દસ-દસ કોરી બચાવીએ તો દસ દિવસમાં આવી નવી કોથળી તૈયાર થઈ જશે.

હવે એ લોકોએ કરકસર કરવા માંડી. જલસા બંધ થઈ ગયા. પછી તો એ સાંજે માત્ર ખીચડી ખાઈને દિવસો કાઢવા લાગ્યાં. વાણિયા કરતાં પણ વધારે કરકસર પર ઊતરી આવ્યાં. પછી એક દિવસ વાણિયાએ એની પત્નીને કહ્યું: ‘આને કહેવાય નવ્વાણુંનો ધક્કો.’

એ પછી લુહાર પાસે મૂકી વધી ગઈ તોય એને વાપરવાની એની ઈચ્છા મરી ગઈ.

મન ચંગા તો કથરોટમેં ગંગા

ગુરુ રામાનંદના શિષ્ય રૈદાસ ચમાર હતા. કોઈ તહેવારના દિવસે કેટલાક યાત્રી ગંગારનાન માટે જતા હતા એ જોઈને રૈદાસે કહ્યું: ‘ભાઈઓ, એક કામ કરશો? આ કોડીઓ ગંગાને આપી દેશો?’

યાત્રીઓએ હા કહી એટલે રૈદાસે કહ્યું: ‘પણ ગંગાજી સાક્ષાત્ પ્રગટે ત્યારે જ આપજો, એ વિના નહીં.’ બધાએ હા કહી. યાત્રીઓ ગંગાકિનારે ગયા અને જેવી રૈદાસના નામે પ્રાર્થના કરી કે ગંગામાએ પોતાનો હાથ લંબાવ્યો અને કોડીઓ લઈ લીધી. થોડી વાર પછી બીજા હાથે એમણે એક સોનાનું કુંડુ આપ્યું ને કહ્યું: ‘આ પ્રસાદી તરીકે રૈદાસને આપી દેજો.’

યાત્રીઓને થયું કે કુંડુ રાજાને આપીશું તો એ મોટું ઈનામ આપશે એટલે રાજાને જઈને આપ્યું. રાજાએ રાણીને આપ્યું. રાણીએ કહ્યું: ‘મારે બીજા હાથ માટે પણ આવું જ કુંડુ જોઈએ.’ રાજાએ હુકમ કર્યો: ‘આવું બીજું કુંડુ નહીં આપો તો બધાને જેલમાં નાખી દઈશ.’ યાત્રીઓ ડરીને રૈદાસ પાસે આવ્યા અને આખો કિસ્સો કહ્યો. રૈદાસે પોતાની યામરા ધોવાની કથરોટ કાઢી એમાં પાણી ભર્યું. પ્રાર્થના કરી અને કથરોટમાં હાથ નાખીને કુંડુ કાઢી આપ્યું. ખુદ ગંગા કથરોટમાં આવી પધાર્યા હતાં!

ત્યારથી કહેવત પડી: મન ચંગા તો કથરોટમેં ગંગા.

આ સ્વયંસ્ફુરિત આંદોલન નહીં, સુનિયોજિત તોફાન છે!

મોહમ્મદ પયગંબરના નિકાહ વિશેના વિધાનનો વિવાદ શમવાને બદલે વધુ વકર્યો છે. વક્તા એ છે કે પોતાનાં ઘર પર બુલડોઝર ફરી જવાની શક્યતા પણ તોફાનીઓને ડારી શકતી નથી.

હીરન મહેતા

જમ્મુ-કશ્મીરને અન્ય રાજ્યો કરતાં વિશેષ દરજ્જો આપતી બંધારણીય જોગવાઈ ભારત સરકારે વર્ષ ૨૦૧૯માં નાબૂદ કરી એને દેશમાં બીજે ક્યાંય વસતા મુસ્લિમો સાથે કંઈ લાગતું-વળગતું નહોતું. એ જ રીતે નાગરિકતા સુધારણા ધારો અમલમાં લાવવાની વાત થઈ ત્યારે દેશના નાગરિક તરીકેના પૂરેપૂરા અધિકાર સાથે અહીં રહેતા મુસલમાનોને કોઈ નુકસાન થવાનું નહોતું અને એમની નાગરિકતા પણ છીનવાઈ જવાની નહોતી.

જો કે કશ્મીર એ મુસ્લિમ બહુમતી ધરાવતું દેશનું એકમાત્ર રાજ્ય હોવાથી એનો વિશેષ દરજ્જો પાછો ખેંચી લેવાના મોદી સરકારના પગલાને મુસ્લિમ

પયગંબરના નિકાહ વિશે કરેલી ટિપ્પણી સામે હમણાં વિરોધનો જે વાવંટોળ ઊઠ્યો છે એમાં આ અસંતોષે મોટો ભાગ ભજવ્યો છે. અલબત્ત, કેટલાક મુસ્લિમ દેશોએ ભારત સરકાર સામે વિરોધ નોંધાવ્યા પછી મોડે મોડે અહીં ઉન્માદ ઊમટ્યો એ હકીકત કંઈક બીજો જ ઈશારો કરે છે. નૂપુર શર્માના નિવેદન પછીના પહેલા શુક્રવારની બડી નમાજ પૂરી થવાની સાથે જ કાનપુરમાં રમખાણ થયાં તો એ પછીના શુક્રવારે તો અમદાવાદથી પ્રયાગરાજ અને શ્રીનગર સુધી અનેક વિસ્તારમાં લોકો રસ્તે ઊતર્યા. ક્યાંક શાંતિથી દેખાવ થયા, પણ ઉત્તર પ્રદેશ, બંગાળ, દિલ્હી, ઝારખંડ, કેરળ, કર્ણાટક, વગેરે રાજ્યમાં તો બેકામ હિંસા થઈ. એક જ સમયે એકસાથે આટલી જગ્યાએ પથ્થરમારા સહિતની ઘટના માત્ર સ્વયંસ્ફુરણથી થાય એ માની લેવું મુશ્કેલ છે.

લગભગ એક જ સમયે દેશનાં અનેક શહેરોમાં ભાંગફોડ અને જાળપોળના કિસ્સા બને એ કેવળ યોગાનુયોગ ન હોઈ શકે. લાંબા સમયથી

વિરોધી તરીકે ખપાવવામાં આવ્યું. એવું જ નાગરિકતા સુધારણા કાયદા માટે થયું. એ ગાળામાં મોદી સરકારે ટ્રિપલ તલાક સામે પણ કાયદો ઘડ્યો હતો એટલે કેટલાક લોકોને એ પણ પોતાના અધિકાર પર તરાપ સમો લાગ્યો. એકંદરે મુસ્લિમ સમાજની નારાજગી વધતી ચાલી. એ વખતે મુસ્લિમ સમુદાયના કોઈ આગેવાને એ નારાજગીને સંબોધવાનું ઉચિત ન સમજ્યું. ન કોઈ રાજકીય નેતાએ એ વિશે સ્પષ્ટતા કરવાનું જરૂરી ગણ્યું. ગૌવંશ સંવર્ધન માટેનાં પગલાં હોય કે વટલાયેલા લોકોને પાછા હિંદુ ધર્મમાં લેવા માટે શરૂ કરવામાં આવેલી ઘરવાપસી ઝુંબેશ... અસંતોષ અને અવિશ્વાસનો ભરાવો સતત થઈ રહ્યો હતો.

ભાજપનાં પ્રવક્તા નૂપુર શર્માએ એક ટીવીચેનલ પરની ચર્ચામાં મોહમ્મદ

કોઈ ઘટના સામેનો વિરોધ હોય તો એ એક-બે સ્થળે સ્વયંભૂ આંદોલન જેવામાં પરિણમે, પણ અહીં તો આવા છૂટક વિરોધ પ્રદર્શનની બદલે ઠેર ઠેર ભારેલા અગ્નિ ભડકતા નજરે પડ્યા. પથ્થરમારા અને આગજનીની અનેક ઘટના નોંધાઈ, ઉપરાંત બંગાળમાં તો એક ટ્રેન પણ તોફાનીઓના આતંકની અડકેટે ચડી ગઈ.

વર્ષો અગાઉ લેખક સલમાન રશ્દીના પુસ્તક ધ સેતાનિક વર્સિસના પ્રકાશન સામે વાંધો નોંધાવવા દેશમાં અનેક ટેકાણે હજારો મુસ્લિમો સડક પર આવ્યા હતા. ૧૯૯૨માં બાબરી મસ્જિદના ધ્વંસ પછી પણ દિવસો સુધી વિરોધ પ્રદર્શનના નામે કોમી દંગલ થયાં હતાં. બ્રહ્મદેશ (મ્યાનમાર)માં રોહિંગ્યા

મુસલમાનો પર અત્યાચારના વાવડ બહાર આવ્યા ત્યારે ભારતની મુસ્લિમોત્તર પ્રજા એ માટે જવાબદાર હોય એ રીતે દેશમાં અતિ હિંસક હુલ્લડ ફેલાવવામાં આવ્યાં હતાં. જો કે વડા પ્રધાનપદે નરેન્દ્ર મોદીના આઠ વર્ષના શાસનકાળ દરમિયાન પહેલી વાર આટલા વ્યાપક પ્રમાણમાં તોફાન થયાં છે.

આ વખતના રમખાણને અઢી વર્ષ અગાઉના નાગરિકતા સુધારણા કાયદા સામેના આંદોલન સાથે કંઈક અંશે સાંકળી શકાય એમ છે. એ કાયદાના વિરોધમાં દિલ્હીના શાહીબાગ વિસ્તારમાં દિવસો ને સપ્તાહો સુધી મુસ્લિમ મહિલાઓએ રસ્તા રોકી રાખ્યા હતા. કોરોનાની મહામારી શરૂ થઈ ત્યારે અદાલતની દરમિયાનગીરીને પગલે આંદોલનકારીઓને દૂર તો કરવામાં આવ્યા હતા, પરંતુ એ આંદોલને નાગરિકતા સુધારણા કાયદાનો અમલ ધોંયમાં જરૂર પાડી દીધો.

અત્યાચારના હિંસક તોફાનનું પ્રેરણા બિંદુ નાગરિકતા સુધારણા કાયદા સામેના આંદોલનની સફળતામાં છે. દેશના ભાગલા બાદનાં વર્ષો સુધી મુસ્લિમોનો એક વોટ બેંક તરીકે ઉપયોગ કરવા એમને થાબભાણાં કરનારા કોંગ્રેસ સહિતના પક્ષો અત્યાચારની હાલતને ધ્યાનમાં રાખી જ્ઞાનવાપી મસ્જિદના વિવાદમાં કે ભાજપના આગેવાનોના મોહમ્મદ પયગંબર વિશેના

ધૂંધવાઈ રહેલો રોષ આ વખતે બહાર આવી રહ્યો છે?

વિધાનના મુદ્દે ઝાઝું બોલવા તૈયાર નથી. આ કારણે અમુક મુસ્લિમ નેતાઓએ સ્વયંસ્ફુરિત આંદોલનના નામે એક જ સમયે અનેક શહેરોમાં હજારો લોકોને સડક પર ઊતરી આવવા ઉશ્કેર્યા હોય એવું બની શકે. ટોળામાં માણસ મદમસ્ત થઈ શકે છે. સેંકડો લોકોની વચ્ચે હોવાની હકીકત એને ભાન અને ભય બન્ને ભુલવાડી દે છે. આવા માણસને પછી હિંસા આચરતાં કોઈ અટકાવી ન શકે.

જાહેર સંપત્તિને નુકસાન પહોંચાડતા લોકોને સબક શીખવવા એમનાં ઘર પર બુલડોઝર ફેરવવાની ઉત્તર પ્રદેશ સહિતનાં ભાજપશાસિત રાજ્યોની રણનીતિ પણ તોફાનીઓને રોકી શકી નથી એ હકીકતની સખેદ નોંધ લેવી રહી.

રાજ્યસભા ચૂંટણીમાં ધાર્યા કરતાં વધુ બેઠક: હવે ભાજપનું લક્ષ્ય ફરી રાષ્ટ્રપતિ ભવન...

રાજ્યસભાની હમણાં જ પૂરી થયેલી ચૂંટણીમાં ધારણા કરતાં વધારે બેઠક જીતી ભાજપે નવા રાષ્ટ્રપતિ એની જ પસંદગીના હશે એ લગભગ પાકું કરી લીધું છે. દરેક રાજ્યના વિધાનસભ્યોના સંખ્યાબળને આધારે સંસદના ઉપલા ગૃહ (રાજ્યસભા)માં વિવિધ રાજ્યની બેઠકનો હિસ્સો ઠેરવવામાં આવતો હોય છે. જે રાજ્યમાં જે પક્ષની બહુમતી હોય એના વધુ ઉમેદવાર જીતે એવું સીધું ગણિત છે.

જો કે આપણા બધા જનપ્રતિનિધિઓ એવા સીધા હોતા નથી. પૈસા કે કોઈ હોદ્દાની લાલચમાં એમાંથી કેટલાક ડગી જાય છે અને પોતાના પક્ષને બદલે હરીફ ઉમેદવારને મત આપે છે. મહારાષ્ટ્ર અને હરિયાણામાં મૂળ કોંગ્રેસના અથવા તો કોંગ્રેસના સમર્થક એવા અમુક વિધાનસભ્યોએ પક્ષની માર્ગદર્શિકાને અનુસરવાને બદલે એની વિરુદ્ધ જઈ મતદાન કર્યું, એનો ફાયદો ભાજપને થયો અને બે વધારાની બેઠક એને ફાળે ગઈ.

આ સાથે રાજ્યસભામાં ભાજપનું સંખ્યાબળ એકસો સુધી પહોંચવા આવ્યું છે. લોકસભામાં તો ભાજપની બહુમતી છે જ, હવે રાજ્યસભામાં એની સભ્યસંખ્યા વધશે એનો લાભ ભાજપને રાષ્ટ્રપતિ ચૂંટણીમાં મળશે. આપણાં બન્ને ગૃહના સાંસદો અને તમામ રાજ્યના વિધાનસભ્યો મળીને રાષ્ટ્રપતિ ચૂંટે છે. રાષ્ટ્રપતિની છેલ્લી ચૂંટણી વખતે ભાજપ પાસે રાજ્યસભામાં અત્યારે છે એના કરતાં ઓછી બેઠક હતી. જો કે એ વખતે શિવસેના તથા અકાલી દળ, બન્ને ભાજપની સાથે હતા. છેલ્લાં ત્રણ વર્ષમાં ભાજપે એમનો સાથ ગુમાવ્યો છે, પણ એની ઝાઝી અસર ભાજપને નહીં થાય.

એનું સૌથી મોટું કારણ એ છે કે ભાજપવિરોધી પક્ષો એક તાંતણે બંધાય એવું લાગતું નથી. કોંગ્રેસનું સતત ઘોવાણ થઈ રહ્યું છે અને મુખ્ય વિપક્ષ તરીકે એની જગ્યા લેવા મમતા બેનરજી અને અરવિંદ કેજરીવાલ બન્ને ઉત્સુક છે. માર્ચ મહિના દરમિયાન પંજાબની વિધાનસભા ચૂંટણી જીતીને આમ આદમી પાર્ટીના અરવિંદ કેજરીવાલે પોતાનું કદ વધાર્યું છે, પણ મમતા રાષ્ટ્રીય રાજકારણમાં એમનાથી આગળ નીકળી જવા વિપક્ષી એકતા માટે વધુ પ્રયત્ન કરી રહ્યાં છે. રાષ્ટ્રપતિ ચૂંટણીમાં ભાજપ સામે સંપીને લડવા મમતાએ ફરી એક વખત મુખ્ય રાજકીય પક્ષોના આગેવાનોની બેઠક બોલાવી છે, પણ બધા પક્ષો વતી એક સામાન્ય ઉમેદવારનું નામ નક્કી થઈ શકે કે કેમ એ શંકા છે.

વળી, ગયા વખતની જેમ ઓડિશાના મુખ્ય મંત્રી નવીન પટનાઈક અને આંધ્રના મુખ્ય પ્રધાન જગન મોહન રેડ્ડી ભાજપની પડખે જ રહે એવી શક્યતા વધુ છે. આમ ભાજપ પોતાના બળે તો રાષ્ટ્રપતિ ભવનમાં પોતાના જ ઉમેદવારનું પાકું કરી નાખશે, વિરોધ પક્ષોની વાડાબંધી પણ એની તરફેણમાં કામ કરશે.

☐ તસવીરો: પીટીઆઈ

feedback2hiren@chitrakalekha.com

નવું

હિમાલયા બેબી
મસાજ ઓઈલ

નાળિયેર તેલ

પરંપરાનું વિજ્ઞાન, |
શુદ્ધતાનું વચન

ત્વયાને મોઢશ્ચરાઢઝ કરે છે અને શુષ્કતાને કારણે થતી બળતરા ઘટાડે છે

પરકૃતિમાંથી શરેષ્ઠ
ગુણવત્તાયુક્ત ઘટકો

99% કુદરતી મૂળના ઘટકો*

*પરકૃતિમાંથી મેળવેલા ઘટકો પર પરિકર્યા
કયાર પછી પણ તેમની 50% થી વધુ
કુદરતી સ્થિતિ ટકાવી રાખે છે, પાણી સહિત

સલામતીની ખાતરી
ઘટકોના પરમાણીકરણ
અને શુદ્ધતાની ખાતરી
માટે 60+ માપદંડો માટે
પરીક્ષણ કરવામાં
આવેલ છે

તમારા બાળકની
ખાસ કાળજી લો

તમારા બાળકની ત્વયાને
મોઢશ્ચરાઢઝ કરે છે,
પોષણ આપે છે અને
તેનું રક્ષણ કરે છે

હવે અહીં ઉપલબ્ધ છે

Scan here
to shop

દુનિયાભરના મુસ્લિમોએ જેમની સામે
બાંયો ચડાવી છે એ...

નૂપુર શર્મા કોણ છે ?

જેમના એક નિવેદન સામે દેશ-દુનિયામાંથી
વિરોધનાં ઘોડાપૂર અફળાઈ રહ્યાં છે એ ભારતીય
જનતા પક્ષનાં નિલંબિત રાષ્ટ્રીય પ્રવક્તા નૂપુર
શર્માની ઓળખ પગથી માથા સુધી...

કેતન મિસ્ત્રી (મુંબઈ)

કેન્દ્રમાં સત્તા ધરાવતા ભારતીય જનતા પક્ષ માટે વીતેલું અઠવાડિયું (વરસાદના વરતારાની ભાષામાં કહીએ તો) ભારેથી અતિ ભારે રહ્યું. પક્ષનાં રાષ્ટ્રીય પ્રવક્તા ૩૭ વર્ષી નૂપુર શર્માએ ૨૬ મેના રોજ ન્યૂઝચેનલ પર જ્ઞાનવાપી મસ્જિદ વિશેની ચર્ચા દરમિયાન મોહમ્મદ પયગંબર વિશે કથિત અણદળજતી દિપ્પણી કરી અને દેશ જ નહીં, દુનિયાભરમાં એ કમેન્ટ્સ ગાજવા લાગી. છેલ્લાં થોડાં વર્ષોમાં કદાચ નૂપુરની દિપ્પણીવાળો આ પહેલો બનાવ હશે, જેમાં બીજેપીએ પારોઠનાં પગલાં ભરવા પડ્યાં છે, કેમ કે મામલો આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે ગાજવા માંડ્યો.

દિલ્હીના પીઠ પત્રકાર તથા બીજેપી: કલ, આજ ઔર કલ જેવા વિચારપ્રેરક પુસ્તકના લેખક વિજય ત્રિવેદી ચિત્રલેખાને કહે છે: ‘દરેક પક્ષમાં હોય છે એમ બીજેપીમાં પણ નૂપુર જેવી હસ્તી પોતાનું કદ ધવારવા, લોકપ્રિયતા મેળવવા, વધુ ઉપર જવા બેઠામ નિવેદન કરતી રહે છે, જ્યારે કે વડા પ્રધાન નરેન્દ્ર મોદી તથા આરએસએસના વડા મોહન ભાગવત્ કોમવાદી બયાનો વિશે નારાજગી વ્યક્ત કરતા રહ્યા છે.’

વિજયજી ઉમેરે છે: ‘મુશ્કેલી એ છે કે વડા પ્રધાન કમ્યુનલ વિધાનો સામે નારાજગી વ્યક્ત કરતા રહે છે, પણ રોજ સાંજે અનેક બીજેપી-નેતા ન્યૂઝચેનલો પર બેઠામ નિવેદનો કરતા રહે છે. જો કે એ સામે કોઈ પગલાં લેવામાં આવતાં નથી, અન્યથા પક્ષમાં જ ઘેરા પ્રત્યાઘાત પડે. નૂપુર શર્મા એવું કદ ધરાવતાં નથી કે એમની સામે પગલાં ભરવામાં આવે તો અમુક વોટ બેંક જોખમમાં આવી જાય. જો કે મારા હિસાબે નૂપુરે પોતાની રાજકીય મહત્વાકાંક્ષાની કિંમત ચૂકવી છે.’

દરમિયાન ટીવીચેનલો પર સાફ, સ્પષ્ટ ભાષામાં દાખલા-દલીલ સાથે બીજેપીની બાજુ રજૂ કરતાં રહેતાં નૂપુર શર્માની શૈલીમાં એક આક્રમકતા રહેતી, જે પક્ષના મોવડીઓને ગમતી, પણ આજે એ જ આક્રમકતા પક્ષ માટે માથાનો દુખાવો બની ગઈ છે. ખોબલા જેવા દેશ કતાર સામે સાષ્ટાંગ દંડવત્ (સુબ્રહ્મણ્યમ સ્વામીના શબ્દો) પ્રણામ કરવા પડ્યા. અમુક બીજેપી નેતાઓએ જ કહ્યું કે અમારી

એક પાર્ટીલાઈન છે, જે નૂપુરે કોંસ ન કરવી જોઈતી હતી. નૂપુરની દિપ્પણી અનુચિત અને સંકીર્ણ માનસિકતાવાળી છે, વગેરે. એ પછી છ વર્ષ માટે નૂપુરને પક્ષનાં પ્રવક્તા તરીકે દૂર કરવામાં આવ્યાં તો એ ટીવી ડિબેટનો વિડિયો વહેતો કરવા દિલ્હી બીજેપી મિડિયા સેલના અધ્યક્ષ નવીન કુમાર જિન્દાબને પક્ષે સરપેન્ડ કર્યા. આ પગલાનું અમુક ઈસ્લામિક દેશોએ સ્વાગત કર્યું. બીજી બાજુ, વહોટ્સએપથી લઈને અન્ય સોશિયલ મિડિયા પર મામલો શું છે એ સમજ્યા વગર ચાલુ ગાડીમાં ચડી જનારાઓએ આઈસપોર્ટનૂપુરશર્મા જેવી ઝુંબેશ શરૂ કરી દીધી.

રોજ રાતે ટીવીચેનલો પર વિરોધીનાં મોઢાં બંધ કરાવતાં નૂપુર શર્માએ દિલ્હી પબ્લિક સ્કૂલમાં પ્રાથમિક શિક્ષણ લઈને દિલ્હી યુનિવર્સિટીમાંથી લૉની ડિગ્રી મેળવી. ૨૦૦૮માં રાષ્ટ્રીય સ્વયંસેવક સંઘ (આરએસએસ)ની વિદ્યાર્થી પાંખ અખિલ ભારતીય વિદ્યાર્થી પરિષદ (એબીવીપી)નાં પ્રમુખ બનવાની સાથે નૂપુરની રાજકીય કારકિર્દીના શ્રીગણેશ થયા, પરંતુ લૉની ડિગ્રી મેળવ્યા બાદ ઈન્ટરનેશનલ બિઝનેસ લૉમાં માસ્ટર્સ કરવા ઓછો પ્રતિષ્ઠિત લૅન્ડ સ્કૂલ ઓફ ઈકોનોમિક્સમાં એડ્મિશન લીધું. લૅન્ડનથી સ્વદેશ પરત આવ્યાનાં બેએક વર્ષ બાદ ૨૦૧૩ની દિલ્હી વિધાનસભા ચૂંટણીમાં નૂપુરને બીજેપીની મિડિયા કમિટીની જવાબદારી સોંપવામાં આવેલી. જો કે આ ચૂંટણીમાં બહુમત સાબિત ન થતાં ૨૦૧૫માં ફરી ચૂંટણી જાહેર થઈ ત્યારે નૂપુરે દિલ્હીના મુખ્ય મંત્રી અરવિંદ કેજરીવાલ સામે ઊભાં રહેવાનું જોખમ લીધું, પણ એમાં નિષ્ફળતા મળી.

અલબત્ત, નૂપુર ચીફ મિનિસ્ટર અરવિંદ કેજરીવાલને હરાવે એવી તો કોઈનેય અપેક્ષા નહોતી, પણ જે ઊર્જાથી એમણે કેજરીવાલ સામે પ્રચાર કર્યો એનાથી રાષ્ટ્રીય નેતાગીરીનું ધ્યાન એના તરફ ખેંચાયું. પહેલાં નૂપુરને ભાજપના દિલ્હી એકમનાં પ્રવક્તા બનાવવામાં આવ્યાં તો ૨૦૨૦માં પક્ષનાં રાષ્ટ્રીય પ્રવક્તા.

એક રસપ્રદ વાત એ કે ૨૬ મેની ટીવી ડિબેટ દરમિયાન નૂપુરના નિવેદનનો વિડિયો ફરતો થયો એ સાથે ૨૦૦૮નો એક વિડિયો પણ ફરવા માંડ્યો. નૂપુર શર્મા ત્યારે દિલ્હી યુનિવર્સિટી સ્ટુડન્ટ્સ યુનિયનની પ્રેસિડન્ટ હતી. ૨૦૦૮ના

Swad bhi... Sehat bhi...

CRUSH

**Fruity Pulpy
and Juicy**

Order Online: www.shreeguruji.com

GURUJI PRODUCTS PVT. LTD. INDORE (M.P.)

Help Line no.0731-2515598

ઑક્ટોબરમાં પ્રોફેસર એસએઆર ગિલાની દ્વારા દિલ્હી યુનિવર્સિટીમાં આયોજિત એક કાર્યક્રમમાં નૂપુર એબીવીપીના ઑક્ટેવિસ્ટો સાથે ઘસી ગયેલી અને ધમાસાણ મચી ગયેલું. ૨૦૦૧ના સંસદ પરના ટેરરિસ્ટ અટેકમાં સંડોવાણી હોવાની શંકાના આધારે પ્રોફેસર ગિલાનીની અરેસ્ટ થયેલી, પણ પછી એમને નિર્દોષ છોડી મૂકવામાં આવેલા. ખેર. આ કાર્યક્રમમાં ભાંગફોડ થવાની રાતે સ્ટુડન્ટ નૂપુર અને પ્રોફેસર ગિલાની એક ન્યૂઝચેનલમાં આમનેસામને હતાં, સંચાલક હતા મિસ્ટર આર્જુન ગોસ્વામી. રાબેતા મુજબ આર્જુન પોતે ભારતના ચીફ જસ્ટિસ હોય એમ નૂપુરને ઘઘલાવી રહ્યા હતા ત્યારે નૂપુરે ભાઈ આર્જુનની બોલતી બંધ કરી દીધેલી. એ પછી તો યમુના નદીમાં ઘણાં નીર વહી ગયાં. આજે આર્જુન અને નૂપુર બન્ને એક જ નૌકામાં સવાર છે એમ કહી શકાય.

સોશિયલ મિડિયા પર લાખોની સંખ્યામાં ફોલોઅર્સ ધરાવતાં નૂપુરે ગયા વર્ષના જુલાઈમાં સગાઈ કરી એવા સમાચાર વહેતા થયા હતા. બીજેપીની યુવા પાંખના સેક્રેટરી તેજન્દરસિંહ પાલ સિંહ બગ્ગાએ ટ્વિટર પર આ માટે નૂપુરને અભિનંદન આપ્યા એ પછી નૂપુરના ટ્વિટર હેન્ડલ પર સંદેશાનો ધોધ વહેવા માંડ્યો. અમુક તો નૂપુરના ભાવિ પતિને વણમાગી શિખામાણ આપતાં કહ્યું કે જોજે બરચુ, નૂપુરજી સાથે વાદ-વિવાદમાં નહીં પડતો, નહીં તો ખેર નથી. જો કે

નૂપુર શર્માના નિવેદન સામે દેખાવ... રાજકીય નિરીક્ષકોનું માનવું છે કે પ્રત્યાઘાતનો હવે અતિરેક થઈ રહ્યો છે.

લગભગ એક વર્ષ પછી પણ નૂપુરે પોતે પતિ કે સગાઈ વિશે ફોડ પાડ્યો નથી.

દેશનાં યુવા, ભણેલાંભણેલાં યુવાન-યુવતી ભાગ્યે જ રાજકારણમાં પ્રવેશે છે. આવાં એક યુવા, તેજસ્વી પોલિટિશિયન નૂપુરને આજે તો માથું ધડથી અલગ કરવાની ધમકી મળે છે અને દેશનાં વિવિધ રાજ્યોમાંથી એમના પર પોલીસકેસ થઈ રહ્યા છે. એમના નિવેદનને પગલે અનેક રાજ્યોમાં રમખાણ પણ થયાં, ઈસ્લામિક દેશો ઉપરાંત અલ-કાયદાએ ભારત પર આત્મઘાતી હુમલા કરવાની ધમકી આપી. પોતાનું નિવેદન પાછું ખેંચીને માફી માગતાં નૂપુરે કહ્યું કે જ્ઞાનવાપીના સંદર્ભમાં દરરોજ કોઈ ને કોઈ શંકર ભગવાન વિશે આણછાજતી ટિપ્પણી કરે છે એના જવાબમાં મેં જે કંઈ કહ્યું એ માટે દિલગીર છું, પણ વિરોધીને આ માફી જચી હોય એવું અત્યારે તો લાગતું નથી.

■ તસવીરો: પીટીઆઈ

feedback2ketan@chitraklekha.com

આંગળી ચીંધતાં પહેલાં આટલું તો વિચારો...

પોતાનો કક્કો સાચો ઠેરવવા અમુક લોકો કે
આખેઆખા દેશ કઈ હદ સુધી જઈ શકે?

આશા શાહ

વારાણસીની જ્ઞાનવાપી મસ્જિદના પરિસરમાંથી પ્રાચીન હિંદુ ધર્મસ્થળના અવશેષ મળી આવ્યા હોવાના દાવાને લગતી ચર્ચામાં ભાજપનાં પ્રવક્તા નૂપુર શર્માએ મોહમ્મદ પયગંબરના નિકાહ વિશે કરેલી ટિપ્પણીનો વિવાદ એટલો ચર્ચો કે એના ગોકીરામાં કેટલાક મૌલવીઓએ હિંદુ દેવી-દેવતા અને ધાર્મિક પ્રતીકો વિશે આપેલાં અત્યંત નિમ્ન કક્ષાનાં નિવેદન ઢંકાઈ ગયાં. આ મામલો ભારતના સીમાડા ઓળંગી દૂરદેશાવર પહોંચ્યો અને થોકબંધ ઈસ્લામિક રાષ્ટ્રો ભારત પર તૂટી પડ્યાં. માત્ર ને માત્ર પ્રચંડ આર્થિક તાકાતના આધારે ધરમના ઠેકેદાર બની ગયેલા એવા થોડા દેશો ભારતને સીધું અપરાધી ઠેરવી દીધું.

આવા દેશો પોતે ઈસ્લામ સિવાયની બીજી કોઈ ધાર્મિક માન્યતાનું અસ્તિત્વ સ્વીકારવા સુદ્ધાં તૈયાર નથી, પણ અત્યારે એ રાષ્ટ્રો ભારતની સહિષ્ણુતાને હલકી ચીતરી રહ્યાં છે. નૂપુર શર્માની ટિપ્પણીઓના વિરોધમાં લોકો હજી સડક પર ઊતરી આવે છે ત્યારે વ્યાવસાયિક કારણસર વર્ષોથી જુદા જુદા અરબ દેશોમાં રહેતાં આ ભારતીય સન્નારી તટસ્થપણે આખા વિવાદને મૂલવે છે.

અમારા ઊંટનાં અંદારે વાંકાં હોય તે ચાલે, પણ તમારો એક કંઠેરો ના ચાલે. મોહમ્મદ પયગંબર પર અપમાનજનક ટિપ્પણી કરવાની ઘટનામાં ઈસ્લામિક દેશો ભારતને દબડાવવામાં સફળ રહ્યા છે. એક રીતે સારું પણ થયું. આ નિમિત્તે આપણે ભારતીયો રોજબરોજનાં જીવનમાં જે સદ્ભાવ, સહિષ્ણુતા, ઉદારતા અને માનવતાનું પાલન કરીએ છીએ એ એકપક્ષીય જવાબદારીને બદલે હવે એને સહિયારી આચારસંહિતા તરીકે પાળી અને પળાવી શકીશું. એ વાત અલગ છે કે અરબ દેશોએ ભારત સામે આંખ કાઢીને જાણે આદેશ આપ્યો છે, સમ્માન-સહિષ્ણુતાની અપેક્ષા વ્યક્ત નથી કરી.

અહીં સામાન્ય બુદ્ધિથી એક સવાલ પણ થાય કે શું આવી જ લાલ આંખ ઈસ્લામિક દેશો પોતાના લોકોની કટ્ટરતા અને આતંકવાદ સામે ન કરી શકે?

જો કરે તો શક્ય છે કે દુનિયાભરમાં ઈસ્લામનું જે અપમાન ઈસ્લામ દ્વારા જ થઈ રહ્યું છે એને ભૂંસવા માટે

૧૫ માર્ચે આંતરરાષ્ટ્રીય ઈસ્લામોફોબિયા દિવસ નામનું ઈરેઝર ન વાપરવું પડે. જો કે અત્યારે આ એક ઘટનાની પશ્ચાદ્ભૂતમાં અરબ દેશો ભારતને આદર, સમ્માન, સમાનતા અને સદ્ભાવની સૂચના આપે છે ત્યારે અરબ દેશોમાં વસતા ભારતીયોને નવાઈ લાગે છે: આ વળી કોણ બોલે છે?

સાઉદી અરેબિયા, કતાર અને કુવૈત જેવા રૂઢિચુસ્ત જ નહીં, પણ કટ્ટર ઈસ્લામિક દેશો કયા મોઢે ભારતનાં સદ્ભાવ અને સહિષ્ણુતા પર ટીકા કરી શકે છે? આજની તારીખે પણ કુવૈત, સાઉદી અરબ અને કતારમાં બાકાયદા હિંદુ મંદિર, સ્થાપત્ય અને અનેક ધાર્મિક પરંપરા પર પ્રતિબંધ છે. એમાં જરીક રાહત લેવાના આશયથી ભારતના એક ભૂતપૂર્વ એલયીએ કરેલા રાજદ્વારી કાલાવાલા પછી કુવૈતમાં એક પૂજાઘરની પરવાનગી મળી હતી, એ પણ કેટલીક શરતોને આધીન રહીને. અહીંના ભારતીયોની વસતિવાળા વિસ્તારના એક ફ્લેટમાં આ પૂજાઘર સ્થાપાયું છે. દિવસમાં પાંચ વાર નમાઝ પઢનારા આ દેશમાં હિંદુઓનું પૂજાઘર રોજ સાંજે માત્ર એક કલાક માટે જ ખૂલે છે. કુવૈતમાં જ્યાં

હિંદુઓ માટે પરંપરાગત રીતે પોતાનો ધર્મ પાળવો એ જવાબદારીપૂર્વકનું જોખમ લેવા જેવું છે.

મંદિર કે મૂર્તિપૂજા તો ઠીક, પણ છેલ્લાં આઠ વરસથી અમુક મુસ્લિમ દેશોમાં દિવાળીની જાહેર ઉજવણી માટે પણ લોકોના રસ્તા પર ભેગા થવા પર પ્રતિબંધ છે. આ કાયદાનું કડક પાલન થાય એ માટે ભારતીયોની વસતિવાળા એરિયામાં દિવાળીના દિવસ-રાત પોલીસનો ચુસ્ત બંદોબસ્ત હોય છે. નવરાત્રિ કે દુર્ગાપૂજાના કાર્યક્રમ પણ ઈનડોર કે ઓડિટોરિયમમાં કરવા પડે છે. હા, કુવૈતમાં પહેરવા-ઓઢવા અને ફરવા પર કોઈ જ પાબંદી નથી. ૨૦૧૯માં સાઉદીએ કરેલા સુધારા પછી સ્ત્રીઓ માટે હિજાબ કે નિકાબ પહેરવું હવે ફરજિયાત નથી. જો કે બિંદી લગાવવા પર પ્રતિબંધ છે. આમ વિધર્મીઓ સાથે સ્વીકાર અને સદ્ભાવનો સંપૂર્ણ અભાવ પાળનારા અરબ દેશો કયા અધિકારથી ભારતને ધાર્મિક ઉદારતા, માનવતા, સમ્માન, ગરિમા અને સ્વીકાર વિશે સલાહ-સૂચન કે હુકમ આપી શકે છે?

આરબ સ્ત્રી હવે બુરખો-હિજાબ-નિકાબ પહેરવાનું છોડી રહી છે. આ દેશોમાં પુરુષોને ટ્રિપલ તલાકની 'સગવડ' નથી.

મૂળ નિવાસીઓ પછી ભારતીયોની વસતિ બીજા ક્રમાંકે છે ત્યાં ભારતીયોની મજૂરી, મહેનત, આવડત અને લાયકાત માન્ય છે, પણ એમનાં ધર્મ, સંસ્કૃતિ અને પરંપરાઓ પ્રતિબંધિત છે. આ જ હકીકત સાઉદી અને કતારમાં પણ છે.

આ સંજોગોમાં અહીં ઘરમેળે ભેગા થઈને પૂજા-પાક, કથા અને સત્સંગ થાય છે. જો કે એ સમયે ભક્તિભાવની સાથે આંશિક સાવધાની પણ રાખવી પડે છે, કારણ કે થોડી સરતચૂક થઈ કે વધુ છૂટછાટ લેવાઈ જાય તો જેલમાં જવાની તૈયારી રાખવાની. અમુક કિસ્સામાં તાત્કાલિક દેશનિકાલની ઘટના પણ અહીં નોંધાઈ છે એટલે હિંદુ પરિવારમાં ધાર્મિક કાર્યક્રમનું આયોજન થાય ત્યારે ઘોંઘાટ અને ભીડનું ખાસ ધ્યાન રાખવામાં આવે છે. ઘરમાં ધાર્મિક ઉત્સવની યોજનામાં મહેમાનોની સંખ્યા નક્કી કરતી વખતે બજેટથી વધારે ગણતરી ચપ્પલની સંખ્યાની કરવી પડે છે, કારણ કે ઘરની બહાર ચપ્પલોના ઢગલા, અવાજ અને હવન-ચઝનો ધુમાડો-ધૂપ જોઈને મકાનનો વોચમેન ક્યારેક પોલીસને પણ જાણ કરી દે.

ટૂંકમાં, કુવૈત જેવા દેશમાં ધરમ કરતાં ધાડ પડવાની પૂરતી શક્યતા છે અને

સર્વધર્મસમભાવની ઉદારતા અને વિધર્મીઓ સાથે વાજબી રહેવું તો દૂરની વાત છે, અખાતી દેશોને એમના સમધર્મીઓ સાથે પણ અંદરોઅંદર ભાઈચારાનાં ફાંફાં છે. અરબ દેશોમાં સુન્ની મુસ્લિમોની બહુમતી હોવા છતાં લગભગ દરેક દેશ એકબીજાના હરીફ છે, જેને કારણે અહીં ટાણી, હુંસાતુંસી, ભેદભાવ અને દંભની અનોપચારિક હરીફાઈ ચાલે છે. અમુક અપવાદોને બાદ કરતાં આ દેશોમાં એકબીજા સાથે ધંધા-વેપાર કે પરપ્રાંતીય લગ્નના પણ સંબંધ નથી. અહીં સરહદ બદલાય ત્યાં જ અરેબિક ભાષાની લઢણ બદલાઈ જાય છે. એકની એક અરેબિક ભાષામાંથી કુલ બાવીસ પ્રકારની અરેબિક બોલી છે. ભાષાની રીતભાતની જેમ જ અહીંના દરેક અરબ દેશની પ્રજાનું માનસ, મિજાજ અને માનસિકતા ધરમૂળથી અલગ છે. ઈસ્લામની એક વિશાળ છત્રી નીચે સૌ એકસરખા મુસલમાન હોવા છતાં અહીંના દરેક દેશનું એક જ સ્ટેટસ છે, અર્થતંત્ર. એ પછી જીઓ-પોલિટિક્સ, સ્થાનિક રાજકારણ અને છેલ્લે ધર્મ.

એમાંય કુવૈત અને કતાર અરબ દેશોમાં સૌથી વધુ ભૌતિકવાદી, ધર્મડી અને તોછડા દેશ ગણાય છે. વળી, દરેક ધર્મ, સંસ્કૃતિ અને સમાજમાં હોય એના

સમૃદ્ધ અખાતી દેશો એમના હોશિયાર વિદ્યાર્થીઓને સરકારી ખર્ચે વિદેશ ભણવા મોકલે છે. આ રાષ્ટ્રોમાં બાળકોને ભારતની જેમ મદરેસામાં તો મોકલવામાં આવતાં જ નથી. અહીં તાજિયાની પણ પ્રથા નથી. ભારતીય મુસ્લિમો આમાંથી બોધપાઠ લેશે ?

કરતાં અનેકગણી વધારે ઊંચ-નીચ, વેરઝેર અને અન્યોન્ય ઘણાથી ખદબદતા દુનિયાના આ હિસ્સાને જેટલી ખરીદશક્તિ સમજાય છે એટલી જ સહનશક્તિ અઘરી પડે છે. ઈસ્લામનું કેન્દ્ર હોવાને કારણે અરબ દેશો માટે એમના સિવાયના દુનિયાભરના તમામ દેશોના મુસ્લિમો તુર્ય અને તળિયાના સમઘર્મીઓ છે. ઈસ્લામના વિભાગો, પેટા-વિભાગો અને વિભાજનના ફાંટાઓ વચ્ચે એકમાત્ર ઈસ્લામ અને પયગંબર જ છે, જે દુનિયાભરના મુસલમાનોને જોડી રાખે છે. આ કારણે જ સુન્ની અને શિયા વચ્ચે બાપે માર્યાં વેર હોવા છતાં આજે ભારતને દબડાવવામાં શિયા બહુમતી ધરાવતો ઈરાન અને સુન્ની બહુમતી એવા સાઉદી, કુવૈત, ઓમાન, બેહરીન, યુએઈ જેવા તમામ દેશો એકસાથે આવી ગયા છે.

ઈસ્લામ અને પયગંબરની ગરિમાને ટેસ પહોંચાડે એવું કંઈ પણ થાય તો એની સામે અવાજ ઉઠાવવો, વિરોધ નોંધાવવો અને ઉપરાણું લેવું ઈસ્લામિક દેશોનો અધિકાર છે. અધિકાર અને જવાબદારી એક સિક્કાની બે બાજુ છે. પોતાના અધિકારની અભિવ્યક્તિમાં અરબ દેશોએ ભારતને ભૂલ સુધારવાનો હુકમ કર્યો. સામે ભારતે પણ વૈશ્વિક સદ્ભાવમાં ઈસ્લામિક દેશોની લાલ-પીળી આંખને દારવા માટે સરકાર અને શાસક પક્ષ વતી જરૂરી કાર્યવાહી કરીને આ પ્રકરણને ઠંડું પાડવાનો પ્રયાસ કર્યો છે.

- પરંતુ આ પ્રકરણની ખરી શરૂઆત સામે કાર્યવાહીનું શું? હેટ સ્પીચનાં નામે હેટ કાઈમથી પતાવી નાખવાની ધમકી આપનારાઓના છડેચોક અંતિમવાદનું શું? ભારતમાં બૉમ્બઘડાકાની જાહેરાત કરનારા અલ-કાયદા જેવા બેકામ ચરમપંથીઓને રોકવા-ટોકવાની જવાબદારીનું શું? બાંગ્લાદેશ નામના એક ઈસ્લામિક દેશમાં જ્યારે હિંદુ લઘુમતીનાં ધર્મસ્થાન પર ખુલ્લેઆમ હુમલા, હત્યા, બળાત્કાર અને કોમી રમખાણોની ઘટના બની ત્યારે ઈસ્લામિક દેશોની ચુપકીદીનું શું? ગયા સપ્તાહે પાકિસ્તાનમાં એક મંદિરની પ્રતિમા ખંડિત થઈ ત્યારે આ દેશોનાં મોઢે કેમ પટ્ટી લાગી જાય છે? વિગર (ઘણા લોકો એનો ઉચ્ચાર ઉઈગર અથવા ઉગર તરીકે કરે છે) મુસ્લિમો સાથે ચીન જે કરી રહ્યું છે એ વિશે ઈસ્લામિક દેશોની કોઈ પ્રતિક્રિયા કેમ નથી? દુનિયાભરમાં ઈસ્લામના અર્થ કે અનર્થ ખાતે કંઈ પણ અઘટિત થાય એ સમયે ઈસ્લામિક સંગઠનોની ભૂમિકાનું શું?

આ તમામ વાસ્તવિક સવાલોના જવાબ ન હોય કે જવાબ આપનાર કોઈ ન હોય તો સીધી વાત છે કે ઈસ્લામિક દેશોનું મૌન એમના સગવડિયા

ધારાધોરણના માપદંડ દેખાડે છે.

હવે ભારતથી આશરે ૨૫૦૦ કિલોમીટર દૂર અરબ દેશોમાં પાછાં આવીને ઈસ્લામની મૂળભૂતતાને સમજવાની કોશિશ કરીએ. ભારતમાં મેં જોયેલું મુસ્લિમ ધર્મનું માળખું, સમાજજીવન, પારિવારિક અને વ્યક્તિગત જીવનની સરખામણીમાં અરબ દેશોનો વિરોધાભાસ સ્પષ્ટ છે. અહીં સાઉદી, સંયુક્ત અરબ અમીરાત, કતાર કે કુવૈતમાં મેં ક્યાંય એક પણ દરગાહ નથી જોઈ. અહીં માત્ર મસ્જિદો છે. અરબ દેશોમાં એક પણ મુસ્લિમ યુગલ ત્રણ વાર તલાક બોલીને અલગ નથી થઈ શકતાં. અહીં ક્યારેય મોહરમ કે તાજિયા નથી થતા. અહીં બાળકો ભણવા માટે શાળામાં જાય છે, મદરેસામાં નહીં. અહીં નિકાહમાં દુલ્હનને એક મોટી રકમની મહેર ચૂકવવામાં આવે છે, એ પણ દહેજ લીધા વગર. અહીં ભણેલા-પ્રગતિશીલ અને વાસ્તવવાદી મુસ્લિમો ધાર્મિક રૂઢિચુસ્તતાને નામે ચાલતી કુપ્રથાઓને વૈશ્વિક નાગરિક તરીકે મૂલવી-લખી-બોલી-કોર્ટમાં કેસ કરીને પડકારે છે. અહીંની સ્ત્રીઓ ધીરે ધીરે બુરખો-હિજાબ-નિકાબ પહેરવાનું છોડી રહી છે. સમય, સ્થળ અને સંજોગો પ્રમાણે બદલાવની યોગ્યતાથી વિશેષ એમનું માનવું છે કે આ કાળાં કપડાંમાં લપેટાઈને ફરવું એ ઈસ્લામ નહીં, પણ પુરુષોએ શરૂ કરેલી પ્રથા છે. જન્સ અને લાંબી બાંયનાં શર્ટમાં પગથી ગળા સુધી ઢંકાયેલી જોડનની એક મુસ્લિમ પ્રાધ્યાપિકા પૂછે છે કે ઈસ્લામના સિદ્ધાંતોનું પાલન જરૂરી છે કે દેખાવથી મુસલમાન લાગવું?!

અરબ દેશના ઈસ્લામ અને ભારતના ઈસ્લામ વચ્ચે આટલો દેખીતો ફરક કેમ છે? આ સવાલનો જવાબ જાણવાની કોશિશ માટે મૂળ ભારતીય એવા કેટલાક મુસ્લિમો સાથે વિગતે વાતચીત થઈ. જીવનભર અખાતી દેશોમાં રહેલા એક મૂળ ભારતીય મુસ્લિમ વડીલ મૂળ ઈસ્લામની પૂર્વભૂમિકાને સમજાવતાં કહે છે: ‘દરગાહ કલ્ચર માત્ર ભારતમાં છે. મૂળ ઈસ્લામમાં ઈબાદત માત્ર ખુદાની થાય છે. માણસનું સ્મારક કે સ્થાપત્ય હરામ છે. કોઈ ગમે એટલો મહાન રાજા, ઓલિયો કે ફકીર હોય, પણ ખુદાના દરબારમાં દરેક એકસમાન છે. ખુદા સિવાય કોઈની પણ બંદગી ઈસ્લામમાં માન્ય નથી. એક સાચો મુસલમાન ક્યારેય અજમેર શરીફની દરગાહે નહીં જાય.’

વાસ્તવમાં બીજા કોઈના પણ ધર્મસ્થાનને તોડવું, પરાણે ધર્મપરિવર્તન કરાવવું કે માસૂમોની હત્યા કરવી એ ઈસ્લામમાં માત્ર મનાઈ કે હરામ જ નહીં,

ભારતને હાલતાં-ચાલતાં હફાણાં ભારતા ઈસ્લામિક દેશો ચીનમાં વિગર મુસ્લિમો પર થઈ રહેલા અત્યાચાર સામે કેમ ખામોશ છે ?

ગંભીર અપરાધ છે. અરબ દેશોમાં ગરીબાઈ અને બેકારીથી રિબાતા જરૂરતમંદ પરદેશી વિદ્યાર્થીઓને ઈસ્લામ અપનાવવાની સામે મફત કરિયાણું મેળવવાના લાભની લાલચ આપવામાં આવે છે. બાકી, વૈચારિક કે શાબ્દિક જબરજસ્તી પણ નથી થતી.

એ જ રીતે અરબ દેશોમાં ટ્રિપલ તલાક જેવી હાથવગી કોઈ વ્યવસ્થા જ નથી. અહીં છૂટાછેડા લેવા માટે બાકીના દેશોની જેમ જ કોર્ટમાં જવું, લડવું ને

જીતવું પડે છે. વળી, અરબ દેશોમાં મા-બાપ છોકરાઓને ભણાવા માટે મદરેસામાં નહીં, પણ સ્કૂલ અને કોલેજમાં મોકલે છે. શાળામાં ઈસ્લામિક અભ્યાસક્રમ ફરજિયાત છે, પરંતુ વૈશ્વિક સમાજમાં ભળવા અને ટકવા માટે અખાતી દેશો પણ શિક્ષણ પર ભાર મૂકે છે. આજની તારીખે પણ અરબ દેશોમાંથી સધ્ધર દેશો એમના હોશિયાર વિદ્યાર્થીઓને સરકારી ખર્ચે વિદેશ ભણાવા મોકલે છે, જેથી વિજ્ઞાન, ટેકનોલોજી, તબીબી વિજ્ઞાન અને વેપાર-ઉદ્યોગ જેવી દેશની પાયાની જરૂરત માટે એમણે વિદેશનાં માનવધન પર નિર્ભર ના રહેવું પડે.

અત્યારે અરબ દેશોની સામાજિક પરંપરામાં નિકાહ દરમિયાન દુલહનને મહેરની મોટી રકમ ચૂકવવાની પરંપરા યથાવત છે, જ્યારે ભારતના મુસ્લિમ સમાજમાં મહેરની મામૂલી રકમની સામે વરપક્ષ દ્વારા તગડું દહેજ લેવું એ નિકાહનો વાણલાખ્યો નિયમ બની ગયો છે. ઈસ્લામની પુષ્ટભૂમિ એક જ હોવા છતાં ભારતના મુસ્લિમ સમાજ અને અખાતના ઈસ્લામિક સમાજ વચ્ચે મોટું-નાનું, સાચું-ખોટું અને સારું-ખોટું એવું ઘણું બધું છે, જે અલગ, વિપરીત અને વિલક્ષણ છે. આ જ કારણે કેટલાય ભારતીય મુસ્લિમ પરિવારો કામ અને કમાણીથી વિશેષ એમનાં બાળકોને મૂળ ઈસ્લામ શીખવવાના ઉદ્દેશથી અરબ દેશોમાં આવીને વસે છે. એ વાત અલગ છે કે ઈસ્લામ શીખવનારાને ખરેખર ઈસ્લામ આવડ્યો છે કે નહીં એની ખાતરી નથી થતી. એ રીતે શું ઈસ્લામિક દેશો ઈસ્લામના પાયાના સિદ્ધાંતો અને ઈસ્લામના અર્થઘટન વચ્ચે અંતર હોવાની વાસ્તવિકતા સ્વીકારે છે ?

ધાર્મિક, આર્થિક, રાજકીય, સામાજિક અને વ્યક્તિગત એમ દરેક સ્તરે ધર્મનું સગવડિયું અર્થઘટન કરવું એ કદાચ દુનિયાના દરેક ધર્મના અનુયાયીઓનો સહિયારો અધર્મ છે. આમ ભાગ્યે જ કોઈ અપવાદ છે, પરંતુ ઈસ્લામના અનર્થનું પરિણામ દુનિયા ભોગવી રહી છે, જેને અવગણવાનું ઈસ્લામને એ હદે નડ્યું છે કે દુનિયા આજે ઈસ્લામને આક્રમકતા, આતંકવાદ અને અંતિમવાદથી ઓળખે છે.

સંયુક્ત રાષ્ટ્રસંઘ દ્વારા આંતરરાષ્ટ્રીય ઈસ્લામોફોબિયા ડે જાહેર થયો છે, જેનો મૂળ હેતુ ઈસ્લામની સકારાત્મકતા અને ભાઈચારાની મૂળભૂત ઓળખને ઉજાગર કરવાનો છે. અલબત્ત, એ માટે ઈસ્લામિક દેશો અને ઈસ્લામિક સંગઠનોએ વૈશ્વિક શાંતિ અને સદ્ભાવનાને અગ્રીમતા આપીને વૈશ્વિક હિતની સહિયારી જવાબદારીના ભાગ રૂપે પ્રામાણિકતાથી પ્રયત્નો કરીને ઈસ્લામના નામે જે કટ્ટરવાદ ફેલાઈ રહ્યો છે એને દરેક સ્તરે પડકારવા અને રોકવા માટે કટિબદ્ધ થવું પડશે. બીજા કોઈ ધર્મનું અસ્તિત્વ જ ન સ્વીકારવાની અને પોતાના વિચાર આક્રમકપણે બીજા પર થોપી બેસાડવાની તદ્દન જડસુ માનસિકતાને કારણે પોતાનો મજલુબ અળખામણો થતો હોય તો એમાં દોષ સામેવાળાનો ન જોવાનો હોય.

બીજાની ભૂલો કાઢવાનો એકલથ્થુ હક્ક અરબ દેશો અત્યારે માત્ર એમની આર્થિક તાકાતના જોરે ભોગવી રહ્યા છે. દુનિયાને ઈસ્લામનાં ધાર્મિક મૂલ્યો પર માન, સન્માન અને ભરોસો કરાવવાની તાકાત માત્ર ઈસ્લામના આચરણમાં છે, કારણ કે દરેક ધર્મનો ખરો પ્રચારક અને દૂત એનો પાલનકર્તા છે.

આત્મનિરીક્ષણ કરવાનું જગતના એક પણ ધર્મમાં હરામ નથી. સવાલ છે એની જરૂરત સમજવાની અને સ્વીકારવાની.

હવે મહાબચત દવાઓ પર

25% ડિસ્કાઉન્ટ

તમામ રેગ્યુલર દવાઓ જેમકે ડાયાબીટીસ, બ્લડપ્રેશર, થાઇરોઇડ, કિડની અને અન્ય તમામ...

સમગ્ર ભારતમાં હોમ ડિલિવરી ઉપલબ્ધ

+91 8686 3 9292 4

dailydava@gmail.com

આજવા સરોવર જેટલી જ ઉંમર છે આ કેનળી

વડોદરાની ઓળખ એટલે એમ.એસ. યુનિવર્સિટીની ભવ્ય ઈમારત, નજીકમાં જ આવેલો સયાજી બાગ એટલે કે કમાટી બાગ તથા સૂરસાગર તળાવનો શીતળ જળસંગ્રહ. આ ઉપરાંત, પણ આ ઐતિહાસિક નગરની એક પાણીદાર ઓળખ છે: આજવા તળાવ. આમ તો પ્રવાસીઓ અને નિમેટા ગાર્ડનને લીધે આજવા-નિમેટાના નામથી વધુ ઓળખે છે. પાણીપુરવઠાને લાગે-વળગે છે ત્યાં સુધી આજવા તળાવ વડોદરાની જીવાદોરી છે. આ સરોવરને અત્યારે પરચીસ-પચાસ નહીં, પરંતુ ૧૩૦ વર્ષ પૂર્ણ થયાં છે.

આ સરોવરના મુખ પાસે દર દરવાજાવાળો ડેમ છે, જે પણ ગાયકવાડી રાજ વખતનો છે. આ ડેમના લોખંડના એક-એક દરવાજા આશરે ૩૦૦ કિલો વજનના છે, જેની ચારે તરફ પિત્તળની પટ્ટી લગાડવામાં આવી છે. વડોદરાના રાજવી સયાજીરાવ ગાયકવાડે ડેમના બાંધકામ વખતે વાપરવામાં આવનારી દર એક વસ્તુ સ્વદેશી મજૂરોના હાથે આજવા ખાતે જ તૈયાર કરાવડાવી હતી. એ

૧૮૫ સ્કવેર કિલોમીટરમાં ફેલાયેલું છે. વડોદરાના મહારાજા સયાજીરાવ ગાયકવાડ ત્રીજાએ ૧૮૮૨માં આ સરોવર બંધાવ્યું હતું. ત્યારથી આજવા સરોવર થકી વડોદરાને પાણી પૂરું પાડવામાં આવે છે.

આજવા ડેમ બનતો હતો ત્યારે આ કેન પાણી ડેમ નજીક તૈયાર કરવામાં આવી હતી. આ કેન ખાસ આજવા ડેમના દરવાજાના માપની છે અને દરવાજાનું સમારકામ આ કેન સિવાય કરવું અશક્ય છે. આ કેન સંપૂર્ણપણે હાથ સંચાલિત છે. પહેલાં આ કેનનો મુખ્ય હાથો સાગનાં લાકડાંનો બનેલો હતો, જે ૧૨૬ વર્ષ સુધી અકબંધ રહ્યો. ચાર વર્ષ અગાઉ એ તૂટી ગયો અને એની જગ્યાએ લોખંડનો હાથો લગાડવામાં આવ્યો. એ સિવાય દર થોડાં વર્ષે આ કેનને નવો રંગ લગાડી એને જરૂર મુજબ સમારકામ કરી સાચવવામાં આવે છે.

આજવા ડેમની મેઈન્ટેનન્સ ટીમ દર એક વર્ષના અંતરે ચોમાસા પહેલાં

દામર જોડનનું પ્રા

જ્યોતિષ પટેલ: ૧૩૦ વર્ષ જૂની કેન અને ડેમના દરવાજા ખોલતી વખતે સંતુલન જાળવવા ઉપયોગમાં લેવાતી કોઠીનું અદ્ભુત વિજ્ઞાન.

વખતે ડેમના બાંધકામ માટે ઘણાં ઉપકરણો વપરાયાં હતાં, જેમાંથી અમુક તો હજી આજે પણ વપરાશમાં લેવામાં આવે છે! એવું એક ઉપકરણ એટલે આજવા સરોવર ખાતે વપરાતી કેન.

આજવા ડેમના દરવાજાને આસાનીથી ખોલ-બંધ કરી શકાય એ માટે દરવાજાની બીજી બાજુ એટલા જ વજનની કોઠીને પરચીસ ફૂટ લાંબી સાંકળ દ્વારા લટકાવવામાં આવી છે. આ કોઠીની મદદથી જ આજવા ડેમના દરવાજા ખોલી અથવા બંધ કરી શકાય છે. આ કોઠીઓ અંદરથી પોલી છે અને એના વજનનું સંતુલન જળવાઈ રહે એ માટે એમાં રેતી ભરવામાં આવે છે. આ કોઠી લોખંડની બનેલી છે અને સ્વાભાવિક રીતે પાણી અડવાને લીધે એમાં કાટ લાગી જાય છે. આવી કાટ લાગેલી કોઠીઓ અને સાંકળ કાઢીને એનું સમારકામ કરવું પડે, અન્યથા ડેમના દરવાજા ખોલ-બંધ થઈ શકે નહીં. આ કામ માટે ડેમ ખાતે હાથ સંચાલિત કેન વાપરવામાં આવે છે. આ કેન પણ આજવા ડેમ જેટલી જ એટલે કે ૧૩૦ વર્ષ જૂની છે.

બાવીસ લાખની વસતિ ધરાવતા વડોદરા શહેરનો પાણીનો મુખ્ય સ્રોત એટલે આજવા સરોવર. શહેરથી ૩૦ કિલોમીટરના અંતરે આવેલું આ સરોવર

ડેમના દરવાજાનું સમારકામ હાથ ધરે છે. આશરે દોઢ મહિનો આ કામ ચાલે. ડેમના બધા દરવાજા નીચા ઉતારી એમાંથી સાંકળ તેમ જ કોઠી છૂટાં પાડ્યા બાદ સૌને ડીઝલ અને ગ્રેફાઈટથી પોલિશ કરવામાં આવે છે. આ કામ પૂરું થાય એટલે દરવાજા અને કોઠીઓને નવો રંગ લગાડી ફરી એની જગ્યા પર ગોઠવવામાં આવે.

છેલ્લાં ૧૭ વર્ષથી આજવા સરોવર ખાતે કામ કરતા મેઈન્ટેનન્સ સુપરવાઈઝર જ્યોતિષ પટેલ ચિત્રલેખાને કહે છે: ‘દરવાજાના સમારકામની કામગીરી ઘણી અઘરી છે. અમારા કારીગરો એ માટે સવારમાં છ વાગ્યાથી વળગી જાય છે. સાંકળ અને કોઠી પોલિશ કરવાનું કામ તો સવારે ૧૧ વાગ્યા સુધી જ થઈ શકે, કારણ કે ત્યાર પછી ગરમીને લીધે લોખંડ તપી જાય અને એને હાથ સુદ્ધાં લગાડવો અશક્ય બની જાય.’

આજવા સરોવર ડેમ ખાતે દરવાજા ખોલ-બંધ કરવાની પદ્ધતિ જોવા જેવી છે. ભારતમાં હવે ઘણાં ઓછાં સ્થળ બચ્યાં છે, જ્યાં ડેમના આવા દરવાજા હોય.

□ **નિતુલ ગજજર** (વડોદરા)

વૅકેશનનો આવો પણ થાય ઉપયોગ... આવતા વર્ષે યાદ રાખજો!

અંધ્ર પ્રદેશસ્થિત શ્રીહરિકોટાના સતીશ ધવન સ્પેસ સેન્ટર ખાતેથી થોડા દિવસ પહેલાં એક સાઉન્ડિંગ રોકેટ છોડવામાં આવ્યું. ભારતીય અવકાશવિજ્ઞાન સંશોધન સંસ્થા (ઈસરો) દ્વારા હવામાનશાસ્ત્ર અને વાતાવરણના અભ્યાસ માટે રોહિણી શ્રેણીનાં આ સાઉન્ડિંગ રોકેટ વિકસાવવામાં આવ્યાં છે અને એનું નિયમિત પરીક્ષણ થાય છે. જો કે એ દિવસ થોડો સ્પેશિયલ હતો. એ દિવસે આપણા અવકાશ વિજ્ઞાનીઓ ઉપરાંત દેશના ખૂણે ખૂણેથી આવેલાં ૧૫૨ બાળકો પણ ત્યાં હાજર હતાં.

કારણ એ કે એ બાળકો યુવિકા સાથે સંકળાયેલાં છે. યુવિકા એટલે યુવા વિજ્ઞાની કાર્યક્રમ (યંગ સાયન્ટિસ્ટ પ્રોગ્રામ), જે કેન્દ્ર સરકારની સ્ટુડન્ટ આઉટરીચ પહેલ છે. ડિપાર્ટમેન્ટ ઓફ સ્પેસ અને ઈસરો દ્વારા વર્ષ ૨૦૧૮થી શરૂ થયેલા આ કાર્યક્રમનો ઉદ્દેશ છે યુવાનોમાં અવકાશ વિજ્ઞાન (સ્પેસ સાયન્સ), અંતરીક્ષ ટેકનોલોજી (સ્પેસ ટેકનોલોજી) અને અંતરીક્ષ ઉપયોગ (સ્પેસ

ટો દેશભરમાંથી એક લાખ જેટલાં બાળકોએ રજિસ્ટ્રેશન કરાવ્યું હતું. એમાંથી ૬૬,૬૦૬ બાળકોની ઓનલાઈન પ્રવેશપરીક્ષા લીધી, એમાં ઉત્તીર્ણ થયેલાં ૧૮,૬૩૦ બાળકોમાંથી ઈસરોના વરિષ્ઠ વિજ્ઞાનીઓની કમિટીએ ૧૫૨ બાળક પસંદ કર્યાં. આ બાળકોને નિજાણતો પાસેથી માર્ગદર્શન મેળવવાનો અવસર તો મળ્યો જ ઉપરાંત અનેક માહિતીપ્રદ લેક્ચર્સ, હેન્ડ્સ ઓન એક્ટિવિટીઝ, વિજ્ઞાનીઓ સાથે ચર્ચા, ડેમોન્સ્ટ્રેશન, કેન્સેટ પ્રયોગો, વગેરેમાં ભાગ લેવા મળ્યો. છોગામાં સાઉન્ડિંગ રોકેટનું લોન્ચિંગ પણ જોવા મળ્યું.

અમદાવાદના ઈસરો સેન્ટરની વાત કરીએ તો અહીં ગુજરાત, રાજસ્થાન, પંજાબ, હરિયાણા, દિલ્લી, જમ્મુ-કશ્મીર અને લડાખનાં બાળકો હતાં. એમણે ઈસરોના અમુક વિભાગોની પ્રત્યક્ષ કામગીરી નિહાળી. રોબોટ અને ટેલિસ્કોપ એસેમ્બલ સહિત અમુક પ્રેક્ટિકલ સેશનમાં ભાગ લીધો. આકાશદર્શન કર્યાં અને ડોક્યુમેન્ટરી ફિલ્મો જોઈ. સાથોસાથ સાયન્સ સિટી, ફિઝિકલ રિસર્ચ

વિદ્યાર્થીઓને નિતનવા પ્રયોગ કરવા મળ્યા અને રોકેટ લોન્ચિંગ પણ જોવા મળ્યું.

એપ્લિકેશન) વિશે રસ-રુચિ વધારવાનો.

કોરોનાને કારણે બે વર્ષ મોટા ભાગના પરિવારો ઝાઝું બહાર નીકળતા નહોતા. આ વખતે એવા પ્રતિબંધ નહોતા એટલે વૅકેશનમાં ઘણાં બાળકો એમનાં કુટુંબ સાથે બહારગામ ફરવા ગયાં હતાં ત્યારે આ ૧૫૨ બાળક એવાં હતાં, જેમણે ઈસરોનાં જુદાં જુદાં પાંચ સેન્ટરમાં યોજાયેલા કાર્યક્રમમાં અવકાશ વિજ્ઞાનને લગતી માહિતી મેળવી.

યુવિકા માટે પસંદગી કેવી રીતે થાય છે? નવમા ધોરણમાં ભણતાં બાળકોએ ઈસરોની વેબસાઈટ પર યુવિકા માટે માર્ચ મહિનામાં ઓનલાઈન રજિસ્ટ્રેશન કરાવવાનું હોય. એમાં પસંદ થયેલાં બાળકોએ ઓનલાઈન પ્રવેશપરીક્ષા પાસ કરવી પડે. એ પરીક્ષાના માર્ક, આઠમાની વાર્ષિક પરીક્ષાના માર્ક તથા સાયન્સ કે મેથ્સ ઓલિમ્પિયાડ, રમતગમત, વગેરે પ્રવૃત્તિમાં મેળવેલી સિદ્ધિના આધારે ઈસરોની કમિટી એક-એક રાજ્યદીઠ માત્ર છ બાળક પસંદ કરે. પછી એ બાળકને રહેઠાણના રાજ્ય નજીક આવેલા ઈસરોના કેન્દ્રમાં વિનામૂલ્યે નિવાસી તાલીમ આપવામાં આવે, એમાં બાળક અને એના એક વાલીને પણ તાલીમ કેન્દ્ર સુધી આવવા-જવાનો પ્રવાસખર્ચ ઈસરો ચૂકવે છે.

ઈસરો-અમદાવાદના ડિરેક્ટર નીલેશ દેસાઈ ચિત્રલેખાને કહે છે: ‘આ વખતે

લેબોરેટરી, વિક્રમ સારાભાઈ કમ્યુનિટી સેન્ટર અને વેદશાળા અને ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ પ્લાઝ્મા રિસર્ચ (ગાંધીનગર)ની મુલાકાત લીધી.

સાયન્સ સિટીના સિનિયર સાયન્ટિસ્ટ ડૉ. નરોત્તમ શાહુ કહે છે: ‘યુવિકામાં ભાગ લેનારાં બાળકોને અમે એકવેરિયમ અને રોબોટિક ગેલરી બતાવી તથા ફાઈવ-ડી થિયેટરમાં ફિલ્મ દર્શાવી. એ ઉપરાંત, સ્પેસ સાયન્સ વિશે ઓરિયન્ટેશન પ્રોગ્રામ યોજ્યો. આવા પ્રોજેક્ટ બાળકોને કારકિર્દી ઘડવામાં કે સંશોધન માટે ઉપયોગી બને છે.’

આ વખતના કાર્યક્રમમાં પસંદગી પામેલી એક વિદ્યાર્થીની હતી સુરતનાં ગાયત્રીકોલોજિસ્ટ દંપતી રીના રજનીકાન્ત પટેલની પુત્રી ઋષા પટેલ. દસમામાં ભણતી ઋષાએ સાયન્સ અને મેથ્સ ઓલિમ્પિયાડમાં ભાગ લીધો હતો તથા સેન્સરવાળી સ્માર્ટ ડસ્ટબિન બનાવવાના ઈનોવેટિવ આઈડિયા બદલ એણે એક હજાર ડૉલરનું ઈનામ પણ મેળવ્યું છે. એ કહે છે કે યુવિકામાં ઘણી રસપ્રદ માહિતી જાણી અને વિજ્ઞાનીઓ સાથે મુલાકાત થઈ. રોકેટ લોન્ચિંગ જોવાનું સ્વપ્ન સાકાર થયું. મારા માટે જિંદગીની આ અત્યાર સુધીની સૌથી યાદગાર ક્ષણ બની રહી.

■ મહેશ શાહ (અમદાવાદ)

સાઈકલથી ઉઘાડા પગનાં સ્લિપર સુધી... ‘વન મેન

સમાજસેવા કરવા માટે કોઈ સંસ્થા, કાર્યકરો, મોટું ભંગોળ, પ્રચાર-પ્રસાર... આ બધું અથવા તો આમાંનું થોડું હોવું જરૂરી છે. જો કે ભાવનગરના વન મેન એનજીઓ એટલે કે એકલવીર સંસ્થા

કર્યો. આ એ સમય હતો જ્યારે સરકાર દ્વારા સાઈકલ સહાયની યોજના અમલમાં નહોતી અને આ પ્રમોદભાઈ પાસે કોઈ સંસ્થા કે ભંગોળ પણ નહોતું. હતો માત્ર એક ઉમદા વિચાર અને કંઈક

સ્વીકારી એમણે વિનામૂલ્યે પાંચ સાઈકલના વિતરણ સાથે કામ શરૂ કર્યું. આ યાત્રામાં હમણાં ૮૯મો સાઈકલ વિતરણ કાર્યક્રમ યોજાયો. આ ૨૦ વર્ષના ગાળામાં આ પ્રમોદભાઈએ ૩૫૦૦

પ્રમોદભાઈ વોરા: ટીપે ટીપે સરોવર ભરાય એમ દાતા પાસેથી એક-એક રૂપિયો જોડીને જરૂરતમંદ લોકો સુધી પહોંચાડ્યા છે.

એવા પ્રમોદભાઈ વોરાએ આ માન્યતાને ખોટી પાડી બતાવી છે અને એ પણ કંઈક હટકે-નોખાં કાર્યો કરીને.

૮૦ વર્ષના પ્રમોદભાઈએ વીસેક વર્ષ પહેલાં જરૂરતમંદ વિદ્યાર્થીઓને સાઈકલ આપવાનો વિચાર

કરવાની દાનત. એમણે વિવિધ દાતાઓનો સંપર્ક કરવા માંડ્યો. કોઈ સંસ્થા કે બેનર વગર એક વ્યક્તિ દાન લેવા માટે નીકળે ત્યારે સ્વાભાવિક જ મુશ્કેલી રહે. આવી જ મુશ્કેલી આ વન મેન એનજીઓને પણ નહીં, પરંતુ એક રૂપિયો પણ દાન સ્વરૂપે

વિદ્યાર્થીઓને સાઈકલ આપી! એમ તો છેલ્લા બે મહિનામાં ઘરે ઘરે ફરી કપડાં, વાસણ, કચરા-પોતાંનું કામ કરતી પરચીસ શ્રમજીવી મહિલાઓને પણ એમણે સાઈકલ આપી છે.

પ્રમોદભાઈ ચિત્રલેખાને કહે છે: ‘હું તો શું કરી

જનાર્દનભાઈ જોરદાર: ‘મિશન એક રૂપિયો’ સેનાને નામ

‘૨૦૧૭ની વાત છે. હું અને મારા પત્ની પદ્મા ટીવી જોઈ રહ્યાં હતાં. સમાચાર જોવા મળ્યા કે નકસલી વિસ્તારમાં બીએસએફના જવાનો પર હુમલો કરી એમને મોતને ઘાટ ઉતારી દેવામાં આવ્યા. આ દશ્ય જોઈ વિચલિત થયેલી પદ્માએ મારી સામું જોયું અને કહ્યું કે આ જુઓ છો ને... તમે વિલમાં લખ્યું છે કે મારા ગયા પછી એક કરોડ રૂપિયા સૈનિક ફંડ માટે આપવા, પરંતુ આ અત્યારે જે થઈ રહ્યું છે એનું શું? બસ, આ વાત મને સ્પર્શી ગઈ. આમ પણ હું મારા સાહેબ એટલે કે પદ્માનું વેણ ઉઘાપતો નથી એટલે તરત એક કરોડ રૂપિયા નેશનલ ડિફેન્સ ફંડમાં આપવાનું નક્કી કર્યું.’

આ વાત કોઈ કોર્પોરેટ કંપનીનો માલિક કે સામાજિક સંસ્થા ચલાવતો અગ્રણી નહીં, પરંતુ એક સામાન્ય નિવૃત્ત બેન્ક કર્મચારી જનાર્દન ભટ્ટ કહે છે અને એ સમયે એની આંખમાં ખુમારી અને દેશ માટે કંઈક કર્યાના સંતોષની ચમક સ્પષ્ટ દેખાઈ રહી છે.

નામના મેળવવાના સહેજે અભરખા નહીં અને જે પણ દાન-સહાય આપે એ સ્ટેટ બેન્ક ઓફ સૌરાષ્ટ્રના કર્મચારી પરિવાર કે બીજાના નામે હોય, પરંતુ ૨૦૧૭માં નેશનલ ડિફેન્સ ફંડમાં એક કરોડનું દાન આપ્યું ત્યારે એના સમાચાર દેશભરમાં ચમક્યા.

આ પછી પણ એ અટક્યા નથી અને પોતાની મૂડીમાંથી અત્યાર સુધીમાં બે કરોડ દસ લાખ રૂપિયા એમણે નેશનલ ડિફેન્સ ફંડમાં આપ્યા. શહીદ સૈનિક પરિવાર સહાય ટ્રસ્ટની રચના પછી તો દેશ માટે ફના થયેલા સૈનિકોના પરિવાર માટે અત્યાર સુધીમાં અઢી કરોડ રૂપિયા અપાઈ ચૂક્યા છે. આમ તો એમના હસ્તક કુલ સાત કરોડ રૂપિયાનું દાન આપવામાં આવ્યું છે, પણ ન એના ફોટોગ્રાફ્સનું આલબમ બનાવ્યું છે કે ન તો ઘરમાં એમણે સમ્માનપત્રો-એવોર્ડની ગેલરી ઊભી કરી છે.

મારું મૂડીરોકાણ અને એમાંથી મળતું વળતર

રાષ્ટ્ર અને સમાજની દેણ છે એવું દૃઢપણે માનનારા આ કૉમન મેન આર્મી માટે એક રૂપિયો મિશન સાથે મેદાનમાં ઊતર્યા છે. જનાર્દનભાઈ ભટ્ટ આ મિશન એક રૂપિયાની વાત કરતાં કહે છે: ‘અત્યારે દુનિયાની હાલત જોતાં સૈન્યની તાકાત વધારવી ખૂબ જરૂરી લાગે છે. સૈનિકોનો જુસ્સો વધારીએ, એમનું સમ્માન તો કરીએ ઉપરાંત રોજનો ઓછામાં ઓછો એક રૂપિયો એટલે કે મહિને ત્રીસ રૂપિયા દેશની સેના માટે કેમ ન આપી શકીએ?’

રોજનો રૂપિયો એ રકમ નાની છે, પરંતુ ૮૯ વર્ષના આ નિવૃત્ત બેન્ક કર્મચારીનો હિસાબ પાકો અને પૂરી ગણતરી સાથેનો છે. એ કહે છે: ‘ભાવનગરની વસતિ આઠ લાખ ગણીએ અને એમાંથી ૫૦,૦૦૦ લોકો મહિને ૩૦ રૂપિયા નેશનલ ડિફેન્સ ફંડ માટે આપે તો પણ મહિને ૧૫ લાખ રૂપિયા થયા. માની લો, કોઈ વ્યક્તિ

એનજીઓ'ની સેવાયાત્રા

શકું? કોઈ સંસ્થા નહીં, કોઈ કરમુક્તિની પહોંચ પણ નહીં છતાં દાતાઓ મારા પર વિશ્વાસ કરી પૈસા આપે છે.'

કંઈક નવું કરવામાં પ્રમોદભાઈ અગ્રસર. સાર્થકલ વિતરણની સાથે એમણે શહેરમાં ૧૦૦ સ્થળોએ હવાની પરબ પણ શરૂ કરી. આ હવાની પરબ એટલે હવા પૂરવાના પંપ. કોઈ પણ સાર્થકલસવાર ત્યાં વિનામૂલ્યે હવા પુરાવી શકે. આવો જ એક નવતર પ્રયોગ એમણે પોસ્ટકાર્ડ લેખનનો પણ કર્યો. મોબાઈલ અને કમ્પ્યુટરના યુગમાં પત્ર લખવાનું સાવ વિસરાઈ ગયું છે ત્યારે એમણે શહેરની ચાર શાળાની ૨૫૦ વિદ્યાર્થીનીઓને એક વર્ષ સુધી પોસ્ટકાર્ડ લખવાનું કામ સોંપ્યું. પ્રમોદભાઈએ એકઠાં કરેલાં શહેરના ૨૫૦ નાગરિકોનાં સરનામાં પર રોજ કોઈ સુંદર પ્રસંગ, પ્રેરણાત્મક વાત કે સારો સંદેશ આપતું પોસ્ટકાર્ડ મળે. પોસ્ટકાર્ડ લખનાર વિદ્યાર્થીની પત્રલેખનની સમજ વિકસે, અક્ષરો સુધરે, કંઈક સારું વાંચવા-લખવા મળે એ ઉદ્દેશ તો ખરો જ, સાથે આ વિદ્યાર્થીઓને રોકડ પુરસ્કાર પણ આપ્યો.

પ્રમોદભાઈ પોતે વ્યવસાયે ગ્રીટિંગ્સ કાર્ડ અને કંકોતરીના વેપારી. વિવિધ પ્રસંગોનાં કાર્ડ અને નિમંત્રણ માટે લોકો એમની પાસે આવે, એમાંથી વળી એમને નવું સૂઝ્યું. જેમના ઘરે પ્રસંગ હોય એ યજમાન ઈચ્છા વ્યક્ત કરે તો પ્રસંગના સ્થળે અન્નનો બગાડ ન કરવા વિનમ્રપણે સૂચન કરતાં બોર્ડ લગાડવાની સેવા પણ એમણે એકાદ વર્ષ સુધી કરી. વધુ એક નવતર પ્રયોગ પૌષ્ટિક નાસ્તાનો પણ એમણે કર્યો. શહેરના મહાલક્ષ્મી કન્યા વિદ્યાલયમાં વિદ્યાર્થીનીઓને પાંચ રૂપિયામાં સિંગ, ચણા, રેવડી અને દાળિયાનો નાસ્તો એક સત્ર સુધી એમણે આપ્યો અને આ રીતે પૌષ્ટિક આહારની પ્રત્યક્ષ શીખ આપી.

આ ઉનાળા દરમિયાન ભાલ વિસ્તારનાં ગામોના ૮૦૦ વિદ્યાર્થીઓને સ્લિપર પણ આ વન મેન એનજીઓએ પહોંચાડ્યાં હતાં.

૮૦ વર્ષે એકલા હાથે કામ કરી રહેલા આ વન મેન એનજીઓને જોઈએ ત્યારે થાય કે જેમને કશું કરવું જ છે એમને કશુંય નડતું નથી અને કરવા જેવું બધું જ જડતું હોય છે.

મોક્ષે પ્રદિપે

■ જનાર્દન ભટ્ટ: આપો છો ને રૂપિયો?

મહિને ૧૦૦ રૂપિયા આપે તો કોઈ અનુકૂળતા મુજબ ૨૦૦ કે ૩૦૦ આપે. વળી, આ મિશનમાં ભાવનગર જ નહીં, પરંતુ ગુજરાત તથા દેશનાં અન્ય શહેરો અને ગામડાં પણ જોડાય તો આ એક રૂપિયો રાષ્ટ્રની સેના માટે કેટલો મોટો થઈ જાય!

જનાર્દનભાઈ એક વર્ષના હતા ત્યારે પિતા

ગુજરી ગયા. કોઈ મૂડી નહીં, પરંતુ એક વડીલની સલાહથી ૧૯૫૮માં ૫૦૦ રૂપિયાના શેર ખરીદ્યા. આ અને કમશ: એકાદ લાખનું રોકાણ કર્યું, એમાંથી જે પણ આવક પ્રાપ્ત થઈ અને થઈ રહી છે એ બધી રાષ્ટ્ર અને સમાજ માટે જ ખર્ચવાની આ ભંડુદંપતીની નેમ છે. એમની વાત એટલી જ છે કે મારાથી શક્ય બન્યું તે મેં કર્યું. તમે રોજનો એક રૂપિયો પણ ન આપી શકો?

એમની આ વાત જાણી કોઈ વ્યક્તિ નેશનલ ડિફેન્સ ફંડમાં પોતાનું અનુદાન આપવા ઈચ્છતી હોય તો એ રકમ સીધી નેશનલ ડિફેન્સ ફંડના બેંક એકાઉન્ટમાં જમા કરાવી શકે છે. આ માટે જ્યાં પોતાનું બેંક એકાઉન્ટ હોય એ શાખામાં જાણ કરવાની. જે રીતે વીમા પ્રિમિયમ, લોન હપ્તા કે અન્ય ચુકવણી થાય એ જ રીતે બેંકને નિશ્ચિત તારીખ જણાવીને આ અનુદાન આપી શકાય છે.

■ જયેશ દવે (ભાવનગર)

માઈલસ્ટોન

□ ઈંગ્લેન્ડની અતિ જાણીતી કેમ્બ્રિજ યુનિવર્સિટીની લાઈબ્રેરીમાંથી મહાન વિજ્ઞાની ચાર્લ્સ ડાર્વિનની બે નોટબુક છેલ્લાં વીસ વર્ષથી ગાયબ હતી. જો કે અચાનક બે મહિના અગાઉ ગુલાબી રંગના ગિફ્ટ બેગમાં પેક કરીને કોઈ એ બન્ને નોટબુક પાછું મૂકી ગયું.

□ ઘણા લોકો વાંચવામાં લાંબો શબ્દ જોઈને ડરી જાય છે. આવા લાંબા શબ્દોના ભયને વિજ્ઞાનીઓએ હિપ્પોપોટોમોન્સ્ટ્રોસેસ્કિવપેડાલિઓફોબિયા નામ આપ્યું છે.

□ ઑસ્ટ્રેલિયાના ફેલિક્સ નામના સાહસિક ભાઈએ ૨૦૧૨માં વિક્રમી આકાશી છલાંગ લગાવી હતી. એ પૃથ્વી પરના પહેલા એવા વ્યક્તિ બન્યા, જે અવાજની ગતિ કરતાં પણ વધુ ગતિથી નીચે પડ્યા. સ્કાયડાઈવિંગ દરમિયાન ફેલિક્સભાઈ ૮૩૦ માઈલ પ્રતિ કલાકની ઝડપે નીચે આવ્યા, હેમખેમ.

□ એક સર્વેક્ષણ પ્રમાણે યુરોપના દેશ હોલેન્ડ (નેધરલેન્ડ્સ)માં સરેરાશ વ્યક્તિ દરરોજ રાતે આઠ કલાક અને પાંચ મિનિટની નિદ્રા મેળવે છે.

□ જર્મનીના બર્લિન ઝૂમાં વિશ્વનો સૌથી વયોવૃદ્ધ ગોરીલા છે, જે હમણાં ૧૩ એપ્રિલ, ૨૦૨૨ના દિવસે ૬૫ વર્ષનો થયો.

જખ ધડકલ દિલ કી બઢતી જાયે...

મુંબઈની 'કોકિલાબહેન ધીરુભાઈ અંબાણી હૉસ્પિટલ'માં હવે માંઢા પડેલા દિલનો, એમાંય ખાસ તો જીવલેણ નીવડતી હૃદયના ધબકારાની અનિયમિતતાનો ઈલાજ કાર્ડિયાક ઈલેક્ટ્રોફિઝિયોલૉજી જેવી અત્યાધુનિક ટેકનોલૉજીની મદદથી આસાનીથી કરવામાં આવે છે.

કેવલ મહેતા

સિં ગર કેકે, ઍક્ટરો સિદ્ધાર્થ શુક્લા, અમિત મિસ્ત્રી, ઈન્દર કુમાર, કન્નડ ઍક્ટર પૃથ્વી, ડિરેક્ટર રાજ કૌશલ... આ બધાં નામ વચ્ચે ઍક કૉમન કડી ઍ છે કે આ બધાનાં ઘણી નાની કહી શકાય ઍવી ઉંમરે હૃદયની સમસ્યાને લીધે મૃત્યુ થયાં. મોટા ભાગનાં અવસાન સડન કાર્ડિયાક અરેસ્ટથી થયાં. સડન કાર્ડિયાક અરેસ્ટ ઍટલે ઍવી સ્થિતિ, જેમાં વ્યક્તિને અચાનક બેચેની કે બીજાં કોઈ ચિહ્ન જણાય ઍના થોડા જ સમયમાં હાર્ટ કામ કરતું બંધ થઈ જાય.

આ વાત વિગતે સમજવા જેવી છે. હૃદયની બીમારી માટે ઍન્જિયોગ્રાફી ઍને ત્યાર બાદ જરૂર જણાય તો ઍન્જિયોપ્લાસ્ટી અથવા મેડિસિનથી ઈલાજ કરનારા કાર્ડિયોલૉજિસ્ટ તો છે જ, પણ મેદાન પર અચાનક ઢળી પડતા યુવા ખેલાડીથી લઈને યંગ સેલિબ્રિટી, જેમનાં મોત અચાનક હાર્ટ ઍટેકથી થયાં

ઍમને આ પહેલાં હૃદયની બીમારી છે ઍવું નિદાન જ નહોતું થયું. તો ઍમનું મૃત્યુ થયું કેવી રીતે?

મોટા ભાગના કિસ્સામાં હૃદયના ધબકારાની અનિયમિતતા (હાર્ટ રિથમ ઍબ્નોર્મલિટી) ઍ સડન કાર્ડિયાક અરેસ્ટનું જોખમ વધાર્યાના દાખલા જોવા મળ્યા છે ઍને તાજેતરમાં થયેલાં સંશોધનનાં પરિણામ કહે છે કે કોવિડ-૧૯ મહામારી દરમિયાન અચાનક કાર્ડિયાક અરેસ્ટની શક્યતા વધી ગઈ.

ઍક વાત ઍ સમજી લેવાની જરૂર છે કે હાર્ટ ઍ ઍક ઈલેક્ટ્રિક અવયવ સમાન છે. ઉપરવાળા ઍ આપણા ખોળિયામાં વિવિધ અવયવ મૂકવાની સાથે સાથે ઍમાં ઍક વાયરિંગ પણ કરેલું છે. ધારો કે હાર્ટ ઍ કોઈ મશીનની ઈલેક્ટ્રિકલ સર્કિટ છે, ઍમાં વાયરિંગ છે, ઍ વાયરિંગને લીધે પમ્પિંગ થાય છે, પણ ક્યાંક કંઈ ખોટકાયું અથવા મશીનમાં થાય ઍમ શોર્ટ સર્કિટ થાય તો માણસ

ધડીકમાં હતો-ન હતો થઈ જાય છે.

જેમ કે અનેક કેસમાં હાર્ટનું પમ્પિંગ અનિયમિત બની જાય છે. ક્યારેક તો હાર્ટ રેટ ૬૦, ૮૦ને બદલે ૩૦લ એટલે કે ૧૫૦, ૧૬૦ સુધી પહોંચી જાય છે. આમ ધબકારાની ગતિ વધી જવાને લીધે હાર્ટનું કામ વધી જાય, એની પર વધુ બોજ આવે, એ થાકી જાય અને પેશન્ટનું મૃત્યુ થઈ જાય. લોકો એવું માને છે કે આ મોત હાર્ટ એટકને કારણે થયું, પણ ખરેખર મોત થયું હાર્ટના ઇલેક્ટ્રિકલ ઈમ્બેલેન્સને લીધે.

આવા કિસ્સામાં સ્પેશિયાલિસ્ટ ડૉક્ટરની ભૂમિકા મહત્વની બની જાય છે. છેલ્લા થોડા સમયમાં કાર્ડિયોલોજી ક્ષેત્રે હૃદયના ધબકારાની અનિયમિતતા સાથે પનારો પાડતું એક આખું આધુનિક વિજ્ઞાન વિકસ્યું છે, જેનું નામ છે: કાર્ડિયાક ઇલેક્ટ્રોફિઝિયોલોજી. આ મોડર્ન સાયન્સના નિષ્ણાત કાર્ડિયોલોજિસ્ટ એટલે કાર્ડિયાક ઇલેક્ટ્રોફિઝિયોલોજિસ્ટ.

ભારતમાં બહુ ઓછા, કહો કે આંગળીના વેઢે ગણાય એટલા જ કાર્ડિયાક ઇલેક્ટ્રોફિઝિયોલોજિસ્ટ છે. આ નિષ્ણાત ડૉક્ટર કાર્ડિયોલોજિસ્ટ તો છે જ, પણ હાર્ટ રિધમ તથા એને નિયંત્રણમાં રાખવા પેસમેકર જેવાં સાધન બેસાડી હૃદયને સ્વસ્થ રાખનારા સ્પેશિયાલિસ્ટ હોય છે.

મુંબઈની પ્રતિષ્ઠિત કોકિલાબહેન ધીરુભાઈ અંબાણી હોસ્પિટલ (કેડીએએચ) હવે કાર્ડિયાક રિધમ મેનેજમેન્ટને લગતી સેવા પૂરી પાડતો એક અદ્યતન ડિપાર્ટમેન્ટ ધરાવે છે. હાર્ટને લગતી બીમારીના ઈલાજ માટે આવનારા પેશન્ટની ડાયાબિટીસ, હાઈપરટેન્શનથી લઈને ધમનીને લગતી કોઈ સમસ્યા છે કે કેમ અને એને અચાનક કાર્ડિયાક અરેસ્ટ આવવાનું જોખમ છે કે કેમ એ ઇલેક્ટ્રોફિઝિયોલોજિસ્ટ દ્વારા ચકાસવામાં આવે છે અને એની યોગ્ય ટ્રીટમેન્ટ કરવામાં આવે છે. કેડીએએચના બાહોશ કાર્ડિયાક ઇલેક્ટ્રોફિઝિયોલોજિસ્ટ ડૉક્ટર વેન્કટ ડી. નાગરાજનું કહે છે:

“

ડૉ. વેન્કટ ડી. નાગરાજનું:

યુવાવસ્થામાં હાર્ટ કામ

કરતું બંધ થઈ જવાના

કિસ્સા હમણાં વધી રહ્યા છે.

હાર્ટ રિધમ એબ્નોર્મલિટી

એનું એક મુખ્ય

કારણ હોવાનું

બહાર આવ્યું છે.

‘સરળ શબ્દમાં કાર્ડિયાક ઇલેક્ટ્રોફિઝિયોલોજિસ્ટ એટલે હાર્ટનો ઇલેક્ટ્રિશિયન. હૃદયના ધબકારાની સંવાદિતા ખોટકાય તો એને નોર્મલ બનાવવાનું કામ કાર્ડિયાક ઇલેક્ટ્રોફિઝિયોલોજિસ્ટ કરે છે. હવે તો આ માટે અત્યાધુનિક આર્ટિફિશિયલ ઈન્ટેલિજન્સ સોફ્ટવેર પણ મદદરૂપ થાય છે.’

ડૉ. નાગરાજનું ઉમેરે છે: ‘મોટા ભાગના લોકો એ તો જાણે છે કે હૃદયને થતી બ્લડ સપ્લાયમાં અવરોધ ઊભો થતાં હાર્ટ એટક આવે છે, પણ હૃદયના ધબકારાની તાલબદ્ધતામાં અસંતુલન વિશે, જેને તબીબી વિજ્ઞાનની ભાષામાં હાર્ટ રિધમ એબ્નોર્મલિટી કહે છે એના વિશે બહુ ઓછા લોકો જાણે છે. હાર્ટ રિધમ એબ્નોર્મલિટી એટલે એવી સ્થિતિ, જેમાં દિલ કાં તો બહુ ઝડપથી ધબકે કાં બહુ ધીમું. બીજા શબ્દોમાં હૃદયના ધબકારાની ગતિ વધી જાય અથવા ધીમી પડી જાય, શરીરે પરસેવો વળી જાય, થોડુંક ચાલવાથી થાક લાગી જાય... છેલ્લા થોડા સમયથી યુવાવસ્થામાં જોવા મળતી આ સમસ્યામાં પેશન્ટનાં હૃદય તો નોર્મલ હોય છે, પણ એના હાર્ટની ઇલેક્ટ્રિકલ સર્કિટમાં પ્રોબ્લેમ થાય છે. અનેક કેસમાં હાર્ટ રિધમ એબ્નોર્મલિટી વારસાગત હોય છે તો ઘણી વાર હાર્ટ એટક આવ્યા પછી પણ હાર્ટ રિધમ એબ્નોર્મલિટીના ચાન્સ વધી જતા હોય છે...

‘અગાઉ કાર્ડિયોલોજિસ્ટ ટેબ્લેટ્સ આપીને આ સમસ્યા દૂર કરતા આથી ૧૮-૨૦ કે ૨૫-૩૦ વર્ષના યુવાને જીવનભર ટેબ્લેટ લેતાં રહેવી પડે, પણ હવે ઇલેક્ટ્રોફિઝિયોલોજીની મદદથી એનો ઈલાજ કરવામાં આવે છે, જેમાં રેડિયો ફિક્સેશનથી એબ્લેશનથી ધબકારાની અનિયમિતતા માટે કારણરૂપ એવા નાના નાના ટિશ્યૂઝને ખતમ કરવામાં આવે છે અને પેશન્ટ કાયમ માટે સાજો થઈ જાય છે.’

ઇલેક્ટ્રોફિઝિયોલોજી એ આમ તો ૩ કેર અર્થાત્ એક દિવસની ટ્રીટમેન્ટ છે, પણ પેશન્ટને એક રાત ઓબ્ઝર્વેશન હેઠળ રાખવામાં આવે છે. ડૉ. નાગરાજનનું કહેવું છે કે કાર્ડિયોલોજીની આ એકમાત્ર બ્રાન્ચ છે, જે હાર્ટ પેશન્ટને કાયમ માટે સાજો કરે છે. કોઈ કેસમાં પેસમેકર જેવાં સાધન પણ બેસાડવામાં આવે છે અને હવે તો એવાં આધુનિક પેસમેકર આવે છે, જેને ડૉક્ટર દૂર બેઠાં સુદ્ધાં મોનિટર કરી શકે છે. આ માટે આર્ટિફિશિયલ ઈન્ટેલિજન્સ સોફ્ટવેરની મદદ લેવામાં આવે છે, જેમાં હૃદયના ધબકારાની અનિયમિતતાનાં સિગ્નલ ડૉક્ટરને તત્કાળ મળી જાય છે અને એ ઈલાજ સૂચવે છે.

દિલ તો બરયા હૈ જી...

કાર્ડિયાક ઇલેક્ટ્રોફિઝિયોલોજિસ્ટ ડૉક્ટર વેન્કટ ડી. નાગરાજનું આપે છે નાજુક હૃદયની દેખભાળને લગતી કેટલીક ઉપયોગી ટિપ્સ:

- **ઈતિહાસ તપાસો:** જો પરિવારમાં (પિતરાઈ ભાઈ, કાકા, વગેરે) યુવાવસ્થામાં હાર્ટની બીમારીથી મૃત્યુ થયાં હોય તો તમારે નિયમિત હૃદયની ચકાસણી કરાવતાં રહેવું.
- **બિન્જ ટ્રિન્કિંગ જોખમી:** વાર-તહેવારે એકાદ ટ્રિન્ક લેવામાં કંઈ ખોટું નથી, પણ બિન્જ ટ્રિન્કિંગ એટલે કે એક બેકે ચાર-પાંચ પેગ હૃદય માટે જોખમી છે.
- **બેદરકાર ન બનો:** હાર્ટની બાબતમાં જરાય ગાફિલ ન રહેવું. જો કોઈ ચિહ્ન જણાય તો એની અવગણના ન કરો. દાકતરી તપાસ કરાવો, એમની સલાહ મુજબ રિપોર્ટ્સ કરાવો.
- **સાવધાની જરૂરી:** સુગર, હાઈ બ્લડ પ્રેશરની સમસ્યા હોય, સ્મોકર હો કે અગાઉ હૃદયને લગતી કોઈ નાની-મોટી બીમારી થઈ હોય અને વય જો ૪૦ની ઉપર હોય તો નિયમિત ચેકઅપ કરાવતાં રહેજો.
- **હેલ્થી ડાયેટ અને ઓક્ટિવ લાઈફસ્ટાઈલથી વજન કન્ટ્રોલમાં રાખો.**

ઓ પાલનહારે, તુમરે બિના હમરા કૌનો નાહી...

પપ્પા, બાપુજી, તાત કે જનક, વગેરે નામથી ઓળખાતા પિતાની ભૂમિકા બાળકના જીવનમાં માતા જેટલી જ, કદાચ એથીય વિશેષ હોય છે. વ્યક્તિનાં વાણી, વ્યવહાર, વ્યવસાયથી માંડીને કૌશલ્ય અને ચરિત્રવિકાસમાં પિતાની છાપ ક્યાંક ને ક્યાંક જોવા મળે છે, પણ પિતાવિહોળાં કે અનાથ બાળકોનું શું? વેલ, સમાજમાં એવા ઘણા મોભી છે, જે લોહીની સગાઈ ન હોય ત્યાં પણ પિતાની ફરજ નિષ્ઠાપૂર્વક બજાવે છે. કોઈ વ્યક્તિગત રીતે તો કોઈ સંસ્થા કે ટ્રસ્ટ વતી આવી ફરજ બજાવે છે. આવા નિઃસ્વાર્થ સંબંધો બાંધવા-જાળવવા સહેલા નથી, કારણ કે તન, મન, ધન બધાંથી ઘસાવું પડે છે. ૧૯ જૂને ‘ફાધર્સ ડે’ છે ત્યારે મળીએ એવા પિતાશ્રીને, જેમણે પારકા જણ્યા માટે પણ ‘બાપા’ શબ્દ ચરિતાર્થ કર્યો છે.

મારે દીકરીઓને મળવું છે, ધીરે ધીરે દાદરા ચઢી જઈશ...

૮૭ વર્ષના મધુકર નાઈક ઉર્ફે બાબાએ જીદથી પાંચ મજલા ચઢીને એમની પૌત્રીઓ પારિજાત અને શ્યામલીને સરપ્રાઈઝ આપી. મુંબઈના માહિમ વિસ્તારમાં રહેતા ધનાઢ્ય સાઉથ ઈન્ડિયન બિઝનેસમેન મધુકરજીને આમ તો માલતી શિંદે તથા એમની પુત્રીઓ પારિજાત-શ્યામલી સાથે લોહીની સગાઈ નથી, પણ એમનો ઋણાનુબંધ જુદો છે. એટલે જ શિવડીમાં લિફ્ટ વિનાના મકાનમાં રહેતી માલતીના ઘરે વયોવૃદ્ધ બાબા પગથિયાં ચઢીને હોંશે હોંશે જતા હોય છે.

ભૂતકાળમાં જઈએ તો ખોપોલી નજીક એક ગામે રહેતી માલતી સાડા ત્રણ વર્ષની હતી ત્યારે એની માતાને અસ્થમા ભરખી ગયો અને પિતા દીબીનો કોળિયો થયા. મોટી બહેન પાંચ વર્ષની ને નાનો ભાઈ તો ત્રણ જ મહિનાનો. ચાર સગા કાકા ને બે સગી ફોઈ, ત્રણેય અનાથ બાળકને અલગ અલગ ઘરે રાખવા તૈયાર થયાં, પણ પાંચ વર્ષની મોટી છોકરીએ જીદ પકડી કે જ્યાં જઈશું ત્યાં ત્રણેય સાથે જઈશું.

પછી એક ફોઈના સૂચન પર ત્રણે ભાંડરડાંને લોનાવલાસ્થિત એક અનાથ આશ્રમ-કમ-બોર્ડિંગ સ્કૂલમાં દાખલ કરવામાં આવ્યાં. જેમ-તેમ થોડાં વર્ષો વીત્યાં. માલતી બાર વર્ષની થઈ ત્યારે એક મહિલા ટ્રસ્ટી એને મુંબઈ લઈ આવ્યાં અને દાદરસ્થિત પોતાના ભાઈના ઘરે રાખી. ગણતરી એવી કે આ છોકરી પેલા ભાઈના નાના બાળકનું ધ્યાન રાખશે. માલતીએ એ કામ કર્યું પણ ખરું. ચારેક વર્ષ પછી અચાનક કહેવામાં આવ્યું કે હવે તારી જરૂર નથી. અસહાય તરુણી અજાણ્યા શહેરમાં જાય ક્યાં?

અહીં કુદરત માલતીની મદદે આવી. માલતીનાં શેઠાણીને મધુકર નાઈકનાં પત્ની સાથે પરિચય હતો. નાઈકકુટુંબે માલતીને પોતાને ઘરે બોલાવી લીધી. બસ, પછી નાઈક સર માલતીના બાબા બનીને રહ્યા. ખોપોલીની છોકરીને મુંબઈમાં સક્ષમ બનાવવા માટે બાબા કહેતા કે આખો દિવસ ઘરે નહીં રહેવાનું. આજુબાજુ જા, બધા સાથે ઓળખાણ કર. મહેંદી ને સીવણના વર્ગોમાં જા.

માલતીથી થયું એટલું કર્યું. સામેના મકાનમાં એક બહેનપણી બની. વખત જતાં એ સહેલીનાં લગ્ન થયાં. સાસરિયાંની અવરજવર થવા માંડી ને

આવા બાબા તો પુણ્યશાળીને મળે...

માલતી શિંદે-મધુકર નાઈક: નિરાધાર કન્યાને એક સાઉથ ઈન્ડિયન કપલે આશરો આપ્યો અને સર્જાયો એવો ઋણાનુબંધ...

દિવર સચીન શિંદેએ માલતીને જોઈ. એણે બાબાને ફોન કરીને માલતીનો હાથ માગી લીધો. ૨૦૦૩માં માલતીનાં લગ્ન સચીન સાથે થયાં.

મધુકર નાઈકનાં પત્ની એકાદ વર્ષ પહેલાં કેન્સરમાં ગુજરી ગયેલાં ને એમની સગી દીકરી અગાઉ જ પરણીને સાસરે ગયેલી. માલતીએ એકલા બાબાને સંભાળવાની જવાબદારી લગ્ન પછી પણ છોડી નહીં. રોજ સાસરેથી એમના ઘરે જવાનું, આખો દિવસ રહેવાનું. બાબાના ખાવા-પીવાથી લઈને તબિયતની કાળજી રાખવાની. દરમિયાન માલતીના પતિ સચીને કંટાળીને સરકારી નોકરી છોડી એટલે એમણે સરકારી ફ્લેટ છોડીને ભાડાનાં ઘર બદલવા પડ્યાં. પ્રાઈવેટ નોકરીમાં સચીનને ઘણી મુશ્કેલી પડી. જો કે દરેક વાવાઝોડામાં બાબાનું પ્રેમાળ છત્ર શિંદેકુટુંબ પર અડીખમ રહ્યું.

ગળગળા સ્વરે માલતી શિંદે ચિત્રલેખાને કહે છે: ‘બાબા અમારા માટે પિતાતુલ્ય નહીં, પિતાથી વિશેષ છે. દરેક બાબતમાં હોશિયાર છે. શિવડીમાં અમને ઘરનું ઘર લેવામાં બાબાએ જ મદદ કરેલી તો થોડાં

વર્ષ પહેલાં મને હાઉસિંગ બોર્ડની લોટરીમાં ખારઘરની કોલોનીમાં ફ્લેટ લાગ્યો ત્યારે બાબાનું ઓપરેશન થયેલું, છતાં લાકડીના ટેકે મારી સાથે આવીને એમણે બધી પ્રક્રિયા પૂરી કરાવી. મારી દીકરીઓ કંઈ ઈચ્છા કરે એ પહેલાં તો બાબા પૂરી કરી દે. એમને ગણિત પણ બાબાએ શીખવ્યું. પારિજાત એસએસસી પાસ થઈ તો બાબાએ મોબાઈલ અપાવી દીધો. તાજેતરમાં જ અમે બાબા સાથે કશ્મીર જઈ આવ્યાં. બે વર્ષ પહેલાં ઉડુપી ગયેલાં. અમે ગામ જઈએ તો પણ બાબા સાથે આવે.’

૮૭ વર્ષના મધુકરજી ડાયાબિટીસ હોવા છતાં કંઠે છે. વોર્કિંગ, સાઈકલિંગ, યોગ તો નિયમિત કરે છે. એમનાં સગાં દીકરી નજીકમાં જ રહે છે, પણ એમનેય વિશ્વાસ તો માલતી પર જ. છ મહિના પહેલાં કોઈ સંબંધીના મૃત્યુના સમાચાર સાંભળીને બાબા ડરી ગયેલા ત્યારે એમનાં દીકરીએ માલતીને ફોન કર્યો કે બાબા મારું નહીં સાંભળે, તું જ આવ.

- અને ખરેખર એવું જ થયું.

□ સમીર પાલેજા (મુંબઈ)

અનાથ બાળકોના માયાબુ પિતા

તમારે કેટલાં બાળકો?

- અઢીસોથી વધુ...

હું...???

- હા, ૧૮૦ જેટલાં અનાથાશ્રમમાં અને ૭૦ જેટલાં રિમાન્ડ હોમમાં...

જેમને મા કે બાપ અથવા બન્ને નથી એવાં બાળકોનું પિતાતુલ્ય છત્ર બનવું એ પણ નસીબની વાત છે. સુરતના ઉદ્યોગપતિ અને સમાજસેવક મહેન્દ્રભાઈ કતારગામવાળાનાં નસીબ આ બાબતે જોર કરે છે. બે દીકરા અને એક દીકરીના પિતા મહેન્દ્રભાઈ આમ તો અઢીસો બાળકોના પિતાની ફરજ બજાવી રહ્યા છે. એમને લોકો અનાથના નાથ પણ કહે છે.

મહેન્દ્રભાઈના પિતા નાથુભાઈ જ્યાં કામ કરતા ત્યાં બીજા નાથુભાઈ પણ હોવાથી એમને કતારગામવાળા વિશેષણ ચોંટી ગયું. એમના પુત્ર મહેન્દ્રભાઈ કતારગામવાળાનાં સેવાકીય કાર્યો માત્ર

ધર્મેશ એશી

મહેન્દ્રભાઈ કતારગામવાળા: આ બાળકો દેશના જવાબદાર નાગરિક બને એ ધ્યેય છે.

કતારગામ પૂરતાં સીમિત નથી. આરંભે સાધના વિદ્યાભવન ટ્રસ્ટ વતી શિક્ષણસેવા પછી અલ્પા

યૂથ એન્ડ સ્પોર્ટ્સ ક્લબમાં વિવિધ હેલ્થ કેમ્પ યોજીને દરદીઓનો સહારો બન્યા. મોટી સંખ્યામાં

બિલ્ડરે બાંધ્યાં અસહાય દીકરીઓનાં સપનાં

કોરોનાના બીજા તબક્કાના એ કપરા દિવસો હતા. એમ્બ્યુલન્સની લાઈનો ને દવાની અછત. માણસોના શ્વાસ ખૂટતા હતા, પરંતુ કેટલાક લોકો માનવતાને જિવાડી રહ્યા હતા. એમાંના એક હતા મયૂરધ્વજસિંહ જોડેજા. એમણે મિત્રોની સાથે મળીને ૮૧ એવી દીકરીઓ-યુવતીઓની એક યાદી બનાવી, જેમનાં માતા-પિતા બન્ને કોરોનાને લીધે અવસાન પામ્યાં હોય. એ તમામના પ્રધાનમંત્રી વીમા યોજનાના પ્રિમિયમની રકમ એમણે પોતે ભરી આપી. પ્રત્યેક યુવતીને બે લાખ રૂપિયા સુધીનો ઈન્સ્યોરન્સ મળે એવી એ વ્યવસ્થા છે. આપણને એમ થાય કે એ તો સરકારી યોજના થઈ, પરંતુ આ તો એમની સામાજિક નિસબતની શરૂઆત હતી.

કન્સ્ટ્રક્શન ક્ષેત્રની કંપની જેએમજે ગ્રુપના માલિક મયૂરધ્વજસિંહે પાંચ દીકરીનાં ભણતર અને એને લગતા તમામ ખર્ચની જવાબદારી લીધી છે. મયૂરભાઈની પોતાની દીકરીનો પહેલો જ જન્મદિવસ કોરોનાના સમય દરમિયાન આવ્યો.

એમણે સંજોગ વર્તીને ધામધૂમથી ઉજવણી ટાળી ને પાંચ દીકરીઓનાં ભણતરની જવાબદારી ઉપાડી લીધી. લાભાર્થીઓનાં નામ જાહેર કર્યા વિના એ બધાંના ફોટોગ્રાફ્સ બતાવે છે.

માતા-પિતા ગુમાવી ચૂકેલી એક દીકરીએ નર્સિંગનો કોર્સ કરવાની ઈચ્છા દર્શાવી તો મયૂરધ્વજસિંહે એનું એડ્મિશન કરાવ્યું અને ચાર વર્ષ સુધી દર વર્ષની ૮૫,૦૦૦ રૂપિયાની ફી ભરવાની વ્યવસ્થા ગોઠવી. દોઢ વર્ષની એક અન્ય બાળકી માટે આરંભથી અંત સુધીની શૈક્ષણિક ફીની જોગવાઈ પણ અત્યારથી કરી આપી છે. મયૂરધ્વજસિંહ ચિત્રલેખાને કહે છે: ‘હું ગમે ત્યાં હોઉં તો પણ દીકરીને શિક્ષણના પૈસા મળતા રહે એવી વ્યવસ્થા ગોઠવીને મારાં પત્નીને જાણ કરી દીધી છે.’

પશ્ચિમ ગુજરાત વીજ કંપની (પીજીવીસીએલ)ના કેટલાક સંનિષ્ઠ અધિકારીઓમાં જેમની ગણના થાય છે એ એમ.ડી. જોડેજાના પુત્ર મયૂરધ્વજસિંહ એક પ્રસંગ યાદ

કરીને ગળગળા સ્વરે કહે છે કે એક ભાઈનો ફોન આવ્યો કે ત્રણ અનાથ બાળકો વિશે વાત કરવી છે, પરંતુ તમારી ઓફિસે આવવાના પૈસા નથી. દોઢ વર્ષ, ત્રણ વર્ષ અને પાંચ વર્ષનાં ભૂલકાં હતાં. બીજા દિવસે એ લોકો આવ્યાં. પિતા ૩૨ વર્ષના અને મા ૨૬ વર્ષે કોરોનાથી અવસાન પામેલાં. ત્રણેય બાળકો મારી ઓફિસમાં આવ્યાં તો સોફા પર ચડે, કોઈ વસ્તુને અડે, તોફાન કરે, પણ જીવનમાં કેવડો શૂન્યાવકાશ સર્જાયો છે એ વિશે સભાન નહોતાં! એમના કાકા લઈને આવ્યા હતા. મેં કહ્યું કે જે જરૂર હોય તે કહેજો. બીજા દિવસે ફોન આવ્યો કે આ બાળકો ભણશે તો સરકારી સ્કૂલમાં એટલે ફી વધારે નથી. યુનિકોર્મ, પુસ્તકો, વગેરે માટે ૨૦૦૦ રૂપિયાની જરૂર છે. આ લોકોની પ્રામાણિકતા તો જુઓ, જરૂરતથી વધારે કંઈ માગ્યું નહીં!

અન્ય એક કિશોરીની મેડિકલ અભ્યાસ માટેની પ્રવેશપરીક્ષા માટે કોચિંગની ફી પેટે ૪૫,૦૦૦ રૂપિયા આપીને એના અભ્યાસના તમામ ખર્ચની જવાબદારી પણ મયૂરધ્વજસિંહ ઉપાડશે. મહત્વનું

વિદ્યાર્થીઓને નોટબુકનું વિતરણ પણ કર્યું. સુરતમાં સંભવિત પહેલી એમ્બ્યુલન્સ પણ એ લાવ્યા. ત્યાર બાદ ૮૦ના દાયકામાં ભરતીમૈયા સંચાલિત અંબિકા નિકેતન મેડિકલ ટ્રસ્ટ સાથે જોડાયા. હાલમાં ૧૧-૧૨ સંસ્થાઓના ટ્રસ્ટી મંડળમાં છે.

કતારગામમાં ૧૨૩ વર્ષથી અનાથ બાળકોનો આશરો બનેલા મહાજન અનાથાશ્રમમાં અત્યારે મહેન્દ્રભાઈ પ્રમુખ છે, પણ પ્રમુખ કરતાં એ પોતાને આશ્રમનાં ૧૮૦ બાળકોના પિતા કહેવડાવે છે. આ તમામ સંતાનોને અનેક સુવિધા પૂરી પાડવામાં આવી છે. હવા-ઉજાસવાળા રૂમ, પંખા-લાઈટ અને નહાવા માટે ગરમ પાણી મળે છે. મનોરંજન માટે ટીવી પણ ખરું. સમયાંતરે નિયમાનુસાર બહાર ફરવા પણ લઈ જવામાં આવે છે. બાળકો શિક્ષણથી વંચિત ન રહે એ માટે બાળમંદિરથી બારમા ધોરણ સુધી વિનામૂલ્યે શિક્ષણ આપવામાં આવે છે. હાલમાં જ કથાકાર ભાઈશ્રી રમેશભાઈ ઓઝાના હસ્તે અંગ્રેજી

માધ્યમની કોમર્સ કૉલેજનું ઉદ્ઘાટન થયું, એમાં અનાથાશ્રમની બહેનોને વિનામૂલ્યે શિક્ષણ મળશે. એટલું જ નહીં, અહીં આઈટીઆઈના વર્ગો પણ ચલાવવામાં આવે છે, જેનાથી વિવિધ ક્ષેત્રમાં બાળકો હુન્નર પ્રાપ્ત કરી પગભર થઈ શકે.

આશ્રમમાં ૫૦૦ જેટલાં બાળકો રહી શકે એવી સગવડ અને ક્ષમતા છે. અનાથ ઉપરાંત વિધવા અને ત્યક્તા માતાનાં સંતાનોને પણ અહીં આશરો મળે છે. આવાં બાળકો આનો લાભ લઈ શકે એ માટે પ્રચાર પણ કરવામાં આવે છે. મહેન્દ્રભાઈ અને સંસ્થા દ્વારા આ બાળકો મોટાં થાય એટલે ધામધૂમથી એમનાં લગ્ન પણ કરાવવામાં આવે છે. દત્તક આપવાની પ્રક્રિયામાં પણ ખૂબ જ ચોકસાઈ રાખવામાં આવે છે.

આ સિવાય સુરતના ઘોડદોડ રોડ પર જુવેનાઈલ રિમાન્ડ હોમમાં પણ ચાઈલ્ડ વેલ્ફેર ટ્રસ્ટના નેજા હેઠળ બાળકોની સંભાળ લેવામાં આવે છે. અત્યારે અહીં ૭૦ જેટલાં બાળકો છે. કાયદાના સંકંજામાં સપડાતા બાળઆરોપી ઉપરાંત

બિશ્વક ને ભટકેલાં બાળકોને અહીં રાખવામાં આવે છે. એમને પણ ખાવા-પીવાની તથા ટ્યુશનની સુવિધા પૂરી પાડવામાં આવે છે. વિખૂટાં પડેલાં બાળકોના પરિવારને શોધવાનું કામ પણ થાય છે.

મહેન્દ્રભાઈ ચિત્રલેખાને કહે છે: ‘આ સેવાકાર્ય માટે ભગવાને મને નિમિત્ત બનાવ્યો છે. સાધુ-સંતોના પ્રેમ અને આશીર્વાદથી બધાં કામ થાય છે. આ બાળકો દેશના જવાબદાર નાગરિક બને એ અમારું ધ્યેય છે.’

નોંધનીય છે કે ૩૪ સભ્યોના સંયુક્ત પરિવારમાં રહેતા મહેન્દ્રભાઈ અનાથાશ્રમ અને રિમાન્ડ હોમમાં પિતાની ભૂમિકામાં તો વેસુસ્થિત વૃદ્ધાશ્રમમાં પુત્રની ભાવનાથી સેવામાં તત્પર રહે છે. એમણે પૈસાની પરવા કર્યા વિના ભરત કેન્સર હોસ્પિટલમાં પણ લાખોની કિંમતનાં ઓપરેશન કરાવી પિતા-પુત્રની બેવડી ભૂમિકા પણ ઘણી વખત અદા કરી છે.

▣ અરવિંદ ગોંડલિયા (સુરત)

▣ સ્વપર્ચે કન્યાઓનાં લભ અને અનાથ બાળકોનાં શિક્ષણ-આરોગ્યની જવાબદારી પૂરી કરીને મયૂરધ્વજસિંહે પિતાની પદવી સાર્થક કરી છે.

એ છે કે હજી સુધી એમણે કોઈ ટ્રસ્ટ નથી બનાવ્યું કે નથી એ સીએસઆર ભંડોળનો ઉપયોગ કરતા. સખાવત તો અંગત ખર્ચે જ કરે છે. થોડા દિવસો પહેલાં ૧૦૦ દીકરીનાં સમૂહલગ્નનું આયોજન પણ એમણે કર્યું હતું. અલબત્ત, કેટલાક મિત્રોનો આર્થિક સહયોગ રહ્યો.

સમૂહલગ્ન સાથે મયૂરધ્વજસિંહનું જોડાણ થોડું જુદું છે. એ પોતે પણ સમૂહલગ્નમાં પરણ્યા છે. રાજકોટની આત્મીય કૉલેજમાં એન્જિનિયરિંગના

અભ્યાસ વખતે તો એ એવા ઓરતા રાખતા કે જયપુર-ઉદયપુરના કોઈ પેલેસમાં લગ્ન કરવાં. ભણતર પછી બિલ્ડિંગના વ્યવસાયમાં સધ્ધર બન્યા. એક વાર પોરબંદરમાં આયોજિત સમૂહલગ્નમાં એમણે હાજરી આપી. જોયું કે લોકોની કેવી કેવી સ્થિતિ હોય છે. કપડાં પણ માંડ ખરીદી શકાય. તરત નક્કી કર્યું કે મહિને ૧૦,૦૦૦ રૂપિયાથી ઓછી આવકવાળી અનાથ દીકરીઓનાં લગ્ન કરાવવાં. આ માપદંડ પ્રમાણે ૮૬ દીકરીનાં

લગ્ન એક છત્ર નીચે થયાં. એમાં એક મંડપ મયૂરધ્વજસિંહ જોડાણનો પોતાનો પણ હતો. કોઈની વેદના અનુભવીને સંવેદના પ્રગટાવવા જ કરોડપતિ વ્યક્તિ સમૂહલગ્નના માંડવામાં પતિ બન્યા!

એ કહે છે કે કન્યાકેળવણી ક્ષેત્રે સતત કામ કરવું છે અને ગંભીરમાં ગંભીર બીમારીની સારવાર પણ એક રૂપિયામાં થાય એવી હોસ્પિટલ બનાવવી છે.

▣ જવલંત છાયા (રાજકોટ)

એમને તો છે અઠી હજાર દીકરી!

નીકિતા નિકુલિયા, અનસૂયા દળવી, રેણુકા ભોયા, નિર્મલા વાંછુ, રસીલા ફડવલ, હીરન્ના ભૂસારા... આ આદિવાસી દીકરીઓના પપ્પા છે નીતિન સોનાવાલા.

ગુજરાતવાસી દીકરીઓ અને મુંબઈવાસી નીતિન સોનાવાલા સામાજિક રીતે ભિન્ન છતાંય બે હજાર જેટલી આદિવાસી કન્યા નીતિનભાઈને પપ્પા કહીને બોલાવે છે.

મુંબઈમાં ગોલ્ડ રિક્રીઈનરી ધરાવતા જૈન શ્વેતાંબર પરિવારના નીતિનભાઈ વર્ષો પહેલાં દક્ષિણ ગુજરાતના ધરમપુર ગયેલા ત્યારે આદિવાસી સમુદાયની જીવનશૈલી તથા ખેતી, શિક્ષણ, રોજગારી, વગેરે સમસ્યા ઉપરાંત એમની અપેક્ષા જાણી લાવેલા. મુંબઈ આવ્યા બાદ

નીતિન સોનાવાલા: પરમાત્માએ મને કર્મબંધનમાંથી મુક્ત થવાની તક આપી છે. અમારી

નીતિનભાઈના મનમાંથી આદિવાસીઓની મુશ્કેલીભરી જિંદગી ખસતી નહોતી. નીતિનભાઈ કહે છે: ‘એ સમયે ધરમપુર તાલુકાના મોટા ભાગના આદિવાસીઓ ભૌગોલિક કે આર્થિક કારણસર દીકરીને આઠેક ધોરણ સુધી જ ભણાવતા. પછી

પરણાવી દેતા. મને લાગ્યું કે કન્યાકેળવણી વધે તો પહેલાં પિયર અને પછી સાસરિયાંની આર્થિક અને સામાજિક સ્થિતિ સુધરી શકે.’

પછી એમણે ૧૯૮૮માં કપરાડા ગામે ભાડેથી લીધેલી ઝૂંપડીમાં શબરી છાત્રાલય શરૂ કર્યું.

સપ્તપદી

ટચુકડી જાહેરખબર

સુમેળ

● વિવાહ મેરેજ બ્યુરોનો 12મો, એજ્યુકેટેડ અપરિણીત અને પુનઃલગ્ન માટેના પરિચય મેળામાં ભાગ લેવા તમારા બાયોડેટા Whatsapp કરો.
7802013700 / 7624018706

બિઝનેસ

સ્વાદ માટે અજોડ

જુની જાણીતી અને સર્વેની માનીતી

SINCE 1900

લક્ષ્મી

સંયુક્ત હિંગ

સર્વત્ર ઉપલબ્ધ

આર. એમ. કનાણી એન્ડ કું. વડોદરા.
વડોદરા: 6352282070 | મુંબઈ: 9167662203
www.laxmihing.com

ઔષધ ઉપચાર

Kanthil

ત્રાસદાયક ખાંસી, સ્થોકરો કફ, ગળા ની ચયરાટ માં લાભદાયી

કુશલ આયુર્વેદિક ફાર્મસી

0265-2969900 | sales@kushalpharmacy.com

વરરાજા

● અમદાવાદ સ્થિત સુપર સ્પેશ્યાલીસ્ટ જૈન ડોક્ટરની સુંદર, સંસ્કારી ન્યુરોલોજિસ્ટ MD, DM, યુવતી (ઉંમર 33/163.5 cm) માટે ગુજરાત મુંબઈ સ્થિત એજ્યુકેટેડ યોગ્ય જૈન / હિંદુ ડોક્ટર, પ્રાદેશનલ, બીઝનેસમેન યુવક આવકાર્ય. સેતુ વેવિશાળ સાંગણવા ચોક. રાજેશ કક્કર રાજકોટ-9428250002

પ્રોપર્ટી

● રાજકોટમાં પ્લોટ જોઈએ: કાલાવાડ રોડ, મોરબી રોડ, કુવાડવા રોડ, જામનગર રોડ, ગોંડલ રોડ, રૈયા, મુંઝકા, કોઠારીયા ગામની આજુબાજુમાં પ્લોટ વેચવા. કીર્તિભાઈ કંસારા : ૯૮૨૫૧૬૦૯૭૪, ૭૦૪૬૭૧૦૧૧૧

જ્યાં જ્યાં
વસે
ગુજરાતી
ત્યાં ત્યાં
પહોંચે
ચિત્રલેખાની
સપ્તપદી

કન્યાઓ કમ્પ્યુટર શીખીને આત્મનિર્ભર થઈ રહી છે.

ગામની હાઈ સ્કૂલમાં જૂજ છોકરીઓ જ ભણતી. નીતિનભાઈના છાત્રાલયમાં દીકરીને દાખલ કરવા ગામવાસીઓ આરંભે અચકાતા હતા, પણ કપરાડા ઉત્તર બુનિયાદી હાઈ સ્કૂલના આચાર્ય છીબુભાઈ પટેલની સૂઝથી માર્ગ નીકળ્યો. છીબુભાઈનાં પત્ની વાસંતીબહેન શબરી છાત્રાલયનાં ગૃહમાતા બન્યાં એટલે આઠથી દસ ધોરણ ભણતી નવ છોકરી દાખલ થઈ.

એ છોકરીઓ સ્કૂલમાં વિનામૂલ્યે ભણે. છાત્રાલય તો મફત જ હતું એટલે છોકરીના પરિવાર પર આર્થિક બોજો પડતો નહોતો. નીતિન સોનાવાલા કહે છે: ‘ઘીરે ઘીરે આજુબાજુના ગામવાસીઓ પણ દીકરીઓને બાર ધોરણ સુધી ભણાવવા શબરી છાત્રાલયમાં મૂકવા માંગ્યા. એ ઉપરાંત, ધરમપુર પાસે કોઈ છાત્રાલયમાં રહીને પાંચથી સાત ધોરણમાં ભણતી દીકરીઓ પણ આવી એટલે સંખ્યા ૪૫ થઈ. દસેક વર્ષ સુધી ભાડાની ઝૂંપડીમાં છાત્રાલય ચલાવ્યું. પછી કપરાડામાં સાડા ચાર એકર જમીન ખરીદીને પાકું મકાન બંધાવ્યું. પછી તબક્કાવાર મંદિર, લાઈબ્રેરી, જિમ, કમ્પ્યુટર રૂમ, હોલ, ગેસ્ટ હાઉસ, ગાર્ડન, વગેરે બનાવ્યાં.’

અત્યારે કપરાડા તાલુકાનાં ૧૨૯ ગામમાંથી વારલી, કુંકણા, કોળયા આદિવાસીઓની ૧૪૦ દીકરી શબરી છાત્રાલયમાં રહીને ગામની હાઈ સ્કૂલમાં નવથી બાર ધોરણમાં ભણે છે. છાત્રાલયમાં અત્યાર સુધી અંદાજે ૨૫૦૦ આદિવાસી છોકરીઓ રહી છે. નીતિનભાઈ બધી

કન્યાને દીકરી કહીને બોલાવે છે.

છાત્રાલયમાં બે ગૃહમાતા, મેનેજર સહિત સાતનો સ્ટાફ છે. સંસ્કાર ઘડતર પર ભાર મૂકવામાં આવે છે. રવિવારે એક કલાક સત્સંગ થાય. સંતો, વિદ્વાનો પણ આવે. ધરમપુરના શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર મિશનના સંસ્થાપક ગુરુદેવ રોકેશજીએ કમ્પ્યુટર વિભાગ ખુલ્લો મૂક્યો તથા પ્રેરક વ્યાખ્યાન આપીને દીકરીઓ સાથે સંવાદ પણ કર્યો. ધરમપુરમાં રહેતા જાણીતા અર્થશાસ્ત્રી અને અમદાવાદની ગૂજરાત વિદ્યાપીઠના ભૂતપૂર્વ વાઈસ ચાન્સેલર ડૉ. સુદર્શન આયંગરનાં પત્ની લક્ષ્મીબહેન અહીંની દીકરીઓને માર્ગદર્શન આપે છે.

ઘણી દીકરીએ ઉચ્ચ અભ્યાસ કર્યો, પરરાજ્યમાં પણ ભણી ને સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષા પાસ કરીને સરકારી નોકરી પણ મેળવી. એકસોથી વધુ દીકરી તો નર્સ કે શિક્ષિકા બની છે. દીકરી ઉચ્ચ શિક્ષિત થવાથી એમના પરિવારની જીવનશૈલી બદલાઈ છે.

નવ વર્ષ પહેલાંનો કિસ્સો જણાવતાં નીતિનભાઈ કહે છે: ‘મેડિકલ કેમ્પના સમાપન વખતે છાત્રાલયવાસી રસીલા ફડવલ મને કહે કે એને ડૉક્ટર બનવું છે. પ્રથમ વાર એક દીકરીએ ડૉક્ટર બનવાની ઈચ્છા વ્યક્ત કરી એટલે સાનંદાશ્ચર્ય થયું. મેં રસીલાને અમુક ડૉક્ટરોને મેળવી આપી. એણે ડૉક્ટરોને જિજ્ઞાસાપૂર્વક સવાલો પૂછીને જાણકારી મેળવી. પછી એ રાત્રે મારી પાસે આવીને ફરીથી રટણ કર્યું કે મારે ડૉક્ટર બનવું છે. મેં કહ્યું કે શા માટે ડૉક્ટર બનવું છે એ વાત પત્રમાં

લખીને આપ. એણે બીજા દિવસે પત્ર આપ્યો.’

રસીલા ગરીબ હતી, વળી પિતા હયાત ન હોવાથી ફી ભરી શકે એમ નહોતી એટલે નીતિનભાઈએ એને કર્પાટકમાં મુંડરગી (જિલ્લો: ગધક)ની એસબીએસ આયુર્વેદિક મેડિકલ કોલેજ એન્ડ હોસ્પિટલમાં ભણાવી. એની હકીકત જાણી કોલેજ મેનેજમેન્ટે ફીમાં રાહત આપી. ત્યાં સહાધ્યાયીઓ પાસે અંગ્રેજી શીખી અને ગયા વર્ષે એ ડૉક્ટર બની. અત્યારે ડૉ. રસીલા ધરમપુરની હોસ્પિટલમાં રેસિડન્ટ મેડિકલ ઓફિસર છે!

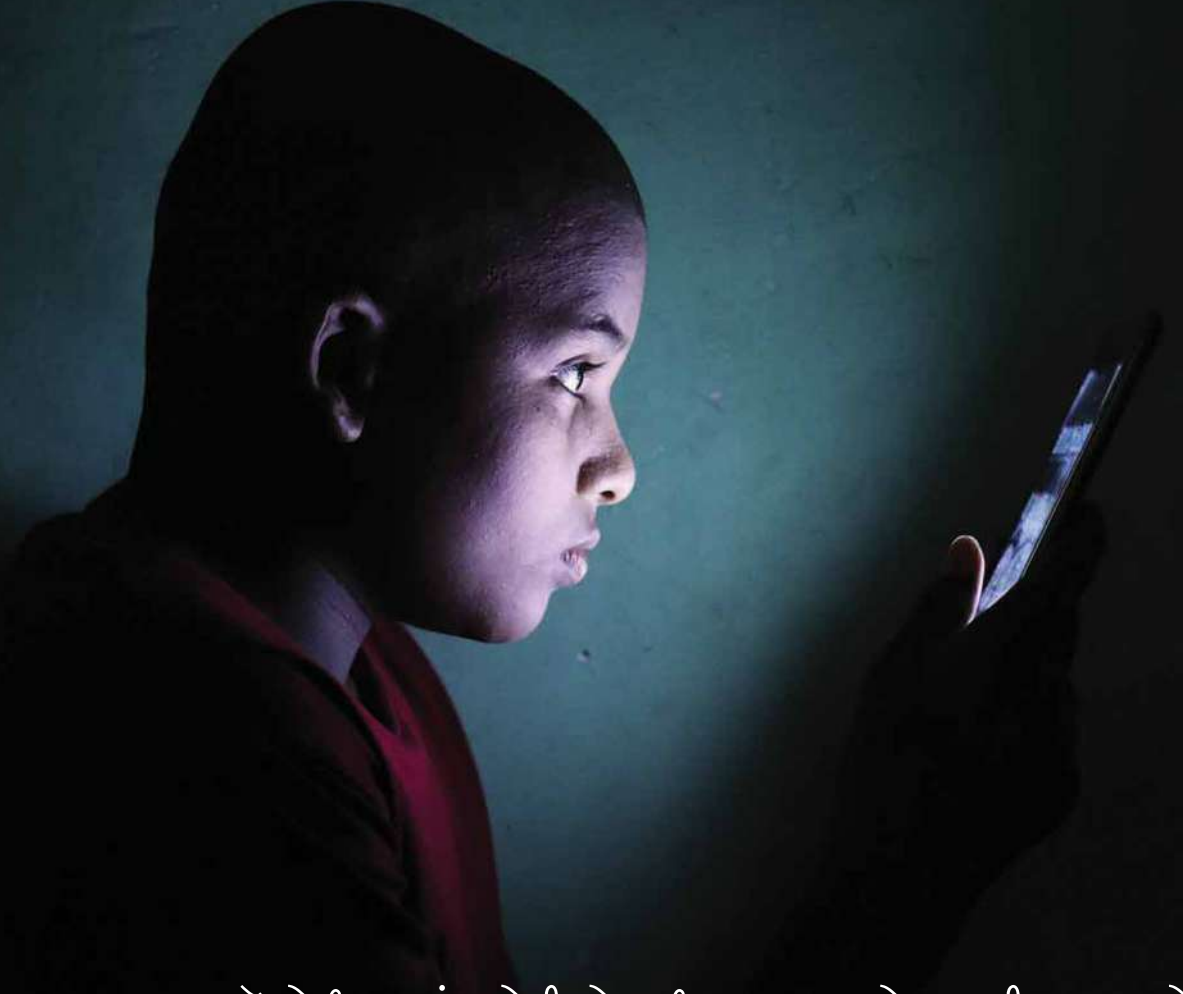
ડૉ. રસીલા ફડવલ ચિત્રલેખાને કહે છે: ‘હું અરણાઈ ગામથી ત્રીસેક કિલોમીટર દૂર કપરાડા હાઈ સ્કૂલમાં અગિયાર અને બાર ભણી અને શબરી છાત્રાલયમાં રહી. સમાજમાં નીતિનભાઈ જેવા લોકો ઓછા હોય છે. એમણે મારી ડૉક્ટર બનવાની ઈચ્છા દિલથી પૂરી કરી એટલે હું એમને દિલથી પપ્પા કહું છું.’

આવાં જ એક ભૂતપૂર્વ વિદ્યાર્થીની હીરન્ના શંકરભાઈ ભૂસારા કહે છે: ‘હું ગામથી ૧૮ કિલોમીટર દૂર કપરાડાની હાઈ સ્કૂલમાં ભણતી ને છાત્રાલયમાં રહેતી. પછીના સમયમાં મારી બે બહેન સહિત પરિવારની વીસ છોકરી શબરીમાં રહીને ભણી. ૨૦૧૩માં હું સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષા આપીને કરજણમાં પોલીસ સબ-ઈન્સ્પેક્ટર બની. અત્યારે સુરતમાં પોલીસ ઈન્સ્પેક્ટર તરીકે ફરજ બજાવું છું. નીતિનભાઈનાં પત્ની દીપ્તિબહેને પણ માતૃતુલ્ય સંભાળ લીધી.’

પરચીસસો જેટલી દીકરીના પિતા હોવાનો ગર્વ અનુભવતા નીતિનભાઈના બે પુત્ર જયંત અને હર્ષ વેલ સેટેલ છે. નીતિનભાઈ દર મહિને ચાર-પાંચ દિવસ છાત્રાલયમાં રહે છે. શબરી છાત્રાલયનું સંચાલન કે.એમ. સોનાવાલા ચેરિટેબલ ટ્રસ્ટ કરે છે. વર્ષે પાંત્રીસેક લાખ રૂપિયા ખર્ચ આવે છે.

૭૫ વર્ષી નીતિન સોનાવાલા કહે છે: ‘ગોલડ રિફાઈનરીના ધંધામાં અનેક કર્મબંધન પ્રવૃત્તિ થઈ, પરંતુ શબરી છાત્રાલય થકી મારી જાતને શુદ્ધ કરવાની અને કર્મબંધનમુક્ત થવાની પરમાત્માએ તક આપી. દીકરીઓ સાથેના પરિચયથી મારા જીવનની ઊર્ધ્વગતિ થઈ રહી છે. હજી છાત્રાલયની દીકરીઓ તથા આદિવાસી સમાજ માટે ઘણું કરવાનું બાકી છે.’

■ મહેશ શાહ (અમદાવાદ)

હત્યા-આત્મહત્યા-બ્લેકમેઈલ... સંતાનોની મોબાઈલ-લત જીવલેણ બની જાય ત્યારે...

બાળપણની હાર, વપરાશના અવિવેકની જીત!

કેતન મિસ્ત્રી (મુંબઈ)

૩ મર હશે એની માંડ ૧૬ વર્ષ. લાખનૌમાં રહે. પિતા ઈન્ડિયન આર્મીમાં નોકરી કરે છે અને અત્યારે એમનું પોસ્ટિંગ પશ્ચિમ બંગાળમાં છે. માતા ગૃહિણી. ગયા પખવાડિયે આ કિશોરે પપ્પાની સર્વિસ રિવોલ્વરથી મમ્મીની હત્યા કરી નાખી, કેમ કે એ મોબાઈલ પર *પબ્જી* ગેમ રમવા દેતી નહોતી. સગી જનેતાને પિસ્તોલથી વીંધ્યા બાદ બે દિવસ એણે લાશ ઘરમાં જ રહેવા દીધી. આ બે દિવસ દરમિયાન એ ક્રિકેટ રમવા જતો, ઑનલાઈન ખાવાનું ઓર્ડર કરતો, રાતે હોરર ફિલ્મ જોતો. એની નાની બહેન કોઈને કંઈ કહી શકે એમ નહોતી, કેમ કે ભાઈએ એને પણ મારી નાખવાની ધમકી આપેલી... હાલ આ કિશોર પોલીસકસ્ટડીમાં છે.

- કર્ણાટકમાં ૨૬ વર્ષના રઘુવીરે પોતાના પિતાનું ગળું ચીરીને હત્યા કરી

નાખી, કેમ કે રઘુવીરને વળગેલી *પબ્જી* રમવાની લાતથી પિતા શંકરપ્પા નારાજ રહેતા તો મુંબઈમાં એક કિશોરે ટ્રેન નીચે પડતું મૂકી આત્મહત્યા કરી લીધી, કેમ કે માતા-પિતા એના સોશિયલ મિડિયા એડિક્શનથી નારાજ હતાં.

- અને આ કિસ્સો પણ જુઓ: દસમા ધોરણમાં ભણતો એક વિદ્યાર્થી પોતે આખી રાત મોબાઈલ પર ગેમ રમી શકે એ માટે મા-બાપને ઊંઘની ગોળી ખવડાવી દેતો!

એક તરફ સ્માર્ટફોન આજે સંતાનો માટે લકઝરી નહીં, પણ જરૂરત બની ગયા છે ત્યારે બીજી તરફ માતા-પિતાની ચિંતા વધતી જાય છે કે ફેસબુક, ઈન્સ્ટાગ્રામના રવાડે ભણતર, ભવિષ્ય તો બગાડી નહીં બેસે ને? એક આડવાત: મુંબઈની ૧૩ વર્ષી રિદ્ધિ (નામ બદલ્યું છે) *ચિત્રલેખા*ને કહે છે કે ફેસબુક હવે પેરન્ટ્સ કે અંકલ-આન્ટી માટે છે. અમે તો ઈન્સ્ટાગ્રામ-સ્નેપચેટ-ડિસ્કોર્ડ વાપરીએ છીએ.

સતત દેખરેખ નહીં, પણ દક્ષતા જરૂરી...

સાઈબર સાઈકોલોજિસ્ટ નિરાલી ભાટિયા કહે છે કે મોબાઈલની, ગેમિંગની લત છોડાવવા પહેલાં તો એડિક્શનના મૂળમાં જવું જોઈએ, સંતાનો પર સતત સર્વેલન્સ રાખવાની જરૂર નથી. હા, એની પર વિજિલન્સ હોવું જોઈએ.

કેમ... કેમ... કેમ?

શા માટે બાળકો ગેમિંગના કે સોશિયલ મિડિયાના રવોડે ચડે છે? કેમ કે એમની પર આવી ગેમ્સ રમવાનું, સતત ફોટા-વિડિયો-સ્ટોરી પોસ્ટ કરવાનું પીઅર પ્રેશર હોય છે એટલે કે ક્લાસમાં બધા આમ કરતા હોય ને પોતે ન કરે તો કેવું લાગે? વડેટ્સઅપ પર બધા મિત્રો ગેમની, અમુકતમુકની ઈન્સ્ટાગ્રામ પોસ્ટની ચર્ચા કરતા હોય ત્યારે એને એકલો પડી ગયા જેવું લાગે. ઘણાને ગેમિંગમાં બીજાને હરાવવાથી કિક મળે છે, પોતે કેટલા લેવલ આગળ વધી ગયો એ હકીકતથી પોરસાય છે તો અમુક કેસમાં બાળકને કોઈ ચીજ પર ગુસ્સો છે, એકલતા અનુભવી રહ્યો છે, ઘરમાં મહત્ત્વ મળતું નથી એટલે આ બધું ભૂલવા, ધ્યાન બીજે વાળવા એ ગેમ રમે છે.

સર્વેલન્ટ નહીં, વિજિલન્ટ બનો

એકદમ અંતિમ પર જઈને સંતાનના હાથમાંથી મોબાઈલ ઝૂંટવી લેશો તો બળવાખોરીના આલમમાં એ પોતાને કે બીજાને વધુ નુકસાન પહોંચાડશે. વળી, આજે સ્માર્ટફોન બચ્ચાં માટે જરૂરત બની ગયા છે. આના બદલે એની પર થોડો વિશ્વાસ રાખો. એની સાથે પ્રેમથી સંવાદ સાધો: તું સતત

મોબાઈલ પર ચોંટ્યો રહે (કે ચોંટી રહે) એ મને નથી ગમતું. આપણે એક નિયમ બનાવીએ? રાતે દસ વાગ્યે બધાએ પોતાના મોબાઈલ એક જગ્યાએ મૂકી દેવાના... પણ આજથી નહીં, એકાદ અઠવાડિયા પછી.

નિરાલી ભાટિયા: હિંસક પાત્રોવાળી 'પબ્જી' જેવી ગેમમાં જેટલી ઘાતકી રીતે હત્યા કરો એટલા વધારે પોઈન્ટ્સ મળે, જે રમનારને આક્રમક બનાવી મૂકે છે.

ડિજિટલ જ્ઞાન જરૂરી

ઘણાં મા-બાપ મને આમાં કંઈ સમજ પડે નહીં એમ કહી હાથ ખંભેરી બાળકો જે કરે એમને કરવા દેતાં હોય છે તો ઘણાં કહે છે: બોલો, મને સ્માર્ટફોનમાં કંઈ ખબર પડતી નથી, પણ મારાં નાનકા-નાનકીને બધી ખબર પડે છે... આ હરખાવાની વાત નથી. જો

તમારે બાળકને મોબાઈલની લતથી બચાવવાં હોય તો એ પોતાના સ્માર્ટફોન સાથે કરે છે શું એ જાણવું-સમજવું પડશે. વડેટ્સઅપ, યુટ્યૂબ સિવાય સ્માર્ટફોનમાં બીજું શું છે એનું બેઝિક જ્ઞાન મેળવવું જોઈએ. આ માટે સંતાનના દોસ્ત બનો, એને મહત્ત્વ આપો, જેથી એ એકલતા ન અનુભવે.

ક્રિયેટિવ બનો

આજે બાળકોએ એક આર્ટ છે. માતા-પિતાએ કળાકાર (ક્રિયેટિવ) બનવું પડશે. આજની પેઢી આજમાં જીવે છે, કાલની એને પરવા નથી. મોબાઈલની લત ભવિષ્ય માટે ખરાબ છે એવો ઉપદેશ આપવાનો કોઈ અર્થ નથી. સૌથી મહત્ત્વનું છે તમે મોબાઈલથી કેટલા દૂર રહી શકો છો? તમે પોતે દર બે-બે મિનિટે મોબાઈલ ચેક કર્યા કરો અને ઈચ્છો કે સંતાન એનો જરૂર પૂરતો જ ઉપયોગ કરે, એમ?

સિગ્નલ સમજો

કોઈ પણ લત અથવા ટેવ-કુટેવ એક દિવસમાં લાગી જતી નથી. એ કોઈ ને કોઈ સંકેત આપે જ છે. સંતાનની વર્તણૂકમાં, એના ખાવા-પીવાના-ઊંઘવાના સમયમાં, વગેરેમાં ફેરફાર આવે, તમારી સાથે ક્યાંય આવવા એ રાજી ન થાય, બે-ચાર મિનિટ માટે પણ મોબાઈલ આવોપાછો થાય તો વિડવળ બની જાય તો એની નોંધ લો, આ બધાં સિગ્નલને સમજો.

હા, માત્ર ગેમિંગ એકમાત્ર ટેન્શન નથી. સોશિયલ મિડિયાની લત પણ ચિંતાજનક છે. ત્યાં શું ચાલે છે કેમ ખબર પડે? ઘણાં મા-બાપ પોતાનાં સંતાનનાં (સોશિયલ મિડિયા પર) ફેન્ડ્સ બને છે ને એ રીતે એમની ઈન્ટરનેટ એક્ટિવિટી પર નજર રાખે છે, પણ મોટા ભાગનાં પેરન્ટ્સને સિન્સ્ટા અને ફિન્સ્ટાના ભેદ વિશે ખબર નથી હોતી. સિન્સ્ટા એટલે રિયલ ઈન્સ્ટાગ્રામ એકાઉન્ટ, જેમાં મમ્મી-પપ્પા-ભાઈ-બહેન, વગેરે સાથે ડાહી ડાહી વાતો, ફોટા શેર કરે, પણ આ મેન એકાઉન્ટ સિવાય એનું એક ફિન્સ્ટા એટલે કે ફેક નામવાળું એકાઉન્ટ પણ હોય, જેના પર મુકાતા ફોટા, વિડિયો, મેસેજ્સ માત્ર ક્લોઝેસ્ટ ફેન્ડ્સ જ જોઈ શકે. તાજેતરમાં થયેલા એક સર્વેમાં જાણવા મળ્યું કે દેશનાં લગભગ સિત્તેર ટકા જેટલાં કિશોર-કિશોરીનાં આવાં સિન્સ્ટા અને ફિન્સ્ટા એકાઉન્ટ છે.

મુંબઈનાં જાણીતાં સાઈબર સાઈકોલોજિસ્ટ નિરાલી ભાટિયા ચિત્રલેખાને

કહે છે: 'ટીનએજરને આજે દુનિયામાં જે ચાલે છે, ઈન્ટરનેટની ભાષામાં કહીએ તો જે ટ્રેન્ડિંગ છે એ બધું ટ્રાય કરવું છે. એક સમય હતો, જ્યારે પોકેમોન ટ્રેન્ડિંગ હતી, આજે પબ્જી છે. વળી, ગેમ બનાવનારા આજકાલ એવી કરામત કરે છે કે રમનારાનું પોતાનું ઈન્વોલ્વમેન્ટ વધી જાય. જો કે આમાં પીઅર પ્રેશર બહુ મોટો ભાગ ભજવે છે. મારી પાસે એક એવો કેસ આવેલો, જેમાં મુંબઈની એક છોકરીને ફેસબુક-ઈન્સ્ટાગ્રામ કે એવાં કોઈ સોશિયલ મિડિયાનો શોખ નહોતો, પણ એનાથી એ ક્લાસમાં એકલી પડી ગઈ. એ પોતાનો આત્મવિશ્વાસ સાવ ગુમાવી બેઠી.'

આ બધા વચ્ચે હવે સમાચાર આવે છે કે કેન્દ્રનું માહિતી-પ્રસારણ મંત્રાલય ઓનલાઈન ગેમિંગ પર એક નવી નીતિ તૈયાર કરી રહ્યું છે. એ જ્યારે તૈયાર થાય ત્યારે ખરી, અત્યારે તો કોઈ પણ જાતનાં નીતિ-નિયમ, સેન્સર કે ફિલ્ટર વગર હથેળીમાં વિનાશ સાથે પાંગરી રહેલાં બાળપણ મૂરઝાઈ રહ્યાં છે. ■

આનું નામ અનુકંપા

હેલ્લો, એક બિલાડી ઊંચેથી પડી છે. બહુ લાચું છે. તમે ઝટ આવો...

મુંબઈના મેયરના બંગલેથી આવો ફોન આવતાં જ અર્ધમ અનુકંપા સુપર સ્પેશિયાલિટી ઍમ્બ્યુલન્સ તેજ ગતિથી હાઈ-વે પર દોડવા માંડી. ઘટનાસ્થળ પર પહોંચીને ઍમ્બ્યુલન્સના વેટરનરી ડોક્ટરે હતભાગી બિલ્લીને આવશ્યક સારવાર આપીને એનો જીવ બચાવ્યો.

મુંબઈમાં જીવદયા અને જીવરક્ષા ક્ષેત્રે અનેક સંસ્થા તથા કાર્યકરો કાર્યરત છે, પણ રસ્તે રઝળતાં કૂતરા-બિલાડી, કાગડા-કબૂતરને કંઈ અકસ્માત થાય કે એ માંદાં પેડે તો વેટરનરી હોસ્પિટલ સુધી પહોંચાડવાની સુવિધા નથી, જે પશુની રિબામણીનું કારણ બને છે. જાણીતા જૈન સંત નમ્મુનિ મહારાજની પ્રેરણાથી સમસ્ત મહાજન સંસ્થાએ આવા જીવોની સહાય માટે અત્યાધુનિક સુવિધાવાળી અર્ધમ અનુકંપા સુપર સ્પેશિયાલિટી ઍમ્બ્યુલન્સ શરૂ કરી છે. પાછલા ૭૦ દિવસમાં આ ઍમ્બ્યુલન્સે ૫૩૪ અબોલ જીવોને સારવાર આપી છે.

અર્ધમ અનુકંપા પ્રોજેક્ટના ચેરમેન પ્રકાશ શાહ ચિત્રલેખાને કહે છે: ‘તમામ સુવિધા સાથેની કાર્ડિયાક ઍમ્બ્યુલન્સ બનાવો તો ૨૦-૨૨ લાખ રૂપિયાનો ખર્ચ થાય છે, પણ અમે પ્રાણીઓ માટેની ઍમ્બ્યુલન્સ બનાવવામાં ૨૬ લાખ રૂપિયાનો ખર્ચ કર્યો છે. એમાં ઓપરેશન થિયેટર, સર્જરીનો સરંજામ, ગીઝર, ઑક્સિજન કોન્સન્ટ્રેટર, બાયોપેક, ફ્રિજ, પશુઓ માટેનું ટોઈલેટ અને કિચન પણ છે. એમને એકબીજાનો ચેપ ન લાગે એ માટે રોજ ચાર વાર ઍમ્બ્યુલન્સ સાફ કરવામાં આવે

મુંબઈમાં પશુઓની વધતી વસતિ અને એક્સિડન્ટના ચોંકાવનારા આંકડા જોતાં ‘સમસ્ત મહાજન’ આવી દસ ઍમ્બ્યુલન્સ દોડતી કરવાનું લક્ષ્ય રાખ્યું છે.

છે. ઍમ્બ્યુલન્સમાં પશુઓના નિષ્ણાત ડોક્ટર, મદદનીશ તથા ડ્રાઈવર હોય છે. રોજના ૩૦-૪૦ ફોન આવે છે અને શક્ય હોય એટલા જીવોને વિનામૂલ્યે સારવાર આપીએ છીએ. આમ તો આ સેવા નાનાં પ્રાણી માટે છે, પણ થોડા દિવસ પહેલાં મીરા રોડમાં શ્વાનને સારવાર આપી રહેલી આ ઍમ્બ્યુલન્સને એનિમલ વેલ્ફેર બોર્ડમાંથી વિનંતી મળતાં એમણે માટુંગા જઈને એક અશક્ત ગાયને સારવાર આપી હતી.’

પ્રકાશ શાહ ઉમેરે છે કે મુંબઈમાં પશુઓની વસતિ વધી, સારવારના ખર્ચ વધ્યા તથા ટ્રાફિક વધવાથી એક્સિડન્ટના કેસ પણ વધ્યા છે. વર્તમાન આરોગ્યસેવા અપૂરતી હોવાથી આવતાં બે વર્ષમાં આવી દસ ઍમ્બ્યુલન્સ દોડતી કરવાનું આયોજન છે. પશુઓની સોનોગ્રાફી, એક્સ-રે, વગેરે માટે દસ વેટરનરી ક્લિનિક શરૂ કરવાનું લક્ષ્ય પણ છે.

સમસ્ત મહાજન આ ઍમ્બ્યુલન્સસેવા પાછળ રોજ દસ હજાર રૂપિયા ખર્ચે છે. એ જ રીતે, અર્ધમ અનુકંપા જીવદયા રથ પાછળ પણ એટલો જ રોજિંદો ખર્ચ કરવામાં આવે છે. આ રથ મુંબઈના જુદા જુદા વિસ્તારોમાં ફરીને કીડિયાનું પૂરે છે, કૂતરા-બિલાડાને બાજરાના રોટલા, દૂધ-રોટલી ને કબૂતરને ચણા ખવડાવે છે. મુંબઈ નજીક વાડા તથા પડધામાં પશુઓ માટે બે સુપર સ્પેશિયાલિટી હોસ્પિટલ બનાવવામાં પણ આરએસએસ તથા અન્ય સંસ્થાઓ સાથે સમસ્ત મહાજન કાર્યરત છે.

કોરોનાની પહેલી લહેરમાં સાડા સાત લાખ લોકોને જમાડનારી સંસ્થા સમસ્ત મહાજન હજી પણ અનોખા ભોજન રથ મારફતે મુંબઈ સહિત અનેક વિસ્તારોમાં શુદ્ધ સાત્ત્વિક જૈન ભોજન વિનામૂલ્યે પીરસે છે. કોવિડ શરૂ થયો ત્યારથી આજ સુધી સાડા ત્રણ કરોડ રૂપિયાના મૂલ્યની સવા ત્રણ લાખ ગ્રોસરી કિટનું પણ વિતરણ કરવામાં આવ્યું છે.

□ સમીર પાલેજા (મુંબઈ)

બાંધકામ વિભાગ, જિલ્લા પરિષદ ઠાણે

નિવિદા સૂચના ક્રં. ૦૬ સન ૨૦૨૨-૨૦૨૩

અતિરિક્ત મુખ્ય કાર્યકારી અધિકારી, જિલ્લા પરિષદ ઠાણે હે ઈ-નિવિદા દ્વારા સર્વ લેખાશિર્ષાખાલી બાંધકામ વિભાગ (પશ્ચિમ), જિલ્લા પરિષદ ઠાણે કઢીલ કામાચ્યા Online નિવિદા માગવિત આહેત.

૧. વિસ્તૃત માહિતી <http://mahaetenders.gov.in> યા સંકેત સ્થલાવર ઉપલબ્ધ આહે.

૨. સદર ઈ નિવિદા Online Download/Upload ખાલીલ વેલાપત્રકાપ્રમાણે કરણ્યાત ચેઈલ.

નિવિદા સૂચના ક્રમાંક	ઈ નિવિદા Online Download/Online Upload કરણ્યાક દિનાંક	નિવિદા ઉધડણ્યાકા દિનાંક (શક્ય અસલ્યાસ)	ઁકૂળ કામે
૦૬	દિનાંક ૧૩-૦૬-૨૦૨૨ તે દિનાંક ૨૮-૦૬-૨૦૨૨	દિનાંક ૨૧-૦૬-૨૦૨૨	૦૨

૩. સદરહુ ઈ નિવિદાબાબત યા પુઢીલ સર્વ શુઢીપત્રક અથવા ઇતર માહિતી <http://mahaetenders.gov.in> યા સંકેત સ્થલાવર પ્રસિદ્ધ કરણ્યાત ચેઈલ.

કાર્યકારી અધિયંતા
બાંધકામ વિભાગ
જિલ્લા પરિષદ ઠાણે

અતિરિક્ત મુખ્ય કાર્યકારી અધિકારી
જિલ્લા પરિષદ ઠાણે

જા ક્રં./ઠાજિપ/બાવિ/નિવિદા-૪/વશિ-૦૬
બાંધકામ વિભાગ પશ્ચિમ જિ.પ. ઠાણે
દિનાંક : ૧૩-૦૬-૨૦૨૨

પ્રિયદર્શિની

૨૭ જૂન, ૨૦૨૨

આજની ટ્રેન્ડી-શનલ નારીનું મેગેઝિન

સિદ્ધિ આ ર્થા ચા વ ડા

પ્રકૃતિપ્રેમ અને ઇતિહાસપ્રેમના પાઠ ભણાવતી ટોચ નહીં પડી...

જળવાયુ પરિવર્તન અને ગ્લોબલ વોર્મિંગના રાક્ષસ સામે લડવામાં મોટમોટા દેશો નિષ્ફળ રહ્યા છે ત્યારે વિશ્વના અનેક ખૂણે નાનાં-નાનાં બાળકોએ વિશ્વ પરિવર્તનની મહાકાય જવાબદારી પોતાના કુમળા ખભા પર લીધી છે. ગુજરાતની પણ એવી જ એક બાળચોદ્ધા આ વિરાટકાય શ્રમમાં જોડાઈ છે.

પલક ત્રિવેદી

પર્યાવરણ બચાવવા માટે ૨૦૧૮માં સ્વીડનમાં ગ્રેટા થનબર્ગે સ્વિડિશ સંસદ ભવન સામે દેખાવો કર્યા એ સાથે અનેક દેશોમાં સ્કૂલનાં બાળકો દ્વારા ફાઈડ ફોર ફ્યુચર ચળવળ ફેલાઈ. વૈશ્વિક સ્તરે પર્યાવરણ માટે તાત્કાલિક અસરકારક પગલાં ભરવા બાળકોએ અવાજ ઉઠાવ્યો ત્યારે ૧૫ વર્ષની ગ્રેટા થનબર્ગ એ ચળવળનો ચહેરો બની ગઈ...

એ જ રીતે દેશ-વિદેશમાં અનેક બાળકો પર્યાવરણના ચોદ્ધા બનીને સામે આવ્યાં છે. ૨૦૧૮માં મણિપુરની નવ વર્ષની બાળકી લિસીપ્રિયા કંગુજમે પણ પર્યાવરણ જાળવણી માટે દિવસો સુધી આંદોલન ચલાવ્યું હતું. પછી તો એ મણિપુરની ગ્રીન એમ્બેસેડર બની.

એવી જ એક, ઉંમરમાં નાનકડી, પણ અભિગમમાં મોટી પર્યાવરણપ્રેમી બાળપરી ગુજરાતને-અમદાવાદને પણ મળી છે. નામ એનું આર્યા ચાવડા. ઉંમર ૧૨ વર્ષ અને એની પ્રવૃત્તિઓ વિશ્વવ્યાપી.

પાંચેક વર્ષ પહેલાંની વાત છે. ૨૦૧૭માં અમદાવાદને યુનેસ્કો વર્લ્ડ હેરિટેજ સિટીનો દરજ્જો મળ્યો. એ સમાચાર જાણીને ત્યારે સાત વર્ષની આર્યા કુતૂહલથી છલકાઈ ગઈ. એને થયું, હું પોતે જે શહેરમાં રહું છું એ શહેરની અદ્ભુત ઐતિહાસિક ધરોહરોનો મારે ગાઢ પરિચય કેળવવો જોઈએ. બસ, પછી તો તબીબ પિતા અને આર્કિટેક્ટ માતાનો કેડો ઝાલી આર્યાએ આખા અમદાવાદની ઐતિહાસિક ધરોહરોમાં ઊંડી ડૂબકી લગાવવા શહેરની હેરિટેજ વોક આરંભી. એ વોક-એ સફર એક રીતે આજે પણ અવિરત ચાલી જ રહી છે.

જો કે આ તો આર્યાના વ્યક્તિત્વનાં અનેક પાસાંમાંથી એકની વાત થઈ. ચિત્રો દોરવાં, કવિતા લખવી, લેખન કરવું, વક્તવ્ય આપવાં સહિત અનેક કળા દ્વારા આર્યા આજે ભારત જ નહીં, વૈશ્વિક સ્તરે નામના મેળવી રહી છે, એની પાછળ એની કળા-પ્રસ્તુતિ, સંવેદનશીલ હૃદય અને અસરકારક વાણી કારણભૂત બન્યાં

ઇતિહાસ અને પ્રકૃતિ સંતુલન વિશે આર્યા કોઈ પુષ્ટ વચની વ્યક્તિની જેમ પોતાના વિચાર માંડી શકે છે અને કળા દ્વારા પણ એ પોતાનો પ્રેમ વર્ણવે છે.

છે. આર્યા એની નિર્દોષ અને મીઠી વાણીમાં પર્યાવરણ, પ્રકૃતિ અને ઐતિહાસિક ધરોહરની વાતો કરે છે ત્યારે એના શબ્દો કહણ કાળજાંઓને પણ સ્પર્શી જાય છે.

આર્યાનાં માતા રિશિકા ચાવડા પ્રિયદર્શિનીને કહે છે: ‘કોવિડ કાળ દરમિયાન દક્ષિણ અમેરિકાના એમેઝોનનાં જંગલોમાં લાગેલી આગ વિશે આર્યાએ જાણ્યું અને એનું મન દ્રવી ઊઠ્યું. બસ, ત્યારથી એ જાણે પર્યાવરણ યોદ્ધા બની ગઈ. એણે જાતે અધ્યયન કરીને વિગતો જાણી અને...’

એ પછીની વાત આર્યા પ્રિયદર્શિનીને કરે છે: ‘માનવ તરીકે આ પૃથ્વીના

પર્યાવરણને આપણે સૌથી વધારે અસર કરી રહ્યાં છીએ ત્યારે પ્રકૃતિનું સંતુલન જાળવવાની જવાબદારી પણ આપણી છે. એ માટે મારાથી થઈ શકે એ કાર્ય કરવાનું મેં નક્કી કર્યું. મેં મારા વિચારો પરથી પુસ્તક લખ્યાં અને અનેક પ્રવૃત્તિમાં સહભાગી થવાની શરૂઆત કરી.’

આર્યાએ અત્યાર સુધી આઠ-આઠ પુસ્તક લખ્યાં છે. માત્ર નવ વર્ષની ઉંમરે એણે અમદાવાદના ઐતિહાસિક વારસા પર માય સિટી-માય હેરિટેજ પુસ્તક લખ્યું હતું. એ પછી ગાંધીજીના સમ્માનમાં અડે વિથ ગાંધી પુસ્તક પણ તૈયાર કર્યું હતું.

પર્યાવરણ વિશે જાગૃતિ ફેલાવવા માટે આર્યા છેલ્લાં બે વર્ષથી સેમિનાર, વક્તવ્ય, પ્રદર્શનો અને અન્ય અનેક ઇવેન્ટ્સમાં ભાગ લઈ રહી છે. અત્યાર સુધી એ ૧૦૦થી વધુ પ્રેઝન્ટેશન આપી ચૂકી છે. એ છ વર્ષની હતી ત્યારથી એણે પોતાની કળાકૃતિ દ્વારા ફંડ ભેગું કરીને લીવર કેન્સરના દરદીઓ માટેની સંસ્થાને આપવાની શરૂઆત કરી હતી, જે આજે પણ ચાલે છે. કળાપ્રેમ, ઇતિહાસપ્રેમ સાથે છેલ્લાં ત્રણ વર્ષથી આર્યાની પ્રવૃત્તિઓમાં પ્રકૃતિપ્રેમ ભળ્યો છે અને એ પૂરેપૂરો ખીલ્યો પણ છે. પર્યાવરણ માટે એણે સીડ્સ ટુ હોપ અને એ જ પુસ્તકનો બીજો ભાગ સીડ્સ ટુ સો તૈયાર કર્યા છે. આ ઉપરાંત, બાળકોઓ અને બાળઅધિકારો માટે એણે રાઈઝિંગ અબોવ અને રાઈઝિંગ બિયોન્ડ નામનાં બે પુસ્તક પણ લખ્યાં. અમદાવાદ વિશે ઇન્ટેન્જિબલ અહેમદાવાદ અને મૅગ્નિફિશન્ટ માર્વેલ નામનાં અન્ય બે પુસ્તક પણ તૈયાર કર્યાં.

પુસ્તકોમાં આર્યા પોતાના વિચારો સાથે જાતે દોરેલાં આકર્ષક ચિત્રો પણ મૂકે છે. આ તમામ પુસ્તકોને યુનેસ્કો (નવી દિલ્હી) અને યુ.એન. (ઈન્ડિયા) દ્વારા સમર્થન-પ્રકાશન મળ્યું છે. યુનેસ્કો ડિજિટલ લાઈબ્રેરી અને યુનેસ્કો ગ્લોબલ સિટિઝનશિપ એજ્યુકેશન જેવાં ડિજિટલ પ્લેટફોર્મ પર આ પુસ્તકો પ્રકાશિત છે. યુનેસ્કો હેડ ક્વાર્ટરમાં ૨૦૧૮માં આર્યાની કળાકૃતિઓ પ્રદર્શિત થઈ હતી. ૨૦૨૦માં યુનેસ્કો દ્વારા પંચાવન દેશોનાં બાળકોની કળાકૃતિઓનું પ્રદર્શન યોજાયું હતું, એમાં આર્યા સહભાગી થઈ હતી. ૨૦૧૮ અને ૨૦૧૯માં યુનેસ્કોના વર્લ્ડ હેરિટેજ વૉલિન્ટિયર પ્રોગ્રામમાં આર્યાએ ગેસ્ટ સ્પીકર તરીકે વક્તવ્ય આપ્યું હતું. ૨૦૧૯માં યુનોના હેડ ક્વાર્ટરમાં પણ આર્યાને એની કળાકૃતિઓને પ્રદર્શનમાં મૂકવાનું આમંત્રણ મળ્યું હતું. ત્યાંથી નેધરલેન્ડ્સ અને ફ્રાન્સમાં પણ એની કળાકૃતિઓ પ્રદર્શિત થઈ. આ ઉપરાંત, આર્યાએ ૪૩મી વર્લ્ડ હેરિટેજ કમિટીની ઓપનિંગ સેરેમનીમાં ભારતનું પ્રતિનિધિત્વ કર્યું છે. એપ્રિલ, ૨૦૨૨માં ભારતના લોકસભા સ્પીકર ઓમ બિરલાની ઉપસ્થિતિમાં યોજાયેલી નૅશનલ એન્વાયર્નમેન્ટલ યૂથ પાલામેન્ટમાં આર્યાને વિશેષ અતિથિ તરીકે હાજર રહી વક્તવ્ય આપવાની તક મળી હતી.

નાનામાં નાનો પ્રયાસ મોટામાં મોટું પરિણામ મેળવી શકે છે એવું કહેતી આર્યાને ૨૦૨૧માં સંત ઈશ્વર સમ્માન અને ૨૦૨૨માં ચેમ્પિયન્સ ઑફ ચેન્જ એવોર્ડ સહિત અનેક સમ્માન-એવોર્ડ મળી ચૂક્યાં છે.

વિશ્વનાં અનેક જાણીતાં ઐતિહાસિક સ્થળો-મ્યુઝિયમની મુલાકાત લઈ ચૂકેલી આર્યા ભવિષ્યમાં પણ પર્યાવરણ જાગૃતિ અને સાંસ્કૃતિક વારસાના જતન માટે પ્રવૃત્તિશીલ રહેવા માગે છે.

લેડી તેન્ડુલકર: રાજકુમાર સમાપ્ત

સચીન જો ક્રિકેટનો ભગવાન ગણાતો હોય તો આ ખેલની દેવી તરીકેનું બિરુદ મિતાલી રાજને જ આપવાનું હોય. ૧૬ વર્ષની ઉંમરે ધમાકેદાર સેન્યુરી સાથે મેદાનમાં પદાર્પણ કરનારી ‘મિટ્ટૂ’એ પછી તો ૨૩ વર્ષ સ્ટેડિયમ ગજાવતાં રહી મહિલા ક્રિકેટને મોભાદાર સ્તરે પહોંચાડવામાં નોંધપાત્ર ફાળો આપ્યો છે.

રૂ લમાં ભણતી એક છોકરી. આળસુ અને ઊઘણશી. માતા-પિતા થોડાં ચિંતિત રહે. દીકરીને ભરતનાટ્યમમાં રસ હતો એ હકીકત એમને થોડીક રાહત આપતી. જો કે થોડા વખતમાં અચાનક એ છોકરીની રસવૃત્તિએ દિશા બદલી. એને ક્રિકેટ રમવાનો શોખ જાગ્યો અને... લો, જોતજોતાંમાં એણે સર્જી દીધો ઇતિહાસ.

ઇતિહાસની એ અધિકારી એટલે ક્રિકેટર મિતાલી રાજ. ક્રિકેટના મેદાનમાં પોતાનાં ૨૩ વર્ષનું રાજ સમાપ્ત કરવાની હમાણાં જ એણે ઘોષણા કરી.

ભારત જેવા દેશમાં ૨૦-૨૫ વર્ષ અગાઉ કોઈ સ્કૂલ વિદ્યાર્થીની કલાકો સુધી ઘરની બહાર રહીને ક્રિકેટની રમતમાં કારકિર્દી બનાવે એ માટે એને કોઈ મદદ કે માર્ગદર્શન આપે એવું બહુ ઓછું બનતું. પ્રચાર માધ્યમો પણ મહિલા ક્રિકેટના સમાચારને ખાસ મહત્ત્વ આપતાં નહીં, પરંતુ આક્રમક-વિક્રમસર્જક બેટર અને કેપ્ટન મિતાલી રાજે ભારતીય મહિલા ક્રિકેટનો ચહેરો કાથમને માટે બદલી નાખ્યો.

વર્ષ ૧૯૯૯માં આયુષ્યના ૧૬મા વર્ષે પહેલી ઈન્ટરનેશનલ વન-ડે મેચ રમવાની મિતાલીને તક મળી અને પહેલા જ પ્રવેશે એણે સદી ફટકારી દીધી. એ મેચ હતી આયરલેન્ડ સામે અને એમાં એણે ૧૧૪ રન કર્યા હતા. ત્યારથી એ ભારતીય ટીમનો બેટિંગ-આધાર બની ગઈ.

આયરલેન્ડ સામેની એ મેચનાં બાવીસ વર્ષ અને ૨૭૪ દિવસ બાદ અને ૩૯ વર્ષની વયે હમાણાં મિતાલીએ ક્રિકેટને અલવિદા કરી દીધું. ક્રિકેટની ત્રણેય ફોર્મેટમાં એ રમી. ક્રિકેટનેસ લેવલ અને આત્મવિશ્વાસને સરસ રીતે જાળવી રાખ્યાં. મોટે ભાગે ત્રીજા કે ચોથા ક્રમે બેટિંગ કરીને મિતાલીએ ભારતીય મહિલા ક્રિકેટની સચીન

તેન્ડુલકર તરીકેની નામના પણ મેળવી.

૨૦૧૭ની મહિલાઓની ODI વર્લ્ડ કપમાં મિતાલીના નેતૃત્વ હેઠળ ભારતીય ટીમના દેખાવે ભારતમાં મહિલા ક્રિકેટને લોકપ્રિય બનાવવામાં મોટો ભાગ ભજવ્યો હતો. ૨૦૦૫ના વર્લ્ડ કપમાં રનર્સ-અપ ટાઈટલથી સંતોષ માનનારી ભારતીય ટીમ ૨૦૧૭માં ફરી ફાઈનલમાં પહોંચી. ટીમ ઈન્ડિયા ચેમ્પિયન બનશે એવું લાગ્યું હતું, પરંતુ લૉર્ડ્સમાં રમાયેલી ફાઈનલમાં ભારતનો ઈંગ્લેન્ડ સામે માત્ર નવ રનથી પરાજય થયો હતો. મિતાલી અને એની સાથીઓ હારથી હતાશ થઈ ગઈ હતી, પણ એમણે એમના પરફોર્મન્સ દ્વારા સૌનું દિલ જીતી લીધું હતું. ભારતમાં પહેલી જ વાર બન્યું હતું કે લાખો લોકોએ ટીવી સેટની સામે ગોઠવાઈને લેડીઝ વર્લ્ડ કપ ફાઈનલની મેચ આખેઆખી નિહાળી.

મિતાલી ક્રિકેટફીલ્ડમાં આવી હતી સહજ રીતે...

તમિળનાડુ માતા-પિતાના પરિવારની મિતાલીનો જન્મ રાજસ્થાનના જોધપુરમાં થયો હતો. પરિવાર હૈદરાબાદમાં રહેતો. મિતાલી ત્યાં કન્યાશાળામાં ભણતી. મોટા ભાઈ મિથુનને ક્રિકેટ રમવાનો શોખ હતો. એ મેદાન પર શીખવા જતો અને હૈદરાબાદના ભૂતપૂર્વ રણજી ટ્રૉફી બોલર જ્યોતિપ્રસાદ પાસે એ તાલીમ લેતો. મિથુનની સાથે સ્કૂટર પર બેસીને મિતાલી પણ ક્રિકેટ શિબિરમાં જતી. તે વખતે એ દસ વર્ષની હતી. ભાઈ ક્રિકેટ રમતો ત્યારે મિતાલી બાઉન્ડરી લાઈન પર બેસીને સ્કૂલનું હોમવર્ક કરતી. ભાઈને રોજ રમતો જોઈને મિતાલીને પણ ક્રિકેટનો શોખ જાગ્યો અને આખરે એક દિવસ એણે હાથમાં બેટ પકડી જ લીધું.

મિથુનના કોચ એની બેટિંગ ટેકનિકથી પ્રભાવિત થયા અને સિકંદરાબાદમાં મહિલા ક્રિકેટ

મિહૂના યા ટેકોર્સ તોડવા મુશ્કેલ બનશે...

- મહિલા વન-ડે ક્રિકેટમાં લાંબી કારકિર્દી-બાવીસ વર્ષ અને ૨૭૪ દિવસ.
- ટેસ્ટ, વન-ડે અને ટી-૨૦ મેચમાં મળી સૌથી વધારે (૧૦,૮૬૮) રન.
- કારકિર્દીમાં સૌથી વધારે વન-ડે ઇન્ટરનેશનલ મેચ-૨૩૨.
- ૨૦૧૭ના વર્લ્ડ કપમાં સતત સાત મેચમાં અડધી સદી.
- ભારત વતી સતત ૧૦૮ મેચમાં રમવાનો વિક્રમ.
- સૌથી વધારે-૧૫૫ વન-ડે ઇન્ટરનેશનલ મેચમાં ટીમનું સુકાન સંભાળ્યું.
- વન-ડે ક્રિકેટમાં સૌથી વધારે અડધી સદી ફટકારી છે-૭૧.
- ODI વર્લ્ડ કપમાં સૌથી વધારે-૨૪ મેચોમાં સુકાનીપદ સંભાળવાનો વિશ્વવિક્રમ ધરાવે છે. એણે ઓસ્ટ્રેલિયાની બેલિન્ડા ક્લાર્ક (૨૩)ને પાછળ રાખી દીધી છે.
- ભારત વતી ટેસ્ટ ક્રિકેટમાં ડબલ સેન્યુરી કરનારી મિતાલી દુનિયાની એકમાત્ર મહિલા બેટર છે. ૨૦૦૨માં એણે ઈંગ્લેન્ડ સામેની ટેસ્ટમાં ૨૧૪ રન કર્યા હતા.
- મહિલા ટેસ્ટ મેચમાં સૌથી નાની વયે ડબલ સેન્યુરી ફટકારી (વય ૧૮ વર્ષ, ૨૫૪ દિવસ).
- ટી-૨૦ ઇન્ટરનેશનલમાં ૨૦૦૦ રન કરનારી પહેલી ભારતીય મહિલા ક્રિકેટર છે. કુલ ૮૮ મેચોમાં ૨૩૬૪ રન.

કોચ સંપતકુમારને મિતાલીની ભલામણ કરી. ત્રણ વર્ષમાં ૧૩ વર્ષની ઉંમરે તો મિતાલી આંધ્ર પ્રદેશની મહિલા ટીમમાં પસંદગી પામી અને ૧૪ વર્ષની વયે વર્લ્ડ કપ સ્પર્ધા માટેની સંભવિત ખેલાડીઓની યાદીમાં સામેલ થઈ. ૧૯૯૮માં ૧૬ વર્ષની વયે એને ઇન્ટરનેશનલ મેચ રમવાની તક મળી. ત્યાર પછી એણે પાછું વળીને જોયું નહીં.

મિતાલીએ કન્યાઓને ક્રિકેટની રમત રમવા માટે પ્રેરિત કરવા ઉપરાંત ક્રિકેટ બોર્ડને પણ મદદ કરી છે. WCAI (વીમેન્સ ક્રિકેટ એસોસિયેશન ઓફ ઈન્ડિયા)નું બોર્ડ ઓફ કંટ્રોલ ફોર ક્રિકેટ ઇન ઈન્ડિયા (બીસીસીઆઈ)માં વિલિનીકરણ થયું, એમાં મિતાલીનું મોટું યોગદાન રહ્યું છે. ૨૦૦૫માં મિતાલીના નેતૃત્વ હેઠળ ભારતીય ટીમે વર્લ્ડ કપની ફાઈનલમાં પ્રવેશ કર્યા બાદ બીસીસીઆઈએ મહિલા ક્રિકેટ સંધને પોતાના ફલંગ હેઠળ સમાવી લીધું અને મહિલા ક્રિકેટરોને સેન્ટ્રલ કોન્ટ્રાક્ટ આપવાનું પણ શરૂ કર્યું. આજની ટીમની ઘણી ખેલાડીઓ મિતાલીને રમતી જોઈને મોટી થઈ છે અને એને પોતાની આદર્શ માને છે.

ત્યારની પેઢી અને આજની પેઢી...

૧૬-૨૦ વર્ષના વયજૂથમાં પોતાના સમયની પેઢીની છોકરીઓ અને હાલની પેઢીની છોકરીઓમાં ઘણો ફરક છે એવું મિતાલી કહે છે. એ કહે છે:

સચીન તેન્ડુલકર સાથે મિતાલી: ‘મિહૂ’નાં વખાણ તો કરીએ એટલાં ઓછાં!

‘મેં જ્યારે ૧૬મે વર્ષે ક્રિકેટ કારકિર્દી શરૂ કરી હતી એ વખતની પેઢી અને હાલની પેઢીની ૧૬-૨૦ વર્ષની છોકરીઓમાં ઘણો ફરક જણાય છે. આજની પેઢીની છોકરીઓને જોઈને મને તો લાગે છે કે હું તો ત્યારે સાવ કેવી ગમાર હતી. આજની છોકરીઓ તો બહાદુર છે. પોતાની રીતે જ આવ-જા કરતી હોય છે. આજની છોકરીઓ નસીબદાર છે કે એમને સરસ ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર પ્રાપ્ત થાય છે. અમારે ટર્ફ વિકેટ પર પ્રેક્ટિસ કરવી પડતી અને પછી સીધું શ્રેણીમાં રમવા ઊતરવું પડતું. આજની પેઢીની છોકરીઓને પ્રેક્ટિસ કરવા માટે લેટેસ્ટ સુવિધા આસાનીથી પ્રાપ્ત થાય છે.’

કપિલ શર્માના શોમાં ફટકાબાજ

સ્ટેન્ડ-અપ કોમેડિયન કપિલ શર્માના ટીવી શોમાં મિતાલી અને એની સાથી ખેલાડીઓ વેદા કૃષ્ણમૂર્તિ અને જૂલન ગોસ્વામીને આમંત્રિત કરવામાં આવી હતી. મિતાલીએ એની આગવી ક્રિકેટશૈલીમાં એક સવાલનો જવાબ આપ્યો હતો. એને પૂછવામાં આવ્યું કે ક્રિકેટના મેદાનમાં તેં જે આક્રમકતા બતાવી છે એને તું લગ્ન પછી પણ બતાવીશ ખરી? (મતલબ પતિની પણ ધુલાઈ કરીશ કે?) એના જવાબમાં મિતાલીએ કહ્યું: એ તો સિસ્યુએશન જોઈને નક્કી કરીશ.

કોચ પોવાર સાથેનો એ કમનસીબ ઝઘડો

કારકિર્દી દરમિયાન મિતાલીને ઘણી ધુરંધર હરીફ ખેલાડીઓનો સામનો કરવો પડ્યો હતો. ક્યારેક સસ્તામાં આઉટ થઈ જવાથી એ નિરાશ થઈ હશે તો મેચોમાં હાર મળવાથી દુઃખી પણ થઈ હશે, પરંતુ ૨૦૧૮માં વેસ્ટ ઈન્ડીઝમાં રમાયેલા ટી-૨૦ વર્લ્ડ કપ વખતે ટીમના કોચ રમેશ પોવાર સાથે થયેલો અણબનાવ એને માટે કદાચ સૌથી કડવો અનુભવ બની રહેશે, કારણ કે એ ઝઘડાને કારણે જ ભારત એ સ્પર્ધાની સેમિ-ફાઈનલથી આગળ વધી શક્યું નહોતું. પોવારે સ્પર્ધાની પહેલી જ મેચમાં કેપ્ટન મિતાલીને ટીમમાંથી પડતી મૂકી હતી. પોવારે એવો આક્ષેપ કર્યો હતો કે મિતાલીએ બેટિંગ ઓર્ડરમાં નીચેના ક્રમે રમવાની ના પાડી હતી અને બ્લેકમેઈલ કરતી હતી.

પોવારે બાદમાં ઈંગ્લેન્ડ સામેની સેમિ-ફાઈનલ મેચમાં પણ મિતાલીને પડતી મૂકી હતી. એ મેચ ભારત હારી ગયું. મિતાલીએ પોવાર પર વળતો એવો આક્ષેપ કર્યો હતો કે પોતે કેપ્ટન હોવા છતાં અને ટીમની સૌથી વરિષ્ઠ સભ્ય હોવા છતાં કોચ પોવારે એને વર્લ્ડ કપની મેચોમાંથી પડતી મૂકી હતી તથા પોતાની સાથે ભેદભાવભર્યું વર્તન કર્યું હતું. એને કારણે આપણે સ્પર્ધા જીતવાની સુવાર્ણ તક ગુમાવી દીધી હતી.

હવે એ જ પોવાર ફરી મહિલા ટીમના કોચ બન્યા છે અને ટીમ શ્રીલંકાના પ્રવાસે જાય એ પહેલાં જ ક્રિકેટમાંથી માનપૂર્વક સંન્યાસ લઈ લેવાનું મિતાલીએ પસંદ કર્યું એ પણ કેવો યોગાનુયોગ. મિતાલીના જીવન પરથી એક હિંદી ફિલ્મ પણ બની રહી છે-શાબાશ મિહૂ, જેમાં મિતાલીની ભૂમિકા ભજવી છે તાપસી પન્નૂએ.

તસવીરો: પીટીઆઈ

‘મિસ્ટર પટેલ, આપણે મોડું નથી કરવું. સવાર પેઝે એ પહેલાં કેટલાંક મહત્વનાં કામ આટોપી લેવાં છે.’

ઈન્સ્પેક્ટર પટેલના મોઢા પર સફળતાનું તેજ ચમકતું હતું. એ સમજી ગયા કે એસપી પ્રિયદર્શી સાહેબ શું કહેવા માગે છે. છેલ્લા કેટલાય દિવસોથી ધૂંધવાતો અગ્નિ હવે આગ પકડવાનો હતો. એ આગની જવાબાઓની આંચ કોને કોને દઝાડવાની હતી એનો તખ્તો તૈયાર થઈ રહ્યો હતો.

ઈન્સ્પેક્ટરને અંદાજ આવી ગયો હતો કે થોડી વાર પહેલાં પ્રિયદર્શી સાહેબ બહાર ગયા ત્યારે એમણે કોને ફોન કર્યો હશે. ઈન્સ્પેક્ટરનો અંદાજ સાચો પાણ હતો. જ્યારે સરલાએ કેદારનું નામ લીધું ત્યારે જ એસપીએ મનોમન નક્કી કરી લીધું હતું કે હવે એમણે શું કરવાનું છે.

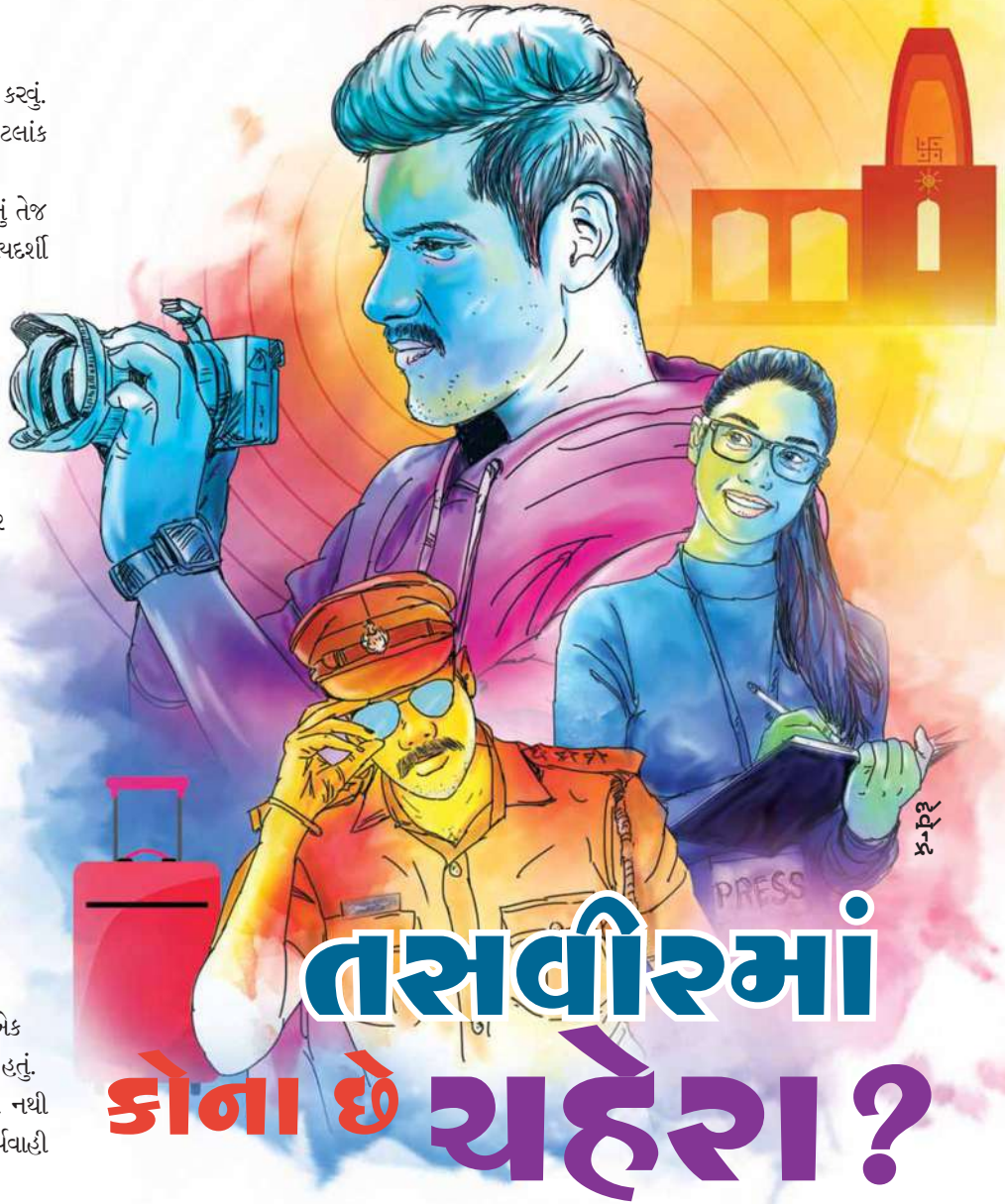
પ્રિયદર્શીએ બહાર જઈને જે ફોન કર્યો હતો એ રાજ્યના પોલીસવડાને ગયો હતો, પણ એમણે ફોન લીધો નહોતો. આગલી રાતે પ્રીતમની વાડીએથી નીકળ્યા પછી એમણે રાજ્યના પોલીસવડાને નોટ પ્રકરણની કાર્યવાહીનો અહેવાલ આપી શકમંદોનાં નામ જણાવીને ચોંકાવ્યા હતા. એ વખતે રાજ્યના પોલીસવડાએ આ બાબતે એક વાર પોતે ગૃહમંત્રી સાથે ચર્ચા કરશે એવું કહ્યું હતું.

ઈન્સ્પેક્ટર પટેલે કહ્યું: ‘સર, હું પણ નથી ઈચ્છતો કે સૂરજ ઊગે પછી આપણે કોઈ કાર્યવાહી કરવી પેઝે.’

પ્રિયદર્શીએ સૂચના આપી: ‘મેંડમ, આપ આ બહેનને લઈને બહાર બેસો... અને ભાઈ, તમે આ શકમંદ મહિલા અને કોન્સ્ટેબલ મેંડમ સાથે જ રહેશો.’

ક્યારથી ગન લઈને ઊભેલા કોન્સ્ટેબલ જેન્તીલાલને હાશ થઈ. માલતીએ સરલાને ઊભા થવાનો ઈશારો કર્યો. સરલાએ અચાનક રડવાનું શરૂ કર્યું. એણે એસપી સામે હાથ જોડીને કહ્યું: ‘સાહેબ, મેં કશું નથી કર્યું, મને બચાવી લેજો. સાહેબ, હું ક્યાંયની નહીં રહું.’

એસપીએ કહ્યું: ‘જુઓ, તમારી પાસેથી જેટલા રૂપિયા મળ્યા છે એટલા કોઈ પાસે પણ હોય તો અમને પૂછવાનો અધિકાર છે. આ પૈસા ક્યાંથી

તસવીરમાં કોના છે ચહેરા?

માવજી મહેશ્વરી

આવ્યા એ તમારે સાબિત કરવાનું છે.’

‘સાહેબ, મારે આ પૈસા નથી જોઈતા. મને કશું જ જોઈતું નથી. હું બધું સાચું કહી દઈશ, સાહેબ. મને જેલ ન થાય, સાહેબ. તમારે પગે પડું છું.’

‘જુઓ, પૈસા કોના હતા એ તો તમારે જ સાબિત કરવું પડશે ને? આ બેંગ અને પહેલાં અમને મળી છે એ બધી બેંગ કોને પહોંચાડવાની હતી એ તો તમને ખબર નથી તો શું કરશો તમે?’

‘સાહેબ, હું ખોટું બોલી છું. આ બેંગ કેદારભાઈને પહોંચાડવાની હતી. હવે હું સાચું બોલું છું... મને ખબર જ હતી.’

‘આ તો તમે અત્યારે કહો છો. કોર્ટમાં તમારે સાબિત કરવું પડશે કે આ બેંગ કોની હતી અને તમારી પાસે ક્યાંથી આવી. આ બેંગ મારી છે જ નહીં એમ કહીને તમે છટકી જશો એવું જરાય વિચારતાં નહીં. તમે કોણ છો એ સાબિત કરવા કરણીરામ નામનો કોટાનો એક પોલીસમેન અમારી પાસે છે જ.’

કરણીરામનું નામ સાંભળી સરલાનો ચહેરો કાળો પડી ગયો. એણે કહ્યું: ‘સાહેબ, હું ખોટું નહીં બોલું. હું જે છે એ સાચું બોલી નાખીશ.’

‘સાચું શું છે?’

‘અરે સાહેબ, આ બેંગ મારા પતિ કેદારને

આપવા લઈ આવ્યા હતા. એમને જ પહોંચાડવાની હતી.’

‘અરુણ, તમે કેદારને ઓળખો છો? એને જોયો છે?’ એસપીએ પૂછ્યું.

આંસુ લૂંછતાં સરલાએ માથું હલાવીને કહ્યું: ‘સાહેબ, મળી નથી, પણ એને જોયો છે.’

એસપી પ્રિયદર્શી સરલા સામે જોઈને ધીમું હસ્યા. એમણે સરલાના મગજમાં કેદારનું નામ સજ્જડ રીતે ઉતારી દીધું હતું. સરલાને બહાર લઈ જવા માટે એમણે કૉન્સ્ટેબલ માલતીને ઈશારો કર્યો. પછી ઓર્થિતા સબ-ઈન્સ્પેક્ટરને કહ્યું:

‘મિસ્ટર જોશી, હું આપને પૂછું છું... આપણે હવે શું કરવું જોઈએ?’

જોશી બે ક્ષણ ચોંકી ગયા: જે થયું એ બધું આંખ સામે છે તો હવે એસપી સાહેબ શા માટે પૂછે છે કે આપણે શું કરવું જોઈએ? એમણે ઈન્સ્પેક્ટર પટેલ સામે જોઈને કહ્યું: ‘સર, મને લાગે છે કે હજી એક કેરેક્ટર આવવાનું બાકી છે. ચૌધરી આવી જાય એ પછી નિર્ણય લઈએ. બીજું, જો ડેડબોડી આઈડિન્ટિફાઈ થાય તો જ સરલાની સાંકળ જોડાશે.’

‘એકદમ બરાબર, જોશીજી. મારે તમારે મોઢે આ જ જવાબ સાંભળવો હતો. જો કે ચૌધરી આવી જાય પછી કદાચ આપણે આપણી સ્ટ્રેટેજી બદલવી પણ પડે. જો કોઈ નવી માહિતી ન મળે તો આ શકમંદ મહિલાને લઈને બોડી આઈડિન્ટિફાઈ કરવાની કાર્યવાહી આપ કરશો. એ પહેલાં રાજિયા પર સ્ટુડિયોમાં તોડફોડ કરવાનો કેસ દાખલ કરશો.’

‘સર, કરણીરામનું શું કરીશું?’ ઈન્સ્પેક્ટર પટેલે પૂછ્યું.

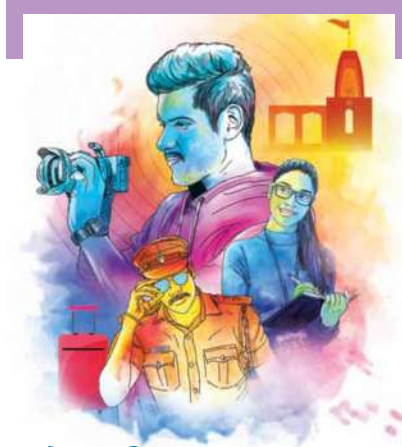
‘એ મુદ્દો સાઈડમાં રાખીએ. એ આમ તો આપણો મદદગાર છે.’

પ્રિયદર્શી સાહેબ આગળ કંઈ બોલવા જાય એ જ વખતે ચૌધરી વીલું મોઢું કરીને અંદર આવ્યો. પહેલી વાર એના હૃદયના ધબકારા વધતા હતા. એસપી શાંતિથી ચૌધરીને જોઈ રહ્યા. ચૌધરી સેલ્યૂટ મારી માથું નમાવીને ઊભો રહ્યો.

‘બેસો...’ માત્ર એક શબ્દમાં એસપીએ હુકમ આપ્યો અને ઈન્સ્પેક્ટર પટેલ સામે જોયું.

પટેલ સમજી ગયા. એમણે જ ચૌધરીને પૂછ્યું: ‘હા, તો ચૌધરીજી, આપે હમણાં મને જે ફોન કર્યો એ શા માટે કર્યો હતો?’

‘એસપી સાહેબ, આપને જે સજા કરવી હોય

**કેદાર વિરુદ્ધ સજ્જડ પુરાવા
મળી ગયા છે. બે કરોડ રૂપિયા
શા માટે આવ્યા હતા અને કોણે
મોકલ્યા હતા એ કહો...**

એ કરજો, મને વાંધો નથી. એને મારાં કર્મોનું ફળ ગણી સ્વીકારી લઈશ, પણ મારે તમારી સામે કન્ફેશન કરવું છે. મને આજે ઊંઘ નથી આવી. હું આપણા ડિપાર્ટમેન્ટનો ગુનેગાર છું, સરકારનો ગુનેગાર છું. હું ખોટા માણસોને સાથ આપતો રહ્યો. હું તમને સૌને પણ છેતરતો રહ્યો છું.’

એ વખતે સબ-ઈન્સ્પેક્ટર જોશીએ ચૌધરી સામે જોયું. ચૌધરી હજી રજા પર હોવા છતાં અહીં વરદી પહેરીને આવ્યો એનો અર્થ એસપી સમજ્યા, એમને ગમ્યું પણ ખરું. એમણે કહ્યું: ‘ચૌધરીજી, તમે અત્યારે બેસો. હમણાં કોઈ કન્ફેશન કરવાની જરૂર નથી. તમે કહ્યું એ જ પૂરતું છે. તમારી સામે કારવાઈ ન કરવાની ભલામણ ઈન્સ્પેક્ટર પટેલ ઓલરેડી કરી ચૂક્યા છે. લાંબી વાત કરવાનો અત્યારે સમય નથી... એ કહો કે તમે આ બે બેંગ ક્યાંય જોઈ છે?’

‘ના, સાહેબ... પહેલી વાર જોઈ રહ્યો છું.’

‘ઠીક છે. આપ એ કહો કે નોટ પ્રકરણ બાબતે આપ કેટલું જાણો છો?’

‘સાહેબ, કદાચ આપ મારી વાતને ખોટી માનશો, પરંતુ નોટ પ્રકરણ વિશે હું કશું જ જાણતો નથી.’

‘તો પછી જે રાતે વિજય બેંગ લઈને અહીં આવ્યો એના બીજા દિવસે વહેલી સવારે તમે આઈ માતાના મંદિરે શા માટે ગયા હતા?’ ઈન્સ્પેક્ટર

પટેલે પૂછ્યું.

ચૌધરી સમજી ગયો કે હવે સંતાડવાનો કશો અર્થ નહોતો: ‘સર, મને ફોન આવ્યો હતો કે ત્યાં આવો.’

‘કોનો ફોન આવ્યો હતો? અને તમારી સાથે બીજા બે જણ કોણ હતા?’ ફરી ઈન્સ્પેક્ટરે પૂછ્યું.

‘કેદારનો ફોન આવ્યો હતો. બીજા બે જણ કેદાર સાથે હતા. એ કોણ હતા એની મને ખબર નથી. હું માત્ર કેદારને ઓળખું છું.’

‘જુઓ, કેદાર વિરુદ્ધ સજ્જડ પુરાવા મળી ગયા છે. બે કરોડ રૂપિયા શા માટે આવ્યા હતા અને કોણે મોકલ્યા હતા એ કહો.’ એસપીએ પૂછ્યું.

‘સાહેબ, રૂપિયા કોણે મોકલ્યા, શા માટે મોકલ્યા એની મને કશી જ ખબર નથી. જો મને ખબર હોત કે આવી રૂપિયાની કોઈ બેંગ આવી છે અને એ મેં જોઈ હોત તો વિજય આવ્યો ત્યારે જ હું સમજી ગયો હોત.’

ઈન્સ્પેક્ટર પટેલને ચૌધરીની વાત સાચી લાગી. એમણે પૂછ્યું: ‘ચૌધરીજી, પેલા વિજયના સ્ટુડિયોમાં તોડફોડ કોણે કરી અને કયા ઈરાદે કરી એની તો તમને ખબર હશે જ.’

‘સર, એ તેજસિંહે કરાવી હતી. તમે રાજિયા નામના જે છોકરાને એરેસ્ટ કર્યો છે એણે જ તોડફોડ કરી છે. રાજિયો તેજસિંહનો જ માણસ છે. નાની-મોટી ચોરીઓમાં સંડોવાયેલો છે. ત્રણ વર્ષ પહેલાં મોડાસામાં એક છોકરીના અપહરણનું પ્રકરણ ચળ્યું હતું. એની તપાસ થઈ, પણ એ કેસની ફાઈલ બંધ કરી દેવામાં આવી. એ છોકરીની હકીકત બહાર જ ન આવી. એમાં રાજિયો અને એનો ભાઈબંધ વીરાજી સામેલ છે.’

‘એ છોકરી અત્યારે ક્યાં છે?’

‘કદાચ જોધપુર પાસેના એક ગામમાં. વીરાજી અત્યારે એ ગામમાં રહે છે. છોકરીને ઉપાડી જવામાં રાજિયાએ વીરાજીને મદદ કરી હતી.’

‘છોકરીનો લવ અફેર હતો કે બળજબરીપૂર્વક ઉપાડી ગયા હતા?’

‘સર, એ ગરીબ ઘરની છોકરી કોલેજ કરતી હતી. બહુ જ સુંદર હતી. વીરાજીને એ છોકરી ગમી ગઈ હતી એટલે જ ઉપાડી ગયા.’

‘જુઓ ચૌધરીજી, એક વાત અત્યારે જ કહી દઉં કે કદાચ આ બધી વાત આરોપીઓ સામે ચાર્જશીટમાં લખાશે. આપ મક્કમ છો ને?’

‘જી સર, મક્કમ છું. સર, આપે મને બોલવાની

તક આપી એ જ મારા માટે મોટી વાત છે. સર, જરૂર પડશે તો હું ડિપાર્ટમેન્ટ ખાતર તાજનો સાક્ષી બનવા તૈયાર છું.’ ચૌધરીએ જરા છાતી ફુલાવીને કહ્યું.

‘અરુણ, તેજસિંહે આપને કોઈ મદદ કરી છે? મતલબ... આપે તેજસિંહ પાસેથી કોઈ ભેટ-સોગાદ કે એવું કશું લીધું છે?’ એસપીએ સીધેસીધું ચૌધરીને પૂછી લીધું.

ચૌધરીનું માથું ઝૂકી ગયું. એ પોતાના ઉપરી ઓફિસર સામે નજર ન મેળવી શક્યો. જો કે પ્રિયદર્શી સાહેબને તરત સમજાઈ ગયું કે અત્યારે ચૌધરીનું મોસ્લ ડાઉન કરવા જેવું નથી એટલે એમણે પોતાની વાત બદલીને કહ્યું: ‘જુઓ ચૌધરીજી, આપ સિનિયર છો. હું આપના સ્વમાનની કિંમત સમજું છું. આ ઊલટતપાસ નથી. હું માત્ર જાણવા માગું છું, જેથી આગળના સ્ટેપ હું વિચારી શકું.’

‘સાહેબ, એણે મારા દીકરાને એક નાની દુકાન લઈ આપી છે. એ ઉપરાંત, મેં એનું ખાધું-પીધું છે. જ્યારે જ્યારે મારી બદલી થઈ છે ત્યારે એણે મને મદદ કરી છે. એ સિવાય ચૂંટણીઓ વખતે એણે મને પૈસા આપ્યા હતા.’

‘ઓકે. તમે તેજસિંહને બરાબર ઓળખો છો? એના વિશે શું શું જાણો છો એ કહો.’

‘હા સાહેબ, બરાબર ઓળખું છું. એના ખોટા-સાચા બધા જ ધંધાની મને ખબર છે. એની અબુદા બોટલિંગ જે આમ તો કહેવા માટે ઠંડાં પીણાંની ફેક્ટરી છે, પરંતુ ખરેખર તો ત્યાં અંગ્રેજ દારૂનું રિ-પેકિંગ થાય છે.’

એસપી જ નહીં, ઈન્સ્પેક્ટર પટેલને પણ ઝાટકો વાગ્યો. એસપીએ ઈન્સ્પેક્ટર પટેલ સામે જોઈને પૂછ્યું: ‘મિસ્ટર પટેલ, ચૌધરી જે બોલે છે એ વાત તમે જાણો છો?’

ઈન્સ્પેક્ટર પટેલ જરા ઝંખવાઈ ગયા. એમની આંખ નીચે શહેરમાં આવું કારસ્તાન ચાલી રહ્યું છે એની એમને ખબર જ ન હોય એ એમના માટે શરમની વાત હતી. ઈન્સ્પેક્ટરે કોઈ જવાબ ન આપ્યો, પણ અત્યારે આ મુદ્દો મહત્વનો નહોતો એ વાત એસપી પણ સમજતા હતા. એમણે કહ્યું: ‘ચૌધરીજી, મને રસ પડ્યો છે, જરા આપ સમજાવો કે આ રિ-પેકિંગ એટલે શું?’

‘સર, રાજસ્થાનથી દારૂની ફેક્ટરીનો જે ઓરિજિનલ માલ આવે એમાં રંગીન પાણી ઉમેરી એકમાંથી બે બોટલ બનાવવાનો ધંધો! જો કે બીજાં

કોઈ કેમિકલ નાખે છે કે નહીં એની મને ખબર નથી. નવાં લેબલ બનાવવાની તથા પેકિંગની મશીનરી ત્યાં જ છે. પેકિંગ એવી રીતે કરવામાં આવે છે કે એ ઓરિજિનલ જ લાગે. એ દારૂ ગુજરાતમાં જ સપ્લાય કરી દેવામાં આવે છે.’

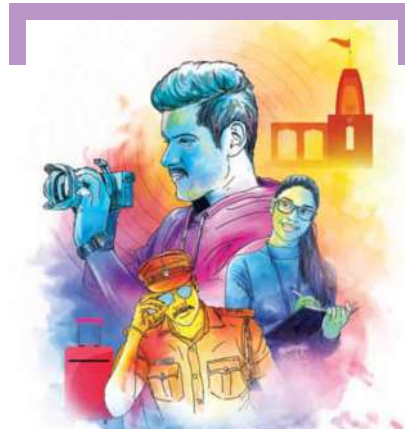
‘તમે એ ફેક્ટરી જોઈ છે? મતલબ ત્યાં ગયા છો?’

ચૌધરીએ નીચા મોંએ માથું હલાવ્યું.

‘પણ આટલું મોટું કૌભાંડ ચાલતું હોય અને એય દારૂનું, એની પોલીસને ખબર ન પડે એવું તો ન બને. એ ફેક્ટરી ક્યાં આવેલી છે?’

‘સાહેબ, મોડાસાથી પંદરેક કિલોમીટર દૂર હિંમતનગર રોડ પાસે ગલસુંદરા નામનું ગામ છે. બાજુમાંથી મેથો કેનાલ જાય છે ત્યાં અબુદા બોટલિંગની ફેક્ટરી છે. એ ફેક્ટરીની પહેલાં તેજસિંહની વાડી આવે છે. ફેક્ટરીના બેઝમેન્ટમાં આ ધંધો ચાલે છે. ઉપર જે મશીનરી છે એ ઠંડાં પીણાંની છે. નીચે દારૂનું મિક્સિંગ થાય છે. વળી, એમાં કામ કરતા કારીગરો અને મશીનરીના જાણકારો મોટા ભાગના રાજસ્થાન અને મધ્ય પ્રદેશના છે. ફેક્ટરીમાં તૈયાર થયેલો માલ તેજસિંહની વાડીએ રાખવામાં આવે છે. સર, એ ફેક્ટરીની બાંધણી એવી ચોકસાઈપૂર્વક કરવામાં આવી છે કે પહેલી નજરે કોઈને ખબર જ ન પડે.’

‘ઈન્સ્પેક્ટર પટેલ, સાંભળો છો ને? આપણે

અરુણ, તેજસિંહે આપને કોઈ મદદ કરી છે? મતલબ... આપે તેજસિંહ પાસેથી કોઈ ભેટ-સોગાદ કે એવું કશું લીધું છે?

એકસાથે બે-ચાર મોસ્લે લડવાનું આવ્યું છે. અત્યારે જે એવિડન્સ મળ્યા એ કેદાર માટે પૂરતા છે, પણ કેદાર હાથમાં આવશે તો તેજસિંહ હાથમાં નહીં આવે. સમજો છો ને આપ?’

‘જી, સમજું છું. સર, આપણે હોમવર્ક બરોબરનું કરવું પડશે.’ ઈન્સ્પેક્ટર પટેલે કહ્યું.

‘એટલો સમય આપણી પાસે છે? હજી આ બે દાગીના પડ્યા છે. ઈન્કમ ટેક્સ ડિપાર્ટમેન્ટને જાણ કરવી પડશે. જો આપણે અત્યારે આ બેંગ અને પૈસાની વિગતોમાં પડીશું તો કદાચ કેદાર હાથમાં નહીં આવે અને તેજસિંહ પણ નહીં આવે.’

‘સૌરી સર, પણ મને લાગે છે કે અત્યારે આપણે બન્ને જગ્યાએ એકસાથે એટક કરવો જોઈએ અને એ માટે ફોર્સની પણ જરૂર પડશે.’ સબ-ઈન્સ્પેક્ટર જોશી બોલ્યા.

‘બન્ને જગ્યાએ? મતલબ આપ શું કહેવા માગો છો?’ એસપી પ્રિયદર્શીએ માત્ર જાણવા માટે જ પૂછ્યું. ઈન્સ્પેક્ટર પટેલ પણ સબ-ઈન્સ્પેક્ટર જોશી સામે જોઈ રહ્યા.

‘સર, મારું માનવું છે કે આપણે અત્યારે જ કેદારની ધરપકડ કરવી જોઈએ અને ફેક્ટરી પર છાપો મારવો જોઈએ. જો આપણે પોલીસસ્ટેશને જઈને કાર્યવાહી કરીશું એમાં બપોર થઈ જશે. આપણી પાસે હજી એકાદ કલાકનું અંધારું છે. જરૂર પડે તો આપણે ધનસુરા અને આસપાસનાં બીજાં પોલીસસ્ટેશનથી ફોર્સ મગાવી લેવી જોઈએ. રહી વાત બોડી આઈડેન્ટિફાઈ કરવાની, તો એ કામ પીએસઓ કાનજીભાઈને સોંપીએ. બાકી આપ સાહેબ, જે હુકમ કરો એ.’

‘હમ્મ્...’ કહીને એસપી પ્રિયદર્શી થોડી વાર અકારણ સામેની ભીંતને જોઈ રહ્યા. અચાનક એમણે ચાલુ રહેલા એમના કમ્પ્યુટરની અંદરના ખેલી મોડાસા પોલીસ ફોર્સની ફાઈલ વાંચીને કહ્યું: ‘ચૌધરીજી, આપ બન્ને જગ્યાઓથી પૂરેપૂરા વાકેફ છો?’

ચૌધરી ભૂલી ગયો કે બીજી કઈ જગ્યા? એણે પૂછી નાખ્યું: ‘સર, બીજી જગ્યા મતલબ?’

‘અરે ચૌધરીજી, એક તો તમારી ઉંમર થઈ ગઈ છે અને બીજું તમને ચાની જરૂર છે... જો કે અમને બધાને જરૂર છે.’ જરા મલકીને એસપીએ કોલબેલ દાબી. એક કોન્ટેબલ આવીને સેલ્યૂટ મારી હુકમની રાહ જોઈ રહ્યો. એસપીએ એની સામે જોયા વગર કહ્યું: ‘અરવિંદ, સુસ્તી ઊડી જાય એવી ચા જોઈએ.

બહાર ત્રણ જણ છે એમને પણ ગણી લેજો.’

‘યસ, સર.’ કહીને અરવિંદ ચાલ્યો ગયો. ચૌધરી હજુ શરમમાં હતો કે એ શું ભૂલ્યો હતો એટલે એણે બોલવાની હિંમત કરી નહીં. એસપીએ ચૌધરી સામે જોયું, પણ સવાલ એમાણે ઈન્સ્પેક્ટર પટેલને પૂછ્યો: ‘પટેલ, આપે તેજસિંહનું મકાન કે વાડી જે હોય તે જોયું છે?’

‘ના સર, મેં નથી જોયું.’

‘અરુણ ચૌધરીજી, મને કેદાર વિશે માહિતી આપો. જેટલી આપ જાણતા હો એ બધી જ. અત્યારે એ ક્યાં હશે? તેજસિંહની વાડીએ કે બીજી કોઈ જગ્યાએ?’

‘સર, કેદાર મૂળ ક્યાંનો છે એની મને પણ ખબર નથી, પણ એ મુંબઈમાં રહ્યો છે. એ એમ.કૉમ. થયેલો છે, સારું અંગ્રેજી જાણે છે. ક્યારેય ગુસ્સે નથી થતો. એ સફેદ પેન્ટ-શર્ટ જ પહેરે છે અને બહુ ઓછો બહાર નીકળે છે.’

‘કેદાર હથિયાર, વગેરે રાખે છે કે એને દારૂની ટેવ છે?’

‘ના સર, કેદારને મેં કદી હથિયાર સાથે જોયો નથી. એને દારૂ તો શું, સિગારેટ-તમાકુનું પણ વ્યસન નથી. સર, એ સારો ડ્રાઈવર છે. આખી-આખી રાત ડ્રાઈવ કરી શકે છે. એની પાસે પસંદગીની કાળા રંગની સ્કોર્પિયો ગાડી છે. એના પાછળના કાય પર લીલા કલરથી નાનો અંગ્રેજી અક્ષર એસ લખેલો છે.’

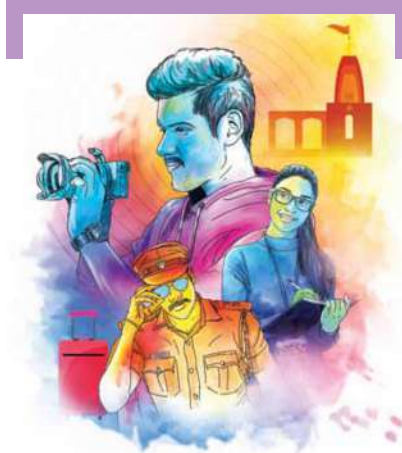
‘એસ એટલે...?’ એસપીએ તરત જ પૂછ્યું.

‘સર, કેદારે લગન નથી કર્યા, પણ મને ખબર છે કે એને એક સ્ત્રી સાથે સંબંધ છે. એ સ્ત્રીનું નામ છે સુરેખા. સુરેખાના નામ પરથી એણે એસ લખાવ્યો છે. એ સ્ત્રી અગાઉ શિક્ષિકાની નોકરી કરતી હતી, હવે નોકરી મૂકી દીધી છે. કેદારે એને એક મકાન લઈ દીધું છે. સુરેખા બહુ જ સુંદર છે. કેદારને જરૂર હોય ત્યારે એ સ્ત્રીને વાડીએ બોલાવી લે છે. એ ક્યારેક સુરેખાના ઘેર જાય પણ છે.’

‘સુરેખા ક્યાં રહે છે? એ કેવી સ્ત્રી છે? એને તમે કદી મળ્યા છો?’

‘સર, એ નગરપાલિકા ગાર્ડનની પાછળ વિદ્યાકુંજ સોસાયટીમાં રહે છે. સાહેબ, હું મળ્યો નથી, પણ મેં જોઈ છે. એના ચહેરા પરથી એવું લાગે છે કે એ સ્ત્રી સ્વભાવની સારી હશે.’

‘અરુણ તો ચૌધરીજી, તમને સ્ત્રીઓના

સર, કેદારે લગન નથી કર્યા,
પણ મને ખબર છે કે એને
એક સ્ત્રી સાથે સંબંધ છે.
એ સ્ત્રીનું નામ છે...

સ્વભાવની પણ ખબર પડે છે એમ?’ કહી એસપીએ ખડખડાટ હસીને વાતાવરણને હળવું કરી દીધું. ચૌધરી કોઈ કુંવારા યુવાન જેવું શરમાઈને જોઈ રહ્યો. એસપી કચેરીએ આવતી વખતે ચૌધરીએ જે કલ્પનાઓ કરી હતી એનાથી ઊલટું બની રહ્યું હતું. એણે એસપી પ્રિયદર્શી વિશે જે સાંભળ્યું હતું એના કરતાં પોતાના સાહેબ અત્યારે સાવ જુદા લાગી રહ્યા હતા. આવી કશમકશની સ્થિતિમાં પણ હળવા રહી શકે છે એ જાણીને એને લાગ્યું કે એણે અહીં આવવાનો નિર્ણય યોગ્ય સમયે લીધો છે.

એ વખતે ચા આવી. સબ-ઈન્સ્પેક્ટર જોશી ચાના બંધાણી હતા. એમને ક્યારથી ચાની જરૂર હતી, પણ એ કહી શક્યા નહોતા. એમાણે મોજથી ચા પીધી.

‘ચૌધરીજી, એક કામ કરો. તેજસિંહની વાડી, અંદરનાં મકાન, ગેટ ઉપરાંત તમે જે ફેક્ટરી કહો છો એનો નકશો બનાવી શકશો?’

‘હા સાહેબ, નકશા બનાવવામાં હું માસ્ટર છું. ધાર્યું હોત તો ચિત્રશિક્ષક બની શક્યો હોત.’ ચૌધરીની જીભ ખૂલી ગઈ હતી.

‘સારું થયું. બધી ગયાં બિચારાં છોકરાં. અત્યારે આ નકશો બનાવો.’ કહીને એસપીએ બે કોરા કાગળ ચૌધરીને આપ્યા. સબ-ઈન્સ્પેક્ટર જોશી હસી પડ્યા. ચૌધરીને જરાય માફ ન લાગ્યું.

‘સાહેબ, ત્યાંની આખી સિસ્ટીમ એશનની મને ખબર છે.’ કહીને ચૌધરીએ ઝડપથી કાગળ ઉપાડીને

પેનથી વાડી અને ફેક્ટરીનો નકશો બનાવ્યો. કઈ બાજુથી એન્ટ્રી છે, કઈ બાજુ ફેન્સિંગ છે, કઈ બાજુ મકાન છે, વાહનો ક્યાં ઊભાં રહે છે, કઈ બાજુ ઝાડી છે, ક્યાં સંતાવાની જગ્યા છે એ તમામ વિગત એણે થોડી વારમાં જ સમજાવી દીધી. એ નકશો જોઈને એસપીને પણ થયું કે ચૌધરી સાચું કહેતો હતો. એ સારો ડ્રોઈંગ ટીચર બની શકે એમ હતો.

ઈન્સ્પેક્ટર પટેલ અને જોશીએ આખો નકશો મગજમાં બેસાડ્યો. ઈન્સ્પેક્ટરે ચૌધરીને પૂછ્યું: ‘હથિયાર હોવાની સંભાવના કેટલી?’

‘પૂરેપૂરી. હથિયાર તો એમની પાસે સો ટકા હશે જ. જો કે હથિયાર ઉપાડે એવો એક જ માણસ છે... તેજસિંહ પોતે! પણ એ પોલીસ સામે હથિયાર નહીં ઉપાડે. એની પાસે સુલતાન નામનો એક માણસ છે. એ કદાચ મૂરખાઈ કરે તો નવાઈ નહીં, છતાં એવું જોખમ ખેડવાની તેજસિંહ રજા ન આપે. હા, રાત હોય તો જુદી વાત છે.’

એસપીએ ત્રણેય સામે નજર ફેરવતાં કહ્યું: ‘ઈન્સ્પેક્ટર પટેલ, આપ તેજસિંહની વાડીએ જાઓ છો. ચાર હથિયારધારી કમાન્ડો પોલીસ અને ચૌધરીજી તમારી સાથે હશે. આપે ફક્ત કેદારની ધરપકડ કરવાની છે, કોઈ પણ હિંસાબે કરવાની છે. સમજી ગયા આપ? હું નથી માનતો કે તેજસિંહ કોઈ પ્રતિકાર કરે. ચૌધરીજી પાસેથી સરનામું મેળવો. પેલી બાઈના ઘર પાસે સાદા વેશમાં પોલીસ ઊભી રાખી દો. એ ઘરમાંથી કોઈ બહાર ન નીકળવું જોઈએ... સબ-ઈન્સ્પેક્ટર જોશી, આપે સૌ પહેલાં શકમંદ મહિલા સાથે હોસ્પિટલ જઈને ડૉબોડી આઈડિન્ટિફાઈ કરવાની છે. પછી એ મહિલાને પોલીસરેશને લઈ જઈને વહીવટી પ્રક્રિયા પૂરી કરો. એ થઈ જાય એટલે મને ઈન્ફોર્મ કરો. આ બે બંગ આપની સાથે મુદ્દામાલ તરીકે રાખવાની છે અને એનું પંચનામું કરવાનું છે.’

‘સર, એક જ મિનિટ, પેલા કરણીરામનું શું કરવાનું છે?’ ઈન્સ્પેક્ટરે પૂછ્યું.

એસપીએ જરા હસીને કહ્યું: ‘એને જલદી કોટાનો રસ્તો બતાવી દેવાનો છે. મને નથી લાગતું કે એ હવે રોકાવાનું પસંદ કરે. સો રેડી ફોર એટેક...’ કહીને એસપીએ ઊભા થઈને કેપ સરખી કરી.

સબ-ઈન્સ્પેક્ટર અને ચૌધરીએ સેલ્યુટ મારી જય હિંદ, સર કહીને પીઠ ફેરવી ત્યારે એસપીએ જરા હસીને પૂછ્યું: ‘મિસ્ટર પટેલ, આ લિપિ કોણ છે?’

(કમશ:)

‘આ પાણી પાકિસ્તાન કપડાં મોકલવાં પડશે ને હવે?’ દવેએ અચાનક કેબિનમાં પ્રવેશીને પૂછ્યું.

આ સાંભળી મોતીવાલા અને હું સ્તબ્ધ થઈ ગયા. મોતીવાલા મને સમજાવી રહ્યા હતા કે સલાલુદીનની સમસ્યાનો ઉકેલ આપવો પડશે, નહીં તો એના ફોન બંધ નહીં થાય અને એના ફોન ચાલુ રહે એ અત્યારની રાજકીય પરિસ્થિતિમાં આપણા માટે સારું નથી.

લંડનમાં કોઈ એક સમયે મારા બૉસ મોતીવાલાએ રસ્તો ભૂલી જતાં એક માણસની મદદ લીધી હતી. એ માણસ પાકિસ્તાની નાગરિક સલાલુદીન હતો અને એ સલાલુદીન આજકાલ પાકિસ્તાનના વઝીરે આઝમ એટલે કે વડા પ્રધાન શાહબાઝ શરીફનો સલાહકાર બની ગયો હતો. સલાલુદીનની એક ભૂલને કારણે શાહબાઝ શરીફે એમના ભાષણમાં મોંઘવારી વિશે બોલતાં કહ્યું કે જરૂર પડે હું મારાં કપડાં વેચી નાખીશ, પણ મોંઘવારીને જીતવા નહીં દઉં.

આ ભૂલને કારણે શરીફ બરાબર સલવાયા હતા. સલાલુદીન મોતીવાલા કન્સલ્ટન્ટ્સનાં નામ-કામથી વાકેફ હતો એટલે એણે શાહબાઝ શરીફ વતી અમારી મદદ માગી હતી: અમારા વઝીરે આઝમ શરીફ સાહેબ હવે મોંઘવારી બાબત જનતા સામે શું એવું કરી શકે કે જેનાથી જનતા શાંત પડે એવી કોઈ સલાહ આપો.

અમે એવી સલાહ વિચારીએ એ પહેલાં એકાએક શાહબાઝ શરીફે અમારી ઓફિસ ફોન કરી કહ્યું કે સલાહ તો ઠીક, તમારું કામ છે એટલે આપણે જ, પણ ફિલહાલ મને થોડાં કપડાં પણ મોકલી આપો. તમારે ત્યાં ડ્રોન ઉડાનનો ઉત્સવ છે તો એ બહાને ડ્રોન દ્વારા મોકલી આપો, કેમ કે મારાથી કપડાં વેચવાની વાત બોલાઈ ગઈ છે એટલે મને કપડાંની જરૂર પડશે...

પાકિસ્તાન સાથેના હાલના ભારતના રાજકીય સંબંધો જોતાં અમારી કન્સલ્ટન્ટ્સી સત્તાવાર રીતે પાકિસ્તાનમાં કોઈને સલાહ આપે એ પણ સલાહભરેલું નહોતું એટલે ત્યાં કપડાં મોકલવાનો તો પ્રશ્ન જ નહોતો. મોતીવાલા મને સમજાવી રહ્યા હતા કે બિનસત્તાવાર રીતે પણ આપણે સલાલુદીનને એક વાર એની સમસ્યાનો જવાબ આપી દેવો જોઈએ, અન્યથા એ પ્રકરણ બંધ નહીં થાય. એ વિશે અમે

ઊડતાં પહેલાં જ ખાબક્યું ડ્રોન...

કોઈનો ચોપટ થયેલો ઘંઘો ફરી બેઠો કરવા તમે આટલું ન કરી શકો?

રાજુ પટેલ

બન્ને વિચારતા હતા એટલામાં દવેએ નવો સવાલ અમારી સામે મૂકી દીધો હતો: ‘આપણે પાકિસ્તાન કપડાં મોકલવાં પડશે ને હવે?’

‘ના દવે, આપણે કપડાં નથી મોકલવાનાં.’ મોતીવાલાએ ટૂંકમાં પતાવ્યું.

દવેએ છાલ ન છોડી: ‘આપણે નહીં મોકલીએ તો કોણ મોકલવાનું છે?’

‘કોઈ નહીં મોકલે. ભૂલી જાવ કપડાં.’ મોતીવાલાએ માંડ સ્વસ્થતા જાળવી કહ્યું.

દવેએ બેસી પડતાં સમજાવ્યું: ‘સર, પાકિસ્તાનના વઝીરે આઝમ આપણને કપડાં મોકલવા કહ્યું છે. આપણે કપડાં મોકલીશું એ ભરોસે જો એ પોતાનાં કપડાં વેચી નાખશે અને ત્યાર પછી જો આપણાં કપડાં નહીં પહોંચે તો...’

‘તો?’ મોતીવાલાએ પૂછ્યું.

‘તો આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે કોનું ભૂરું દેખાશે?’

મેં કહ્યું: ‘દવે, એ વઝીરે આઝમે ભલે આપણને કપડાં મોકલવાનું કહ્યું હોય, પણ આપણે એ વાતને એટલી ગંભીરતાથી લેવાની જરૂર નથી. એ તો વાત કરવાની સ્ટાઈલ છે, જેને આપણા ભારતમાં જુમલો કહીએ છીએ ને એવું... એમ કંઈ કોઈ વડા પ્રધાન પોતાનાં કપડાં ન વેચે.’

‘ઠીક.’ દવેએ કહ્યું અને પોતાનો મોબાઈલ કાઢી

મને દેખાડતાં પૂછ્યું: ‘આ વાતને તો ગંભીરતાથી લેવી જોઈએ ને?’

મેં જોયું તો એ પાકિસ્તાનની સ્થાનિક ટીવીચેનલના સમાચારની ક્લિપ હતી. ચેનલ સૂરમાં સમાચાર રજૂ કરી રહી હતી. દવેએ ક્લિપ દેખાડી એમાં બુરખો પહેરેલી એક મહિલા સમાચારમાં જણાવી રહી હતી:

એસા સૂનને મેં આયા હૈ કી હમારે વઝીરે આઝમ જુબાન કે પકે બારિંદે હોના. એક બાર ઉંઠો બોલ દિયા કી વો મહેંગાઈ સે મુકાબલા કરને અપને કપડે બેચ ડાલના મતલબ કપડે બેચ ડાલના. લોગાં આપસ મેં એસી ખુસુર-પુસુર કરતે હોના કી યે તો અચ્છા હુઆ વઝીરે આઝમને કપડે બેચને કા બોલા, કપડે કી જગહ અગર ઉંઠો કશ્મીર બેચના બોલા હોતા તો આજ વો કશ્મીર ભી દાવ પર લગા દેતે. હાલાંકી ખિલાફત પાર્ટી કે આલિમો કા કહના હોના કી વઝીરે આઝમ સિફ તમાશા કર રહે હોના. ઉંઠકે કબજે મેં ન કશ્મીર હોના, ન કપડે હોના તો બેચેંગે ક્યા, ખાક? પર યે બાત બેબુનિયાદ હોના, કશ્મીર કા પતા નહી, પર કપડે તો વો પહનતે નજર આતે હોના ફિર કપડે ઉંઠકે પાસ હોના યે બાત તય હોના ઔર જો હોના વો બેચના ભી તય હોના. અબ સવાલ યહ હોના કી વઝીરે આઝમ અપને

કપડે કબ બેચના...?

આ કિલપ જોઈ મોતીવાલા અને હું દંગ રહી ગયા.

‘આ કિલપની સચ્ચાઈ કેટલી?’ મોતીવાલાએ પૂછ્યું.

‘તમારા દોસ્ત સલાલુદીનને જ પૂછીને ખાતરી કરી લો.’

‘એ સલાલુદીન મારો દોસ્ત નથી.’ મોતીવાલાએ લગભગ ત્રાડ જેવા અવાજમાં કહ્યું.

‘સૌરી.’ દવેએ કહ્યું: ‘પણ મને લાગ્યું કે આ અગત્યની વાત છે.’ કહી એ ઊભો થઈ જવા માંડ્યો.

‘એક મિનિટ, દવે.’ મોતીવાલાએ કહ્યું: ‘સૌરી, હું તમારા પર ખોટો ગુસ્સે થઈ ગયો. હવે શું કરીએ? આપણે કપડાં મોકલવાનાં પણ નથી અને કપડાં નથી મોકલ્યાં એવી બદનામી પણ ન થવી જોઈએ.’

મેં ઊભા થતાં કહ્યું: ‘થોડો સમય આપો અમને, કંઈક કરીએ.’

કલાક પછી મેં અને દવેએ મોતીવાલાને કપડાં બાબતનો ઉકેલ બતાવ્યો: ‘જો પાકિસ્તાનના વડા પ્રધાનની ઓફિસેથી કપડાં બાબત કોઈ પૂછપરછ થાય તો કહી દેવાનું કે તમારી સૂચના પ્રમાણે અમે ડ્રોન દ્વારા કપડાં મોકલી દીધાં છે અને એ લોકો કહે કે હજી નથી મળ્યાં તો કહેવાનું કે વચ્ચે તાલિબાની લોકોએ ડ્રોન તફડાવી કપડાં લૂંટી લીધાં હોય એમ બની શકે...’

‘પણ તાલિબાની લોકો આ વાતનો વિરોધ નહીં કરે?’ મોતીવાલાએ પૂછ્યું.

‘તાલિબાનીઓને કહેશે કોણ? પાકિસ્તાની સત્તાવાળા એવું કબૂલ નહીં કરી શકે કે એ લોકો તાલિબાનીઓ સાથે સંપર્કમાં છે!’ મેં સવાલ કર્યો.

મોતીવાલાના ફોનની રિંગ વાગે તો તાલિબાનનું નામ લેવું કે નહીં એ વિશે અમે વિચારતા હતા ત્યાં ફોનની તો નહીં, પણ પોલીસની જીપની સાઈરન સંભળાઈ. સાઈરન બંધ થઈ ને એક મિનિટમાં તો સાત-આઠ કમાન્ડો જેવા પોલીસ અમારી ઓફિસમાં ધસી આવ્યા. બધાના હાથમાં કોઈ ને કોઈ પ્રકારની ગન હતી. ઓફિસમાં તો સન્નાટો છવાઈ ગયો.

નાનકડી મૂછવાળા એક કમાન્ડોએ કડક અવાજે પૂછ્યું: ‘મિસ્ટર મોતીવાલા કોણ છે?’

પોલીસ કમાન્ડોને જોઈ મોતીવાલાના મોતિયા મરી ગયા, પણ જવાબ આપ્યા વગર છૂટકો નહોતો:

એ લોકો ત્યાંથી ડ્રોન સાથે બંદૂક મોકલશે... એનાથી તમે અહીંયા માણસો મારશો. એ જ છે ને તમારો પ્લાન?

‘યસ સર, હું છું... પણ મેં કોઈ મર્ડર કે બીજું કાઈમ નથી કર્યું.’

‘મિસ્ટર, તમે મર્ડર નથી કર્યું... એનાથી પણ મોટું કાઈમ કર્યું છે.’

‘શું? કયું કાઈમ?’

‘તમે આપણા દુશ્મન દેશના પ્રાર્થમ મિનિસ્ટર સાથે વાત કરી છે અને એમને કપડાં પહોંચાડવાનો સોદો કર્યો છે... તમે ડ્રોનથી પાકિસ્તાન કપડાં મોકલશો અને એ લોકો? એ લોકો ત્યાંથી તમારા ડ્રોન સાથે બોમ્બ અને બંદૂક મોકલશે... એનાથી તમે અહીંયા માણસો મારશો. બોલો, એ જ છે ને તમારો પ્લાન?’

મોતીવાલા અકળાઈ ગયા: ‘અરે સાહેબ, હું એક કન્સલ્ટન્ટ્સી એજન્સી ચલાવું છું. તમારા પોલીસ ડિપાર્ટમેન્ટના લોકો પણ કોઈક વાર મારી સલાહ લેવા આવે છે... અને તમે માનો છો કે હું અહીં બોમ્બ ફોડવાનો ધંધો ચલાવું છું?’

‘પાકિસ્તાનના પ્રાર્થમ મિનિસ્ટરનું નામ ભલે શરીફ રહ્યું. તમે બહુ શરીફ બનવાની ટ્રાય ન કરો. હું બધાને અંદર કરી દઈશ.’

નાનકડી મૂછવાળા કમાન્ડોએ અમને બધાને અંદર કરવાની ધમકી આપી એટલે ગભરાયેલા મોતીવાલાએ મદદ માટે દવે અને મારી તરફ જોયું. દવે શાંત રહ્યો, પણ મારાથી રહેવાયું નહીં:

‘સર, પ્લીઝ... તમે ધારી લીધું છે એવું કશું નથી. તમે આવ્યા એ પહેલાં જ અમે ડિસ્કસ કરતા હતા કે હવે પાકિસ્તાનથી ફોન આવે તો કપડાં

મોકલવાની ચોખ્ખી ના પાડી દઈશું... કોણ એવા ધંધા કરે?’

નાનકડી મૂછવાળા કમાન્ડોની મૂછ અચાનક થોડી સંકોચાઈ ગઈ. એ થોડો મૂંઝાઈ પણ ગયો એવું લાગ્યું. બે મિનિટ પછી કંઈક કળ વળી હોય એમ એ એકદમ દયામાણા અવાજે બોલ્યો: ‘ના પ્લીઝ, તમે પાકિસ્તાન કપડાં મોકલો. રોજ બે-બે ડ્રોનથી મોકલો. તમે એવા ધંધા નહીં કરો તો અમારો ધંધો બંધ થઈ જશે.’

અમને બધાને સાગમટે જાણે ઈલેક્ટ્રિક કરન્ટ લાગ્યો: આ નાની મૂછ કમાન્ડોને વળી એનો કયો ધંધો બંધ થઈ જવાની વિંતા છે? અમે એને એ વિશે કંઈ પૂછીએ એ પહેલાં જ નાની મૂછ કમાન્ડો ખુલાસો કરવા લાગ્યો:

‘મોતીવાલા સાહેબ, હું કે આ મારી સાથે આવેલામાંથી કોઈ પોલીસ ડિપાર્ટમેન્ટમાં નથી. અમે તો એકચુલી કપડાં ભાડા પર આપવાનું કામ કરીએ છીએ અને એમાંથી જ આ પોલીસ યુનિફોર્મ પહેરી તમારે ત્યાં આવ્યા છીએ. કોવિડને કારણે બધું ચોપટ થઈ ગયું. હવે સ્ટેજ પર નાટક બહુ ઓછાં થઈ ગયાં છે. સરકસના તો તંબુ પણ વેચાઈ ગયા છે. મેં એવું સાંભળ્યું છે કે પાકિસ્તાનના વડા પ્રધાન જોકર જેવા છે... તો એમના માટે તો અમારી પાસે ઘણાં કપડાં છે.’

‘આ શું મજાક છે? તમે અમને નકલી પોલીસ બનીને ધમકી આપી છે. હું અસલી પોલીસને તમારી કમ્પ્લેન કરું છું.’ મોતીવાલા ખોટે ખોટે મોબાઈલ પર કોઈ નંબર શોધવા લાગ્યા ત્યાં તો ચારેક નકલી કમાન્ડો બહારથી બે મોટા પટારા લઈને ઓફિસમાં આવ્યા.

એમાંથી એકે બન્ને પટારા ખુલ્લા મૂકી દીધા.

મોતીવાલા પટારા સામે જોઈ રહ્યા. અંદર એકદમ ભારે કપડાં દેખાતાં હતાં. નાની મૂછ કમાન્ડોએ મોતીવાલા સામે જોઈ ઓફર મૂકી: ‘તમે પાકિસ્તાનના વડા પ્રધાન જ નહીં, બીજા જે મિનિસ્ટરે પોતાનાં કપડાં વેચવાની ઓફર કરી હોય એ બધાનો કોન્ટેક્ટ કરી અમારો માલ વેચી આપો. કમાણીમાં બન્નેનો હિસ્સો સરખો-ફિફ્ટી ફિફ્ટી!’

જો કે મોતીવાલાને બહુ રસ ન પડ્યો. એમણે અષ્ટમપષ્ટમ સમજાવી પેલા લોકોને રવાના કરી દીધા. ડ્રોનથી પાકિસ્તાન કપડાં મોકલવાનો પ્લાન પડી ભાંગ્યો.

નાના વર્ગને આર્થિક ટેકો આપવાનો નોખો પ્રયોગ

ડ્રાઈવર હોય કે ઘરનોકર, પ્રામાણિકતાથી તમારી સેવા કરતા આ લોકોને પગાર તથા બોનસ આપવા ઉપરાંત એમનાં સારાં ભવિષ્ય માટે બચતની જરૂરત સમજાવવા તમે એમને મ્યુચ્યુઅલ ફંડમાં રોકાણની તક પણ ઉપલબ્ધ કરાવી શકો.

શું તમે તમારાં ઘરનોકર કે કામવાળી બાઈનાં કામકાજથી ખુશ છો? શું તમારો કારડ્રાઈવર હંમેશાં તમને સેફ ડ્રાઈવિંગ સાથે લઈ જાય-મૂકી જાય છે? તમારી કારની યોગ્ય કાળજી લે છે?

ઘરનોકર-રસોઈયો કે કામવાળી બાઈ તમને સદા વિશ્વસનીય સર્વિસ આપે છે. તમે એમના ભરોસે ઘર કે નાનાં સંતાનોને મૂકીને બહાર જાવ તો તમને કોઈ ચિંતા રહેતી નથી. તમારી ઓફિસના પ્યુન તરફથી કોઈ પૈસા કે ચીજવસ્તુની ચોરી અથવા કામચોરી જોવા મળતી નથી... પણ હવે વિચારો: વરસોથી વફાદારીપૂર્વક તમારી ફરજ બજાવતા પ્રામાણિક કર્મચારીઓની તમે ક્યારેય કદર કરી છે? હા, તમે એને બોનસ આપતા હશો, તહેવારોમાં ભેટ આપતા હશો, જરૂરી સંજોગોમાં પૈસાની સહાય પણ કરતા હશો. જો કે હવે આવાં વિશ્વાસપાત્ર ઘરનોકર, કામવાળી બાઈ, પ્યુન કે ડ્રાઈવર જેવાં કર્મચારીઓના આર્થિક ભાવિને વધુ સલામત અને વધુ સમ્માનજનક રીતે આત્મનિર્ભર બનાવવા માટે મ્યુચ્યુઅલ ફંડ તરફથી એક નવો માર્ગ ખૂલ્યો છે. દેશમાં આ નવો માર્ગ ખોલવાનો યશ આદિત્ય બિરલા સન લાઈફ એસેટ મેનેજમેન્ટ કંપનીને જાય છે. હવે બીજા મ્યુચ્યુઅલ ફંડસ પણ આ માર્ગે વળી શકે છે. આદિત્ય બિરલા સન લાઈફ એસેટ સહયોગ પ્રોજેક્ટ હેઠળ આ સુવિધા તાજેતરમાં જ લોન્ચ કરી છે.

આ સહયોગ હેઠળ ફંડ એસઆઈપીની વિશેષ સુવિધા ઓફર કરી છે. સામાન્ય રીતે એસઆઈપી જેના નામની હોય એના બેન્ક એકાઉન્ટમાંથી જ નાણાં ફંડને ટ્રાન્સફર થતાં હોય છે. જો કે સહયોગ હેઠળ માલિક (એમ્પ્લોયર) પોતાના એકાઉન્ટમાંથી નાણાં ટ્રાન્સફર કરી એના કર્મચારીઓના એસઆઈપી શરૂ કરાવી શકે છે. આને થર્ડ પાર્ટી ટ્રાન્ઝેક્શન કહે છે, જેને એમ્ફી (એસોસિયેશન ઓફ મ્યુચ્યુઅલ ફંડ્સ ઓફ ઈન્ડિયા)નું કિલયરન્સ મળ્યું છે.

સહયોગ પ્રોજેક્ટ વિશે માહિતી આપતાં આદિત્ય બિરલા સન લાઈફ એસેટ મેનેજમેન્ટ કંપનીના મેનેજિંગ ડિરેક્ટર અને સીઈઓ એ. બાલાસુબ્રમણ્યમ ચિત્રલેખા સાથેની વાતચીતમાં કહે છે:

‘પ્યુન, ડ્રાઈવર, કામવાળી બાઈ અથવા ઘરનોકર જેવાં કર્મચારીઓને અનોખી રીતે અને નક્કર રૂપે મદદ કરી એમને આત્મનિર્ભર બનાવવાનો ઉદ્દેશ સહયોગનો છે. આવા દરેક વર્ગના કર્મચારીનાં ઘરમાં-જીવનમાં એવા પ્રસંગો આવતા હોય છે, જેમાં એમને વધુ નાણાંની જરૂર પડતી હોય. એ

સમયે એમણે સહાય માટે હાથ લંબાવવો પડતો હોય છે. આ જરૂરત સંતાનોનાં શિક્ષણની, લગ્નપ્રસંગની, તબીબી સારવાર, વગેરે કારણો માટેની હોઈ શકે છે. જો એમ્પ્લોયરે (માલિકે) એમને એસઆઈપીના માધ્યમથી બચત-રોકાણનો સહારો આપ્યો હોય તો આવા સમયે એ એમને કામ આવી શકે.

આ માટે શું વિધિ કરવી પડે છે? એ વિશે સમજાવતાં બાલાસુબ્રમણ્યમ જણાવે છે કે આ પ્રક્રિયા કે વિધિ હાલ ઓફલાઈન જ થઈ શકે છે, જેમાં વ્યક્તિગત માલિક અને કર્મચારીનું કેવાયસી (નો ચોર કર્ટમર) કરવાનું રહે છે. એસઆઈપી એકાઉન્ટ કર્મચારીના નામે જ ખૂલે છે જ્યારે પોતાના બેન્ક એકાઉન્ટમાંથી નાણાં ટ્રાન્સફર કરવા અંગે માલિકે વન ટાઈમ મેન્ડેટ આપવાનું રહે છે. થર્ડ પાર્ટી પેમેન્ટ ડિકલેરેશન ફોર્મ બંનેએ (માલિક અને કર્મચારી) સહી કરવાનું રહે છે. આમાં રકમ માલિકના ખાતામાંથી ટ્રાન્સફર થતી હોવા છતાં એસઆઈપી કર્મચારીના નામે રહે છે. માલિકનો આ વિશેષ ટેકો કર્મચારી અને એના પરિવાર માટે ગ્રોથલક્ષી બચત થઈ જાય છે.

માલિક-કર્મચારીના અધિકાર

સહયોગ પ્રોજેક્ટનું લક્ષ્ય કર્મચારીને ભાવિ આર્થિક સુરક્ષા પૂરી પાડવાનું હોવાથી આ રોકાણ મિનિમમ ત્રણ વરસ જાળવી રાખવું એવો અનુરોધ કરતા બાલાસુબ્રમણ્યમ સ્પષ્ટ કરે છે કે આ ત્રણ વરસ લોક-ઈન પિરિયડ સમાન હોતાં નથી. કર્મચારીને નાણાંની જરૂર પડે તો એ વહેલાસર પણ ઉપાડ (રિડમ્પશન) કરી શકે છે. જો કે ઉપાડ વખતે એકિઝટ લોડ લાગુ પડે છે. અલબત્ત, માલિક આ પ્લાન શરૂ કરાવ્યા બાદ ડિસ-કન્ટ્રિન્યુ (વચ્ચેથી અટકાવી દેવાનો) કરાવવાનો અધિકાર ધરાવે છે. ધારો કે કર્મચારી એ માલિકની નોકરી છોડીને બીજે નોકરીમાં જોડાય અથવા કોઈ મતભેદ ઊભા થાય તો માલિક સહયોગની આ સુવિધા અટકાવી શકે.

સહયોગ હેઠળ એસઆઈપીની મિનિમમ રકમ એબીએસએલની દરેક સ્કીમની જુદી જુદી લઘુત્તમ મર્યાદા મુજબ રહે છે. આ રકમ મિનિમમ ૧૦૦થી ૫૦૦ કે ૧૦૦૦ રૂપિયા હોઈ શકે છે. માલિક ચાહે તો એના કર્મચારીને પગારના ભાગ રૂપે પણ આવી સહાય કરી શકે છે, જેથી એ પોતાના ખર્ચ તરીકે પણ બતાવી શકે. એબીએસએલની આ અનોખી પહેલને સારો પ્રતિભાવ મળી રહ્યો હોવાનું જણાવવા મળે છે.

‘આદિત્ય બિરલા સન લાઈફ’ના એ. બાલાસુબ્રમણ્યમ:
એમને જરૂર છે તમારા ‘સહયોગ’ની.

આડી ચાવી

૧. લેખનકાર્ય માટે લેખકને અપાતું વળતર (૪)
૪. રોક, સાંકડા મનનું (૩)
૭. ઘર બાંધવાની જગા (૨)
૮. બે હાથ પહોળા કરી દીધેલી પકડ (૨)
૯. મનકામના પૂરી કરનારી એક કલ્પિત ગાય (૪)
૧૦. હાથ કો આરસી ક્યા (૩)
૧૨. વાર્તા, કથા (૨)
૧૩. એક જળચર પ્રાણી (૩)
૧૪. નાનું બલૂન, હવાઈ (૩)
૧૬. ખાળ, ગંદા પાણીની નીક (૨)
૧૭. ઉપાસના, ભક્તિ (૪)
૧૮. ચામડાની સાંકડી પટી (૩)
૨૨. ઉપાધિ, લફરું (૨)
૨૪. મળતાવડું (૫)
૨૬. બ્રાહ્મણોની એક જાત (૩)
૨૮. મહેનતુ, મજબૂત બાંધાનું (૪)
૨૯. સમય, મુદત (૪)
૩૨. અનાજમાં પડતું એક જીવું (૨)

૧	૨		૩		૪	૫		૬
			૭					૮
૯					૧૦		૧૧	
૧૨			૧૩			૧૪	૧૫	
		૧૬			૧૭	૧૮		
૧૯	૨૦			૨૧			૨૨	૨૩
			૨૪				૨૫	
૨૬		૨૭			૨૮			
		૨૯	૩૦		૩૧			
૩૨					૩૩			

નામ:
 ઉંમર:.....વ્યવસાય:ફોન:.....
 મોબાઈલ:.....ઈ-મેઈલ:.....
 સરનામું:

૩૩. યમનું સ્થાન (૫)

ઊભી ચાવી

૨. કૃપા, મહેરબાની (૪)
૩. અવાજના અનુકરણથી થતો શબ્દ (૫)
૫. મસ્ત ફકીર (૩)
૬. સાથ, કાફલો (૪)
૮. કપટબાજ, છળપ્રપંચ (૪)
૧૦. એક વનસ્પતિ (૩)
૧૧. કીમતી, રોકડું (૩)
૧૫. નકામું, કાઢી મૂકેલું (૩)
૧૬. એક પક્ષી (૨)
૧૮. દરવાજાનું ચોક્કું (૪)
૨૦. ધોળું, નિર્મળ (૩)
૨૧. ધનમાલ વગેરે, પૂંજી (૪)
૨૩. મલ્લ, બહાદુર (૫)
૨૫. રુંડું થઈ ગયેલું (૪)
૨૬. સામાયણ રચનાર ઋષિ (૩)
૨૭. બાળભાષામાં ચાવણું (૨)
૩૦. મારી ઉતારો રાજ (૨)
૩૧. એકતાર થઈ જવું તે (૨)

વિજેતાને મળશે નિરાલી નોનસ્ટીક ફૂકવેર તરફથી

પ્રથમ ઈનામ

રૂપિયા ૧૫૦૦નું ગિફ્ટ હેમ્પર

દ્વિતીય ઈનામ

રૂપિયા ૧૦૦૦ના બે ગિફ્ટ હેમ્પર

તૃતીય ઈનામ

રૂપિયા ૫૦૦ના ત્રણ ગિફ્ટ હેમ્પર

શરતો-નિયમો: નિર્ણાયકોનો નિર્ણય આખરી રહેશે. ☐ એકથી વધુ વિજેતા હોય તેવા સંજોગોમાં લકી ડ્રો દ્વારા ઈનામવિજેતા નક્કી કરવામાં આવશે. ☐ એક વાયક ગમે તેટલી એન્ટ્રી મોકલી શકે છે, પરંતુ દરેક એન્ટ્રી ચિત્રલેખામાં પ્રગટ થયેલી આ કૂપન જ હોવી જરૂરી છે. ☐ તમારા જવાબ અમને ૨૭-૦૬-૨૦૨૨ સુધી મળી જવા જોઈએ. ☐ વિજેતાનાં નામ ચિત્રલેખાના ૧૮-૦૭-૨૦૨૨ના અંકમાં પ્રગટ થશે. ☐ એન્ટ્રીના કવર પર શબ્દસંધાન કોન્ટેસ્ટ-૫૬ લખવું જરૂરી છે. ☐ એન્ટ્રી મોકલવાનું ઍડ્રેસ: ચિત્રલેખા, ૨૨, અંધેરી ઈન્ડસ્ટ્રિયલ એસ્ટેટ, વીચ દેસાઈ રોડ, અંધેરી (પશ્ચિમ). મુંબઈ-૪૦૦૦૫૩. વહોટ્સ એપ નંબર: ૭૨૦૮૭૨૩૫૪૩.

પ્રથમ ઈનામ

રૂપિયા ૧૫૦૦નું ગિફ્ટ હેમ્પર
શીતલ આર. ગોદીવાલા
(મુંબઈ)

દ્વિતીય ઈનામ

દરેકને રૂપિયા ૧૦૦૦નું ગિફ્ટ હેમ્પર
વિશ્વતિ એ. રાવલ
(અમદાવાદ)
નીકિતા કે. વ્યાસ
(જૂનાગઢ)

તૃતીય ઈનામ

દરેકને રૂપિયા ૫૦૦નું ગિફ્ટ હેમ્પર
મહીનાભાઈ જે. સોની
(રાજપીપળા)
જૈમિન આર. પુરોહિત
(રાજકોટ)
રોહિત આઈ. દેવ
(હાલોલ)

વિજેતાઓને અભિનંદન

ઈનામી ગિફ્ટ હેમ્પર તમારા સરનામે ૩૦ દિવસમાં પહોંચાડવામાં આવશે.
 ઈનામ સમયસર ન મળે તો ચિત્રલેખા કાર્યાલય
 (૬૬૯૨૧૬૯૨ એક્સ્ટેન્શન: ૫૫)નો સંપર્ક કરવો.

શબ્દસંધાન પડનો ઉકેલ (કોન્ટેસ્ટ-૫૩)

ચો	ક	સી		મા	મ	લ	ત	દા	ર
ર		તા	મ	સી		ધ		વ	ણ
	ક	ફ	ન		ધ	ર	મ		છો
ક	મ	ળ		મા	ન	વ		વ	ડ
	ની		ભે	ખ		ધ	મં	ડ	
ચા	ય	વ	ર		પો	ર		વા	મા
જ		ર્ણ		દ્વ	લ		ત	ન	થા
નૈ	યું		બ	ળ		ત	ર	લ	
તિ		વા	ર		પા	લ	ક		ખા
ક	ડ	ડ	ડ	ભૂ	સ		ટ	પ	લી

રિમેક વિશેની ઓરિજિનલ વાત...

રઘુને ઓલવેજ એવું લાગ્યા કરે છે કે શિલ્પા શેટ્ટીમાં અભિનયનું જે કૌવત છે એ દેખાડવાનો પ્રયાસ આજ સુધી કોઈ રિરેક્ટરે કર્યો નથી. તમને શું લાગે છે ૧૯૮૦ના દાયકામાં બાઝીગરથી સ્કીનપ્રવેશ કરનારી શિલ્પા છેલ્લે અપને (ધર્મેન્દ્ર-સની-બોબી દેઓલ)માં પરદા પર દેખાયેલી. હવે દોઢેક દાયકાના ગાળા બાદ આ અકવાડિયે રિલીઝ થનારી નિકમ્માથી એ પુનરાગમન કરી રહી છે, જે ૨૦૧૭માં આવેલી તેલુગુ ફિલ્મ મિડલ ક્લાસ અબ્બાઈ પરથી બની છે. એનાં સહકલાકારો છે અભિમન્યુ દાસાની-

‘નિકમ્મા’માં શિલ્પા શેટ્ટી, અભિમન્યુ દાસાની, શર્લી સેટિયા.

શર્લી સેટિયા. આમ તો ૨૦૨૧માં શિલ્પાની હંગામા-ટુ આવી, પણ ઓટીટી પર. થિયેટરમાં આવનારી પહેલી ફિલ્મ તો નિકમ્મા જ.

ફિલ્મમાં અભિમન્યુ દાસાનીની અવનીભાભી બનતી શિલ્પાનું માનવું છે કે હિંદી ફિલ્મમાં દિયર-ભાભીના સંબંધને સૂરજ બડજાત્યા સિવાય બીજા કોઈ સર્જક ખાસ અજમાવ્યો નથી. રાજશ્રીની ફિલ્મોમાં દિયર-ભાભી મૂળ વાર્તાનાં એક ભાગ રૂપે જ આવતાં, જ્યારે અહીં તો આખેઆખી વાર્તા જ દિયર-ભાભીની આસપાસ ફરે છે.

હવે આમ તો આ નવી બાટલીમાં જૂના દારૂ જેવું જ છે, કેમ કે રજૂઆતમાં તાજગી છે. નિકમ્માની ભાભી માત્ર ઘરપરિવારનું ધ્યાન જ નથી રાખતી, બલકે દિયરની સંભાળ રાખે છે, એ નક્કામો (નિકમ્મા) છે એવી માન્યતામાંથી બહાર કાઢવાના પ્રયાસ કરે છે.

આ ફિલ્મ રિરેક્ટ કરી છે બાગી (પહેલી) અને હીરોપંતી (પહેલી)વાળા સબ્બીર ખાને. અન્ય ભાષાની ફિલ્મ લઈને હિંદીમાં બનાવવાના ફાયદા-ગેરફાયદા વિશે જાણવા રઘુએ સબ્બીરભાઈને ફોન જોડ્યો તો એ કહે: ‘જો રઘુ,

જ્યારે કોઈ એક નીવેડેલી ફિલ્મને બીજી કોઈ ભાષાના પ્રેક્ષક માટે ફરીથી બનાવવી એ બહુ મોટો પડકાર છે, કેમ કે ઓરિજિનલ ફિલ્મે પોતાનું એક ધોરણ નક્કી દીધું હોય છે. લોકો તરત એની સાથે સરખામણી કરવા માંડે છે. નિકમ્માની વાત કરું તો મને એની મૂળ વાર્તા બહુ ગમી ગઈ. જો કે હિંદીની પટકથા મેં નવેસરથી લખી છે ને વાર્તામાં પણ થોડો નવો સ્વાદ ઉમેર્યો છે. દિગ્દર્શક તરીકે મારી પાછલી ફિલ્મ કરતાં આ જરા અલગ છે, કેમ કે આમાં મારધાડ ઉપરાંત એક સશક્ત વાર્તા તથા લાગણીનીતરતાં પારિવારિક મૂલ્યો જોવા મળશે.’

કૌન બનેગા ઢ-પતિ

આજકાલ ટીવી પર અમિતાભ બચ્ચનના ગેમ-શો કૌન બનેગા કરોડપતિનો પ્રચાર થવા માંડ્યો છે. આમાં એક નાનકડા પ્રચારવિડિયોની ચર્ચા ચાલી છે, જેમાં અમુક પત્રકારોને કચકચાવીને લગાવવામાં આવી છે. આ વિડિયોમાં અમિતાભ બચ્ચન ગરમ ખુરસીમાં બેઠેલાં એક બહેનને સવાલ પૂછે છે કે આમાંથી શેમાં જીપીએસ ટેકનોલોજી હોય છે? ૧. ટાઈપરાઈટર ૨. ટેલિવિઝન ૩. સેટેલાઈટ ૪. ૨૦૦૦ની નોટ. પેલાં બહેન જવાબ આપે છે: ૨૦૦૦ની નોટમાં... અને જવાબ ખોટો પડે છે.

હવે જરા ઘડિયાળના કાંટા ઊંધા ફેરવીને પહોંચી જાઓ નોટબંધીના સમયમાં, જ્યારે ગુલાબી રંગની ૨૦૦૦ રૂપિયાની નોટ બહાર પાડવામાં આવેલી. તે વખતે અમુક ટીવીચેનલના અમુક અર્ધદગ્ધ પત્રકારોએ એવું ધુપ્પલ ચલાવેલું કે આ નોટમાં જીપીએસ છે અને એ જો વધારે જમા કરશો તો એનાં સિગ્નલ સીધાં ઈન્કમ ટેક્સ ડિપાર્ટમેન્ટમાં જશે. ખરેખર. નો જોકિંગ. પોતાને

નેનો-ચિપના વિશેષજ્ઞ માનતા પત્રકારો આ વિશે સિરિયસ ચર્ચા પણ કરતા. પછી રિઝર્વ બેન્ક ઓફ ઈન્ડિયાએ ખુલાસો કરવો પડેલો કે આ નર્ચો બકવાસ છે. એવું કંઈ જ નથી. ત્યારે ખબર પડી કે દ્વારિકાધીશ અમુક ટીવીપત્રકારોમાં અક્કલની ચિપ મૂકવાનું ભૂલી ગયેલા. કેબીસીના આગામી મણકા માટે જેણે પણ આ વિડિયો બનાવ્યો હોય, જોનારા તો પીક મહાનાયક અમિતાભ બચ્ચનની જ થાબડી રહ્યા છે કે આ પહેલાં પત્રકારોને કોઈએ આમ કોથળામાં પાંચશેરી ઘાલીને મારી નહોતી. છા ગયે ગુરુ!

જો કે આજકાલ તો ૨૦૦૦ની નોટ જ ગાયબ છે. જીપીએસથી શોધવી પડશે કે શું?

દી એન્ડ...

જો મિડિયા જ (ન્યાય તોળીને) ચુકાદો આપી દેવાનું હોય ને એ ચુકાદાનો અમલ પોલીસ કરવાની હોય તો કાળા કોટ ને રેશમી ગાઉન પહેરીને ફરતા જોકરોની શું જરૂર છે?

— મલયાલમ ફિલ્મ જન ગણ મનનો એક સંવાદ.

ભૂતભાઈ આખરે ઝડપાયા...

આપણા પેલા અંધશ્રદ્ધા નિર્મૂલનના

કાર્યકર્તાઓને નવું કામ મળે એવા સમાચાર બ્રિટનથી આવ્યા છે. બ્રિટનમાં ચોર્કશાયર નામનો વિસ્તાર છે. એમાં પોન્ટેફ્રેક્ટ નામનું પુરું છે. એમાં પાછી ઈસ્ટ અને વેસ્ટ સાઈડ છે. ઈસ્ટ સાઈડે ૩૦ નંબરનું મકાન થર્ટી ઈસ્ટ ટ્રાઈવ કહેવાય છે. ઘરઘણી બિલ બંગે આ મકાનમાં રહેતા નથી, કારણ કે એના પર ધ બ્લૅક મોન્ક નામના એક ભૂતનો કબજો છે.

હમણાં જોન-પોલ ન્યુલેન્ડ્સ નામનો એક ફોટોગ્રાફર સાંજે સાડા છ વાગ્યે એ મકાનમાં ઘૂસી ગયો. એણે ઘડકતા દિલે અંદર જઈને ડિજિટલ કેમેરાથી કેટલીક તસવીરો ઝડપી ને લો, એક ફોટામાં ધ બ્લૅક મોન્ક ભૂત રીતસરનું દેખાયું.

આ મકાનમાં ૧૮૬૬માં જિન અને જો નામનું યુગલ બે બાળકો સાથે રહેતું હતું. ધ બ્લૅક મોન્ક ભૂતે એમનું જીવન નરક બનાવી દીધેલું.

લો, જોઈ લો ભૂત!

જિન અને જોએ ડરથી મકાન છોડ્યું ત્યારે કહેલું પણ કે અચાનક લાઈટ બંધ થઈ જવી, કોઈ ફોટોફ્રેમ તૂટી પડવી કે આખેઆખું ફર્નિચર ગાયબ થઈ જવું અથવા તો મકાનમાં ઢેર ઢેર કોઈના ઝડપી શ્વાસોચ્છવાસ સંભળાવા એ સામાન્ય હતું.

કહે છે કે વર્ષો પહેલાં કોઈ ખ્રિસ્તી સાધુએ એક છોકરી પર બળાત્કાર કરીને એને મારી નાખેલી. પછી થર્ટી ઈસ્ટ ટ્રાઈવ મકાનની સામે સાધુને

શૂળીએ ચઢાવવામાં આવેલો. કદાચ એનો જીવ અવગતે ગયો હશે એટલે એ સામેના મકાનમાં જ ભૂત બનીને ઘૂસી ગયો.

ફોટોગ્રાફર જોન-પોલ કહે છે કે આ ફોટો ઉપરના મજલેના એક બેડરૂમમાં લીધો છે. એમાં સફેદ ડગલો પહેરેલા ભૂતભાઈની આકૃતિ દેખાય છે. મેં ફોટો ખેંચ્યો ને પછી સ્ક્રીન પર રિઝલ્ટ જોયું તો રડી પડ્યો. એ આંસુ પુશીનાં હાંતો કે કદાચ ગભરામણનાં પણ હોય, કારણ કે ફોટામાં ભૂત જોયા પછી હું ધ્રૂજતા અંગે દાદરા તરફ નાઠો હતો અને ભૂત પકડાયું, ભૂત પકડાયું... એવી રાડો પાડી હતી.

આ ફોટામાં દેખાતી ભૂતની છાયા પ્રકાશના પરાવર્તનને કારણે હોય એવી શંકા ટેકનિકલ સમજણ આપીને નિર્મૂળ કર્યા પછી જોન ઉમેરે છે કે એકદમ ઓછી માત્રાનો ધ્વનિ પકડી પાડતી એક મોબાઈલ ઓપની મદદથી મેં ભૂતનો અવાજ પણ સાંભળ્યો. જો કે અવિશ્વાસુઓને હું મારી વાત માનવાની ફરજ પાડીશ નહીં.

અમે તો વ્યાયામવીર...

બે-ત્રણ મહિના જૂનો પ્રસંગ છે, પણ વિડિયો હમણાં જોયો ત્યારે જાણ્યું કે સોગિયું ડાયું લઈને ફરતાં મમતાદીદી પણ ઠકા-મશ્કરી કરે છે. એ વિડિયોમાં ટીએમસીના એક ભીમસેની કાર્યકરનું પેટ જોઈને મમતાજી બંગાળીમાં પૂછે છે કે તમારો મધ્ય પ્રદેશ (પેટ) આટલો મોટો કેમ છે?

પેલો ડઘાઈ જાય છે, પણ પછી બહાનાં કાઢે છે કે ૧૦૦૦ કપાલભાતી રોજ કરું છું, પણ લાભ થયો નથી. આ સાંભળીને મમતાદીદી ચેલેન્જ આપે છે કે હમણાં જ ૧૦૦૦ કપાલભાતી કરી દેખાડ તો દસ હજાર રૂપિયા રોકડા આપું. જો કે પેલા જાડિયાભાઈ દસ હજાર કમાવાને બદલે બહાનાં કાઢીને ખુરસી પર બેસી ગયા.

વિશ્વ યોગ દિન નજીક છે ત્યારે અનેક રાજકારણીએ યોગાસનના પોઝ વાઈરલ કરવા માંડ્યા છે, પણ આખું વર્ષ કસરતો કરનારા ઓછા છે.

મોદી સાહેબ વિશે ન લખીએ તો કહે છે કે

સંરક્ષણપ્રધાન રાજનાથસિંહ:

શરીરનું પણ રક્ષણ કરો.

રાહુલ ગાંધી પણ એટલા જ ફિટનેસ ફીક છે. એ આઈકીડો નામના માર્શિયલ આર્ટની પ્રેક્ટિસ કરે છે. તામિલનાડુના ચીફ મિનિસ્ટર સ્ટાલિન જતી જિંદગીએ હંમેશાં કાળા વાળમાં દેખાવાનું પસંદ કરે છે, સાથે રોજ જિમ્નેશિયમમાં જઈને વજન ઊંચકવાની કસરતો કરે છે.

આપણા કાયદાપ્રધાન કિરણ રિજિજુ કહે છે કે યોગ ન કરી શકો તો રોજ ઓછામાં ઓછું દસ મિનિટ

દોરડા ફૂદવા જોઈએ મારી જેમ. ડિકેન્સ મિનિસ્ટર રાજનાથસિંહ પણ અનેક અઘરાં યોગાસન આ ઉંમરે ચપળતાથી કરે છે ને દરરોજ બે વાર વીસ મિનિટ ચાલવાનો એમણે નિયમ રાખ્યો છે. સુપ્રિયા સૂળે દોડવા જાય છે ને સાઈકલિંગ પણ કરે છે. સચીન પાઈલટ ક્રિકેટ અને ફૂટબોલ રમીને ફિટનેસ જાળવે છે. કોંગ્રેસના મનીષ તિવારી પુશ-અપ્સ લગાવવાના શોખીન છે. ઉડિશાના સીએમ નવીન પટનાઈક પણ બંગલામાં થોડું દોડી લે છે ને યોગ પણ કરે છે. આપણે હવે ભૂપેન્દ્રભાઈ (પટેલ) અને ઉદ્ધવરાવ (ઠાકરે)ને પણ પૂછવું પડશે.

ગુલકંદ

**જીવન એનું બદલાય છે,
જે પોતાની આંખો બંધ થાય
એ પહેલાં ખોલી નાખે છે...**

ઈટાલિયન માસ્ટરપીસીસ

ગેટ બેંક સીટિંગ સિસ્ટમ, લ્યુડોવિકા અને રોબર્ટો પેલોમ્બા દ્વારા રચના કરાયેલ બીટલ્સને શ્રદ્ધાંજલિ અર્પિત કરે છે, દૂર રહેવાથી પ્રેરિત, “ગેટ બેંક, ગેટ બેંક, ગેટ બેંક જ્યાં તમે ક્યારેક હતા.” ગેટ બેંક સીટિંગ સિસ્ટમ આરામની વાપસી, સ્વાગત યોગ્ય, જરૂરિયાત મુજબની જગ્યાની રજૂઆત કરે છે જ્યાં તમે સરળતાથી ઘરે હોવાનો અનુભવ કરી શકો છો.

લેદરના 100 રંગોમાં ઉપલબ્ધ.

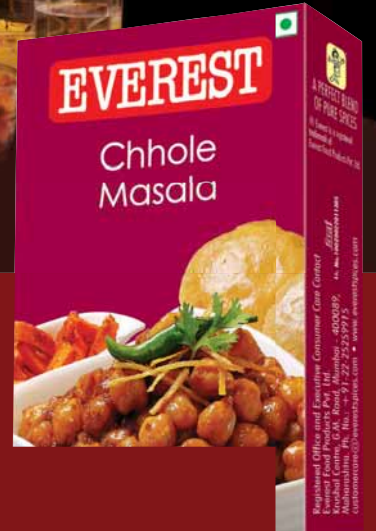
મુંબઈ – ગ્રાઉન્ડ ફ્લોર, વેકફીલ્ડ હાઉસ, દુગલ રોડ. ફોન: +91 22 22614848
પૂના – ગ્રાઉન્ડ ફ્લોર, ટ્રમ્પ ટાવર્સ, કલ્યાણી નગર – ફોન: +91 20 66473131
સુરત – નં.6-7, યુનિયન હાઇટ્સ, લાલભાઈ ક્રિકેટ સ્ટેડિયમની બાજુમાં, સુરત દુમસ રોડ – ફોન: +91 261 2977444
નવી દિલ્હી – 99 એમ્પાયર પ્લાઝા, મહેરઉલી – ગુડગાંવ રોડ, સુલતાનપુર, ફોન: +91 11 26809772
દેલ્હાબાદ – એચ. નં.8-2-682 / બી / 6/ એ, રોડ નં.12, બંજારા હિલ્સ 500034, ફોન: +91 40 29557145

સોફા
આર્મ ચેર
બેડ્સ
ડાઈનિંગ ચેર અને ટેબલ્સ
ઑફિસ ફર્નિચર

ટેસ્ટ એવો ભલ ભલાની દાનત બગાડી દે.

એવરેસ્ટ પંજાબી છોલેના અપ્રતીમ સ્વાદનો આસ્વાદ કરાવે છે.
કુદરતના સમૃદ્ધ મસાલા હાથે ચૂંટીને સીક્રેટ રેસિપી સ્વરૂપે લેળવવામાં આવે છે.
એટલું જ નહીં, અત્યાધુનિક ગ્રાઈન્ડિંગ અને પૅકેજિંગ ટેકનોલોજીના ઉપયોગ દ્વારા તેની
તાજગી અને કુદરતી સ્વાદને અકબંધ રાખવામાં આવે છે. જેથી તમે માછી
શકો છો ટેસ્ટ એવો જે ભલ ભલાની દાનત બગાડી દે.

EVEREST

છોલે મસાલા
ટેસ્ટમાં બેસ્ટ. એવરેસ્ટ.